VABA EESTI SÕNA

ESTONIAN NEWSPAPER
2nd class postage paid at New York, N. Y.

Talitus: 243 East 34 St., New York, N.Y. 10016. Tel.: MUrray Hill 6-3356
Toimetus: 127 West 26 St., Room 902, New York, N.Y. 10001. Telef.: WAtkins 9-3900

NELJAPÄEV, 19. MÄRTS 1970
Nr. 12 (1063). XXII aastak. Üksiknr. 30c

FREE ESTONIAN WORD

THURSDAY, MARCH 19, 1970
No. 12 (1063). Vol. XXII. Single copy 30c

TULIPUNKTIS

BRANDT MÄNGIB ILLUSIOONIDEGA

Lääne-Saksa kantsler W. Brandt on jõudnud esimese reaalsema tulemuseni suhete loomise katsetustes idaga: täna, neljapäeval kohtab ta Ida-Saksa ajaloolises linnas Erfurtis Ida-Saksa peaministri Willi Stophiga. Brandt on öelnud ajakirjanikele, et ta läheb sinna julge optimismiga, kuigi ta ei looda, et kohtumine annaks veel silmapaistvaid tulemusi. Et sealt erilisi tulemusi ei maksa oodata, selle tegi selgeks ka Ida-Saksa kompartei häälekandja "Neues Deutschland", kus öeldi, et esimeseks eeltingimuseks on Ida-Saksamaa täielik tunnustamine Lääne-Saksamaa poolt. Bonn on aga korduvalt kinnitanud, et tunnustuse andmine Pankowi rezhiimile on täiesti vastuvõtmatu.

Brandt alustas flirti idariikide suunas suure bravuuriga, ent põrkas ootamatult kiiresti takistuste vastu. Üks Lääne-Saksa poliitik ütles olukorra iseloomustamiseks: Brandt alustas kiirjooksu, ent nägi juba esimestel meetritel, et tegemist on hoopis tõkkejooksuga. Muidu Brandti start oli kaunis optimistlik, sest Lääne - Saksamaaga kaubanduslikust suhtlemisest on elavalt huvitatud Poola, Ungari, Tshehhi jt. idabloki maad. Moskva ei saa aga oma vasallidel kaubavahetuse laiendamist hubada, kuna ta on ise huvitatud kaubavahetusest nende riikidega, muidugi oma sunditingimuste kohaselt. Sel põhjusel veeretatigi Brandtile ette esimene takistus ja lasti Ida-Saksa nukuvalitsusel nõuda tema täielikku tunnustamist. "Schweizer Illustrierte" kirjutas, et Moskva on tähtsam oma poliitiline joon, kui rahvaste heaolu. Bonn tahab nüüd tõsiasju varjata ja ütleb, et Ida-Saksa Ulbrichti nõudmistest saavat paljugi maha kaubelda. Sellega on alanud tegelikult mäng illusioonidega. Ajakiri lisab: Bonnis töötati reaalset idapoliitikat, kuid nüüd peab ta realiteedist kaugelt ringi käima, sest Kreml nõuab: kas kõik või mitte midagi. Näib, et ainult ime läbi võib mingeid tulemusi saada, ütleb Shveitsi ajakiri.

*

UUT MEREBAASI Vahemerel tahab saada N. Vene Jugoslaavialt. Juba pikka aega on Moskva püüdnud meelitada Jugoslaaviat kokkuleppesse, et see annaks Vene laevastiku kasutusse sadama Kotori lahel. Jugoslaavias leitakse, et N. Vene laevastiku seismine Jugoslaavia südamikus oleks Jugoslaaviale tõsiseks ohuks. Vnrem oli venelastel kasutada merebaas Albaanias, kuid kui viimane läks Puna-Hiina joonele, aeti sealt venelased välja. Tookord ei olnud venelastel Vahemerel veel nii suurt laevastikku nagu praegu.

Venelaste sissetungimise kohta araabia riikidesse andis huvitava seletuse end. Tshehhi kaubandusministri abi prof. E. Loebl, kes praegu viibib pagulasena USA-s. Ta kinnitab, et tema ministriks oleku ajal, 1947. a., nõudis N. Vene välisminister Võshinski mitte araabia riikide, vaid Iisraeli toetamist, kuna koostöös Iisraeliga N. Vene võivat saada Lähis-Ida õliväljade peremeheks. Kui Iisraeliga koostöö ei sobinud, asuti araabia riike toetama. Sellest peale oli Venes alanud ka vaen juutide vastu.

*

MOSKVA UUS POLIITIKA araabia riikide suhtes oli prof. Loebli seletusel järgmine: Kuna araabia riike ei saa usaldada, sest nad võivad abi saamiseks pöörduda ka läänerііkide poole, tuleb araabia riike tugevamini teha olenevaks Venest. Selleks provotseeriti välja välksõda Iisraeliga, kusjuures Moskva olevat olnud ette teadlik, et araablased kaotavad. Kaotuse järele N. Vene sidus oma abi nõol neid kõvemini Moskva külge. Järgmine samm võib olla nüüd ainult veel see, et araabia maades hakkavad tekkima nõukogude valitsused, ütleb prof. Loebl.

Seoses Iisraeli küsimusega võib märkida, et maailma juutluse keskus — Sionistlik Peanõukogu — on "The Christian Science Monitori" teatel esitanud resolutsiooni, mille kohaselt Iisraeli riigi jaoks tuleb lähema kahe aasta jooksul juutidelt üle maailma koguda 730 miljonit dollarit. Umbes pool sellest summast tahetakse kokku saada juba aprillis, uue majandusaasta algul. Iisraeli uues eelarves on relvastuseks määratud nimelt 40% (1,1 bilj.) ja kuna peale selle suuri summasid läheb immigrantide ülalpidamiseks (40.000 immigranti tuli l.a.), on abi väljastpoolt tungiv.

VOX

RAHVUSLIK VASTUPANU LEVIB KOGU NÕUKOGUDE VENES

Londoni "Expressen'is" avaldati 26. veebruaril Arvid Falki artikkel, milles märgitakse, et N. Liidu rahvuslikud vähemused käärivad ja osutavad vastupanu venestamisele.

Ukraina osas märgitakse, et uus sugupõlv protesteerib sageli üsna valjult omakultuuri allasurumise pärast. Ukrainlased kahtlustavad, et KGB pani Kiievi keskraamatukogu põlema, et hävitada väärtuslikke Ukraina kultuuripärimusi. Kriitika on kaasa toonud massprotsesse ukraina haritlaste vastu.

Balti vabariikide osas konstateeritakse, et need rahvad küüditamiste kaudu kaotasid pool miljonit inimest ja nad on pidanud üle elama tugeva venelaste sisserännu pärast sõda.

Kartused venestamise pärast on tõsised. Valitsusvõim on vastanud nende vangistamisega, kes on nõudnud painduvamat rahvuspoliitikat nii Tallinnas kui Riias. Kohtuotsused on langenud kuni 15 aastase sunnitööni. Pravda ründas hiljuti natsionalistlikke tendentse Leedus, mis ulatüvat kohaliku parteiitippu.

Uzbekistanis on kantud plakateid "Venelased välja Uzbekistanist", mille eest 150 inimest vangistati, nende hulgas partei keskkomitee esimehe tütar.

Tatarlased, kes sõja ajal küüditati in corpore, nõuavad taga oma õigusja võimalust esuda tagasi elama kodukohtadesse mida ei võimaldata vaatamata amnestiale. Tatari 300.000 kodutut hoiavad tugevasti kokku ja KGB-l ei ole õnnestunud neid agentidega immutada. Nad pommitavad Moskvat nõudekirjadega — iga täissakasvanud tatarlane on alla kirjutanud keskmiselt kümnele kirjale.

200 aktiivset tatarlast heideti vanglasse, kuna nad julgesid väita, et küüdituses hävines 40 protsenti kogu rahvusest ja mitte 22. nagu ametivõimud on ametlikult valetanud.

Meshid on teine väikerahvas, milline küüditati Lõuna - Gruusiast Kesk-Aasiasse. 200.000-st küüditatust suri selle juures 50.000. Ka nemad on hakanud nõudma õigust kojupöördumiseks.

1968. a. suve demonstreerisid 7000 meshi Tiflisis, nõudes oma õiguste taastamist. Kuna nende lalallajamine ebaõnnestus, oli parti peasekretär sunnitud nende esindajaid vastu võtma, seletades, et asja otsustamine toimub Moskvas. Delegaadid, kes läksid Moskvasse, vangistati, vangistati ka meshide juht, ajaloolane Enver Odabasjev. Viimane vabastati aga, kui meshid kogunesid parteihoone ümber ja demonstreerisid, kaks päeva vahetpidamata.

Ka tervikuna küüditatud volgasakslaste hulgas on tekkinud sarnasugune õigusenõudmise liikumine. Võibolla organiseeruvad ka teised kannatanud rahvad — kalmõkid, inguusid, tshetseenid, balkaarid ja karatshid.

Juutide osas, keda avalikult taga klusatakse oli sümptomaatiliseks juhtum Moskvas, kus ühal juudi pähal noored juudid tulid välja ja tantsisid hõisates "me oleme juudid!, oleme juudid!" — keset antisionistlikku kampaaniat . . . (E. H.)

ERKÜ Esinduskogu koosolekult New Yorgi Eesti Majas. Laua taga koosoleku juhatus. Istuvad vasakult: protokollija Mati Kõiva, juhatajad Herk Visnapuu ja Gaston Randvee ning protokollija Virko Keder. Ees pildil, vasakult esimene ERKÜ juhatuse esimees Heikki Leesment (vasakul, äärel). Tema vastas, teisel pool lauda, E. V. esindaja USA-s Ernst Jaakson. Ees, seljaga, ERKÜ peasekretär Eduard Vallaste. Foto Jüri Räägo

Rahvuskomiteele uus ingliskeelne nimetus

Laupäeval toimus Eesti Majas esinduskogu koosolek

Rahvuskomitee esinduskogu korraline koosolek toimus laupäeval Eesti Majas. Sellel võeti vastu aasta-aruanded, tegevuskava ja eelarve ning arutati mitmeid [illegible] küsimusi, võttes ülesanne seoses olevaid küsimusi. Pikemat aega kõnealused olnud Rahvuskomitee ingliskeelne nime muutmise küsimus otsustati nüüd lõplikult. Kuna senine nimetus "komitee" annab inglise keeles väära mulje organisatsiooni tõelistest ülesannetest, asendati ingliskeelses nimetuses sõna "committee" "council'iga". Seega jääb uueks nimeks inglise keeles "Estonian American National Council". Eestikeelne nimi jääb endiseks.

Koosolekust oli seekord osavõtt tagasihoidlikum tavalisest. Kohal olid siiski paljud esinduskogu liikmed väljaspoolt New Yorki, nendest kaugemalt tuliatest Aleksander Köpp Chicagost ja Herk Visnapuu Clevelandist. Kohal oli liikmeid ka Connecticutist, Lakewoodist, Washingtonist jm. ümbruskonnast.

Esinduskogu koosoleku avas esimees H. Leesment, mille järele pidas vaimuliku talituse õp. A. Abel. Võttes aluseks tähendamissõna "Vaata, ma olen seadnud su ette avatud ukse," ütles kõneleja: Tõuseb kaks pilti silmade ette. Seal on avatud uks, aga meie tunneme ka suletud ust. Kui paljudel kordadel on meie rahvas sunnitud seisma suletud ukse taga. Nõnda on avatud uks õieti pilt selle kohta, missugused on meie võimalused võitluseks oma rahva parema tuleviku nimel. Meie ülesanne on kaasa aidata rahvuslikus töös, et päästetud saaks meie õed-vennad Kodu-Eestis, kes on suletud ukse taga. Meil on selleks võimalusi siin vabaduste maal ja selleks aidaku meid Jumal.

Koosoleku juhatajateks valiti Herk Visnapuu Clevelandist ja Gaston Randvee Connecticutist, protokollijateks Mati Kõiva Connecticutist ja Virko Keder Washingtonist.

Järgnevalt võttis sõna Eesti Vabariigi esindaja Ernst Jaakson, kes andis ülevaate maailmapoliitilisest olukorrast. Toome tema sõnavõtu 2. lk.

RAHVUSKOMITEE TÖÖ LAIENENUD

Rahvuskomitee l.a. tegevuse aruanne oli kätte antud igale esinduskogu liikmele ja seda ette ei loetud. Üldiselt näitab aruanne, et Rahvuskomitee töö on laienenud ning muutunud intensiivsemaks. Kokkuvõte tegevuse olulisematest punktidest on toodud käesolevas numbris teisal.

Sõnavõttudel aruande kohta märkis A. Köpp Chicagost, et seal oli üheks silmapaistvamaks ürituseks Ikestatud Rahvaste medalite levitamine. Sellest aktsioonist võttis osa kogusummas 28 rahvust, kusjuures suuremate rahvaste kõrval Eesti oli levitamises teisel kohal. Üldse oli ikestatud rahvastel Chicagos l. a. 50 mitmesugust üritust.

G. O. Randvee soovitas, et edaspidi iga esinduskogu liige saadaks aruande koostamise eel ülevaate enda tegevusest. Vaike Lugus soovitas, et juhatus saadaks liikmetele selleks küsimuslehe, kus oleks märgitud, mida keegi on teinud ühe või teise probleemi osas.

I. Pleer märkis, et ERKÜ tegevus on laienenud ja meie huvides on astutud samme peagu igal foorumil. Aruandesse tuleks lisada ka Lääneranniku osa, kus arendatakse väga elavat tegevust. Praegu on Kongressis taotlus rahvusgruppide keskuse loomiseks. Seoses sellega tuleb päevakorrale ka eestlaste keskuse loomine, milleks peame valmis olema.

A. Anderson puudutas Eesti Vabaduse Hääle raadiosaadete küsimust. Need on nüüd Madriidis käiku läinud ja sealt on tulnud taotlus, et Ü. E. Keskkõukogu suurendaks toetust. Kahjuks ei ole praegu selleks võimalusi. Praegusest toetusest annab USA Rahvuskomitee 2/5-kku, ülejäänud summa annavad Kanada, Inglismaa, Rootsi j.t.

Ed. Vallaste lisas aruande kohta, et Rahvuskomitee töö kvaliteet on tõusnud ja mõju kasvanud. Viimast asjaolu näitab ka see, et rohkel arvul on Kongressi [illegible] ära trükitud Rahvuskomitee kirju.

EESTLASKOND HINDAB RAHVUSKOMITEE TÖÖD

Rahvuskomitee tulude ja kulude aruanne oli tasakaalus $21.190. Siin on eriti tähelepandav, et eestlaskond on hakanud järjest enam hindama Rahvuskomitee tööd ja selleks pidevalt suurendanud oma annetusi. Läinud aastal oli sissetulek rahvuslikest osamaksudest $17.259, ümmarguselt $2000 rohkem kui eelmisel aastal. Aruande juurde lisatud võrdlustabel näitab, et 1961. a. olid tulud annetustest vaid $7053.

Laekur ja majandusjuht J. Koort lisas seletuseks, et l.a. toetussummast on tulnud organisatsioonidelt ümmarguselt $1700. Sellest andis 50% kuus organisatsiooni, neist suurema Eesti Korporatsioonide Liit, siis Long Islandi E. Võitlejate Ühing, Eesti Vabadusvõitlejate Liit, Lakewoodi Eesti Ühing, Nordic Press ja Lexington Ave kogudus.

Kuhnde osas on läinud trükiste valmistamiseks nii välisvõithuse kui ka eestluse viljelemise alal ümmar-

(Järg 5. lk.)

New Yorgis algas postistreik

Kolmapäeval algas kahes New Yorgi linnaosas, Manhattanil ja Bronxis postiljonide streik. Kardetakse, et streik, mis on üldse esmakordne USA ajaloos, võib levida üle maa.

Streiki algusid Manhattani ja Bronxi kohapealsed unioonid, kuigi ülemusaline kirjakandjate unioon oli streigile vastu. Seaduse järele on postiteenijate streik keelatud ja streikijad võivad langeda karmi karistuse alla. Kogusummas asus kolmapäeval streikima 6700 kirjakandjat.

Kolmapäeva keskpäeval asusid streikima kirjakandjad ka Patersonis, N. J. ja Long Islandil.

Eep 430

"VABA EESTI SÕNA" — "FREE ESTONIAN WORD"
ESTONIAN WEEKLY

EDITORIAL OFFICE: 127 West 26th Street, Room 902, New York, N.Y. 10001; Tel. (212) WA 9-3900. Senior Editors: *Erich Entsts* and *Harald Randsepp*.
BUSINESS OFFICE: 213 East 34th Street, Estonian House, New York, N.Y. 10016; Tel. (212) MU 6-3356. Advertising Manager: *Paul Saar*; Senior Ledger Clerk: *Linda Lepik* — sales and accounting; Ledger Clerk: *Maret Paasuste* — circulation.
Owned and published every Thursday by THE NORDIC PRESS, INC., 243 East 34th Street, New York, N.Y. 10016; Tel. (212) MU 6-3356.
BOARD OF DIRECTORS AND OFFICERS OF THE CORPORATION: Chairman of the Board — *Paul Saar*, President and Managing Editor; Secretary of the Board — *Juan Tirrel*, Vice-President and Secretary; Treasurer of the Board — *Juan Clezso*, Secretary-Treasurer and Editorial Counselor; *Valdemar Vaher* — Assistant Secretary and Managerial Counselor; *Eduard Vallaste* — Senior Editorial Counselor; *Veeriks Ling* — Economic Counselor; *Arnold Ruubas* — Public Relations Counselor.
Entered as second class matter at the post office in New York, N. Y.
SUBSCRIPTION RATES: By second class mail $13.50 a year, $7.25 6 mo., $4.00 3 mo. By first class mail $19.50 a year, $10.00 6 mo., $5.50 3 mo. Single copy 30 cents. Address change 25 cents.
ADVERTISING RATE: $3.60 per one column/inch. ADVERTISING DEADLINE: Monday preceding publication date.
Opinions expressed in signed or initialed articles do not necessarily represent the views of the editors. The editors cannot be responsible for unsolicited manuscripts or articles unless a stamped, self-addressed envelope is enclosed.

RAHVASTE VABADUS — NORMAALSE OLUKORRA ALUS

ERKÜ Esinduskogu koosolekul viibis ka E. V. esindaja USA-s E. Jaakson, esinedes sõnavõtuga. Selles ta ütles:

Vaba maailma organiseeritud eestlaskond on oma tõekspidamised ja tegevussuunad kindlalt fikseerinud. Võitlus eesti rahva vabaduse ja iseseisvuse taastamiseks nõuab meie jõudude koondamist ja värskendamist. Aastatega on paljud võitlejad välja langenud ja nende asemele asunud uued, kes teadlikud Eesti olukorrast ja kes valmis töötama meie rahvuslike eesmärkide eest. Väliseestlaskonna üheks tähtsamaks ülesandeks on hoolitseda, et noortes säiluks huvi eesti rahva vastu ja ka õige arusaamine rahva vabadusest ja iseseisvusest.

Eladeb põhiliste konfliktide ajastu keerises ei ole inimsugu jõudnud niikaugele, et suudaks rahulikul, ölgusliikul teel lahendada rahvusvahelisi tülisid. Seepärast ootavad lahendust mitmed küsimused, nagu Korea, Vietnam, Lähis-Ida, Berliin kogu Saksamaa küsimusega, ootavad vabanemist Balti rahvad, nagu teisedki Ida-Euroopa ikestatud. Vastutavate riigijuhtide sõnavõtud sisaldavad küll kindlaid deklaratsioone rahvaste enesemääramise õigusest ja rahu säilitamise vajadusest, kuid ometi ei respekteerita enesemääramise õigust, mis üheks tähtsamaks põhjuseks,et maailmas pole rahu. Samuti pole maailmarahule ja inimõigustele pühendatud UN võimeline täitma oma ülesandeid.

Pole tarvis palju otsida kus seisab viga. Imperialistlik Vene on Lenini õpetuse kohaselt levitamas oma võimu üle maailma ja ta ei tagane maaaladelt, kuhu ta tunginud. Kriiside ja rahutuste õhutamine on otseselt Moskva huvides. Seepärast nurjuvad ka katsed vahuks maailmas.

Riikide ja rahvaste vahekordade normaliseerimine võib vaid siis teostuda, kui igale rahvale on kindlustatud vabadus ja iseseisvus.

Kommunistlik propaganda kasutab osavalt lääne nõrkust ja püüdlusi rahu hoidmiseks ja heanaaberlike vabahekordade loomiseks. Seepärast nõame pahempoolsete ringkondade suurt aktiivsust ka USA-s sisemiste jõudude killustamisel, põtiliste tõekspidamiste materdamises ja revolutsioonilniste ideede õhutamises. Selles miljöös kasvanud eesti noor võib ka esitada oma vanematele küsimusi, mis vast näivad naiivsetena, kuid vajavad arusaamist ja asjalikku selgitamist.

Kui lääne noorus on rahutu, trotsiv ja demonstreeriv, siis näitab ta ühtlasi sellega oma vaba eneseavalduse võimalust, mis kommunistlikus maailmas absoluutselt puudub. Selleat selgub ka vahe vabaduse mõistes siin ja sealpool raudeesriiet.

Moskva kõneleb palju oma nn. vabadustest ja inimõigustest, kuid isikud, kes tahaksid neid õigusi Venes kasutada, pannakse vangi või hullumajja.

Balti rahvastest ei taha läänemaailma ajakirjandus palju kirjutada, kuna väliselt rahulik olukord seal ei anna just põhjust sensatsiooniks, mis ajalehe üheks nõudeks uudiste toomisel.

Kui mõni valeandmeile põhjenev kirjutis ilmub, on tarvis meie poolt sellele kohe reageerida õiendusega.

Rahvusvahelistest sündmustest, mis praegu arenemas, väärivad eriti tähelepanu suurriikide läbirääkimised aatom-relvade arendamise piidurdamiseks. Jälgime huviga ka Lääne-Saksa katseid läheneda oma rahvale Ida-Saksas ning püüdcid arendada läbikäimist teiste N. Vene satelliitriikidega. On võimalik. et neis võimude vahekordade ümberkorraldamise katsetes pannakse palju kaalule nn. pingete vähendamise lootuses. Kuid senised kogemused ei lase oletada, et läänemaailm võiks sõlmida usaldusväärseid lepinguid oma potensiaalse vaenlasega. Pole ka usutav, et Kremli võimukandjad oleks loobunud oma senistest üldsihtidest.

Antud olukorras kestab edasi ka eesti rahva orjastus. Kuid meie ei kaota usku oma rahva elujõusse.

Ameerika argielu

● President Richard Nixon taotleb Kongressilt riigi väljaminekute hubatud ülemmäära tõstmist 3,2 biljoni dollari võrra, kuna kuni 30. juunini kehtiv ülemmäär, 195 biljonit 700 miljonit, ei võimalda riigil teha kõiki vajalikke kulutusi.

● Postiministeerium tegi korralduse, mille alusel postiametnikud võivad avada välismaalt tulevaid postisaadetisi, kaasa arvatud ka 1. klassi post, kuna tohutult on kasvanud pornograafilise materjali saatmine välismaalt USA-sse.

● Senat kiitis heaks valimisseaduse täienduse, millega järgmine aasta 1. jaanuarist alates antakse hääletamisõigus kõigil valimistel 18-aastastele isikutele. Arvatakse aga, et seaduselnõu ei lähe Esindajatekojas läbi.

● New Yorgis asuva vaimuliku ülikooli, Union Theological Seminary, professorid ja üliõpilased võtsid vastu nõudnise, et õppeaastise kinnisvarande arvel antakse 400.000 dollari suurune tagatis nende neegrite Musta pantri partei liikmete vabastamiseks, kes on arreteeritud pommitamisplaanide pärast.

● Esindajatekoja postikomitee kiitis häältega 17:6 heaks president Nixoni kava, muuta praegune postiministeerium majandusliku alusel töötavaks korporatsiooniks, et paranda-da postiasutiste tööd ja saada lahti kroonilisest muutunud puudujäägist.

● Kaitseministeerium teatas, et lähemal ajal saadetakse kaks USA sõjalaeva, hävitajad "S. B. Roberts' ja "Strcng" Musta merre tegema harjutusi, kuigi on ette näha, et N. Liit jälle protesteerib selle kui "provokatsiooni" vastu.

● Gallupi ringküsimisel Vietnami sõja asjus pooldas 21 prots. vastajatest USA vägede kohest väljatõmbamist, 25 prots. pooldas väljatõmbamist 18 kuu pärast ja 38 prots. — vägede äratoomist siis kui Lõuna-Vietnam ise suudab kommunistidele vastu panna. 7 prots. pooldas sõjategevuse suurendamist ja 9 prots. ei omanud seisukohta.

● Pahempoolsed, kes "New Mobilization Committee" nime all organiseerisid sõjavastaseid meeleavaldusi läinud sügisel, valmistavad neljapäevaks, 19. märtsiks ette meeleavaldusi vähemalt 102 suuremas USA linnas.

● Kaitseministeerium soovitas president Nixonile mitte rutata sõjaväeteenistuse kohustuse kaotamisega, kuna ei ole ette näha vajalikul arvul vabatahtlike saamist ka sõjaväelasete palga kõrgendamisega. Vabatahtlike sõjaväest võiks asja saada vahest 1972. või 1973. a.

● Kohtuministeerium uurib 30.000 dollari suurust "toetust", mille üks ärimeestest andis Indiana osariigi demokraadist senaatori Vance Hartke valimiskampaania jaoks ja millele järgnesid senaatori seadusandlikud sammud, mis kokku läksid ärimehe huvidega.

Uus parlament Soomes

Senises oli 103 vasakpoolset 97 parempoolse vastu — Kekkonen oli jälle Moskvareisil — Ka Rootsi peaminister kutsuti Moskvasse

STOKHOLM (VES õirjasaatjalt. Soome parlamendi valimised toimusid 15. ja 16. märtsil. Eestlasi vabas maailmas huvitab, kuidas vennasrahva maal poliitilised olukorrad kujunevad. Valimiste tulemus mõjutab mõnevõrra ka Rootsi poliitilist elu. Rootsi, kes aeg-ajalt Moskvale silmi teeb, soovitas soomlastele valida sotsiaaldemokraate edasi ja anda hääli ka kommunistidele, "et Moskvat mitte vihastada", mis võivat Kremlist raskusi tuua.

Valimiseelne kampaania Soomes oli pinev ja omalaadiline. Keskerakond, endine maaliit kardab kaotusi oma kahepaikse poliitika pärast. Enne valimisi visati sealt valimispommi hääletajate hulka. Haridusminister Virolainen esitas vastuvõtmiseks Soome ülikoolide demokratiseerimise seaduse. Selle pommi meeleolude all kulges Soome viimaste nädalate poliitiline elu. Koonduserakond (parempoolsed) koos rootslaste ja soome rahvaerakonnaga olid ägedalt seaduse vastu. Paistis, et Virolainenl seadus läheb siiski uue parlamendi otsustada.

*

SEADUS NÄGI ETTE anda ülikoolide juhtimine ülikooli parlamendi kätte. Selle valimisel oleksid häältenud kaasa kõik õppejõud, üliõpilased, uksehoidjad, koristajad—kõik ülikoolides tegevad isikud. Üliõpilased oleksid võinud saada sellises parlamendis 90% häältest ja sellega edaspidi ülikooli tööd hakanud juhtima, õppejõude määrama jne. Sotsialistid ja kommunistid olid eelnõu poolt ja ka keskerakond ise. Neil on kokku parlamendis 103 häält. Sotsiaaldemokraatide parlamendirühma esimees prof. Puntila oli aga elnõu vastu ja sel oli suur tähendus. Proteste tuli hulgans ülikoolide õppejõudude poolt. Üks viimaseid oli Pekka Haarla kirjutis, milles öeldi, et valitsuse seaduseelnõu - ettepanek avaks uksed kommunistidele kõrgemate õppeasutuste juhtimiseks. Tuleb oleks, et soome ülikoolid muutuksid ajudepesu asutusteks, kus ühiõpilastele antaks sunniviisil võõraid õpetusi.

*

SOOME PARLAMENDIS on 200 liiget. Neist on senises parlamendis sotsiaaldemokraate 55, keskerakondlasi (endine maaliit) 50, järgnesid rahvademokraadid, mis on kommunistlik rühmitus. Kommuniste oli 44. neist 39 partei liikmed ja 3 pahempoolsed sotsid. Koonduserakondlasi. soome parempoolsem partei, oli 26, rootsi rahvaerakondlasi 12 ja liberaalseid rahvaerakondlasi 8. Nn. simoniite oli 6.See on peagu kommunistlik erakond. Selle juht kohtuminister Simonen käib tihti Moskvas.

*

KÕIGE VÄIKSEM ERAKOND parlamendis oli Soome maaerakond. Vennamo-partei, kel oli üks saadik. Vennamo ise. Ta on osav mees. Kui oli vabariigi presidendi valimine, viis Vennamo partei läbi rohkesti valijamehi.

*

"HELSINGIN SANOMATE" gallupankeet ennustab kodanlastele senisest suuremat võitu.

*

MOSKVA ei ole otseselt Soome valiniste suhtes "jämedat häält" teinud, kuid rahvale on teada, miks vabariigi presidenti sagedasti Moskvasse kutsutakse. Nüüd oli ta jälle Moskvas, mis on 15 reis sinna. Ametlikult käis ta metsseajahil ja teda võeti auväärselt vastu Brezhnevi, Kossõgini ja Podgarnõi poolt ning saadeti erilennuk järele jne. Mis Moskvas arutati, pole teada. Oeldi, et Soome president tuleb mais uuesti Moskvasse, ametlikule külaskäigule!

*

ÄRATAS TÄHELEPANU, et peale Kremli "kolmiku" olid lõunal välisKaubandusse minister Patolishev ja sõjaminister marssal Andrei Gretsko. Moskvast lahkumisel kinkis Kossõgin Kekkonenile fotoalbumi celmise päeva metsseajahi piitidega.

*

TULEB MÄRKIDA, et enne valimisi käis Soomes külas N. Vene kompartei delegatsioon, poliithüroo liige lätlane Pelshe, keskkomitee liige ja Leningradi komitee sekretär Romanov ja keskkomitee liige Beljakov. Pelshe oli lahkumisel seletanud, et Moskva on Nordeki vastu.

*

LAHKUVAS SOOME PARLAMENDIS oli 103 pahempoolset saadikut 97 kodanlise saadiku vastu. Kaldutakse arvama, et uus Soome valitsus tuleb umbes praeguse koalitsiooni taoline, võib-olla selle vahega, et rootslased jäävad koalitsioonist eemale.

*

ROOTSI PEAMINISTER Olof Palme sai kutse külastada N. Venet. Aeg pole veel määratud. Palme käis Soome presidendil külas pärast selle tagasijõudmist Moskvast. Kekkonen oma valitsemisaja kestel muutunud meediumiks, kelle kaudu vabalt maailmale kuulutatakse Moskva "tarkusesõnu".

Soome valitsev koalitsioon püsib

Huviga oodatud Soome valimiste tulemused said New Yorgis teatavaks enam vähem lõplikku pilti andvalt teisipäeval. Neist nähtub valijaskonna kallak paremale, kuid mitte arvus, mis annaks kaasakõnelemise võimaluse riigi valitsemises. Huvitav on märkida, et kaotajate seas on sotsialistid, kellede esindajate arv langes 55-elt 53-le, millega aga partei endiselt jääb suuremaks parlamendis. Kommunistid kaotasid kolm kohta, saades parlamendis 38 kohta senise 41 asemel. Kõige enam sai lõia keskpartei (endine Maaliit, Kekkoneni partei), kaotades 8 saadikukohta, mis partei esinduse parlamendis seniselt 50-nelt viis 42-le.

Konservatiivseks parteiks nimetatud koonduserakond, millel oli parlamendis 26 kohta, saavutas märkimisväärse võidu ja saadab parlamenti 38 esindajat. Võiduga tuli valimistest välja ka senine ühe-mehega, partei juhi — Veikko Vennamoga parlamendis esindatud Soome maaerakond, kes võitleb väikepõllupidajate ja töötattõliste eest, saades uues parlamendis 8 kohta.

Soome 3 miljonist valijast käis valimiste 78% oelmiste, 1966. a. valimiste 85% asemel, kusjuures seekord esmakordselt kaasa valisid ka 20-aastased.

Nagu märgitud. arvatakse praeguse väitsuse koalitsioon jatkuvat, millega nad kindlustavad endile 147 häält 200-liikmelises parlamendis senise 165 hääle asemel.

Ameerika arst Eestis ja Lätis

Arstiteadlaste ajakiri "Medical Opinion & Review" toob oma jaanuarinumbris kirjutuse ameerika psühholoogi dr. Joseph E. Shorr'i reisist okupeeritud Baltikumi. Doktor pole ilmselt palju näinud ega tea kõnelda okupeeritud maade rahva tõeslisest elust. Ka näib ta millegipärast olnud eesõigustatud olukorras võrreldes teiste välismaiste turistidega.

Mõnda ta märgib, näiteks, et Tallinnas Inturisti hotellis tulnud toitu oodata kolm tundi ja et miski ei kiirenda sealset kelnerit. Ta soovis külastada mõnda vaimuhaiglat. Selle asemel viidi ta n. ü. sundkorras vähehaiglasse, mille juhatajaks olnud dr. Benchikoff. kes kõnelnud, nagu hiljem selgus, saksa keelt, samuti nagu dr. Shorrgi. Ta saanud soomlaste grupiga külastada ka Tartut. Tallinna linna ilu märgib ta kiitvalt, ent nagu märgitud. kirjutus jätab üldiselt ebaõige pildi Tallinnast just seepärast, et külastaja õieti kusagilt "nägema-kuulma ei pääsenud". Tallinnast lendas ta Riiga. Tavaliselt välismaalastele seda ei võimaldata, nad peavad siirduma Riiga üle Leningradi. Riiast on huvitavam märkida vaimuhaigla külastamist, mille juhatajaks olnud 76-a. dr. Rothstein, kes ka valdanud saksa keelt. Seal tulnud tal vastu tahtmist "külalislahkusest" palju alkoholi "sisse võtta". Riiast lendas ta Vilnosse, et seal kohata isa sugulasi. Ta isa asunud 1920-ndate aastate paiku Leedust USA-sse, ning isa vennad olid siirdunud 1930 Lõuna-Aafrikasse.

Nagu märgitud,annab kirjutus üldiselt ebaõige pildi olukordadest okup. Baltikumis, näidates neid palju paremana tegelikkusest. Kasutatud fotod on tehniliselt head, käsitavad vaid maju, linnatänavaid . . .

Kommentaar

Ussike impeeriumi südamikus

Kerge tee ja väikse vaeva otsijatele läänemaailmas kõlavad rõõmusõnumitena ennustused, mõned isegi viimasel ajal ilmunud raamatutes, et N. Liit praegusel kujul varisev kokku juba kümnekonna aasta pärast. Kui see nii tulemus on, siis ei ole ju enam tarvis kommunismi ja vene imperialismi pärast hirmu tundagi ega suurt riigikaitse kuhu kanda.

Asjalik inimene nii optimistlik ei ole, et usuks nõukogude türanniariigi nii peatset kokkuvarisemist, väljagi arvatud muidugi suure sõja juhtum. Kuid Moskva-riigis on tekkinud opositsioon, alul küll väike nagu ussike hiiglase kehas, kuid nii osavning visa, et KGB-l on raskusi tema likvideerimisega.

Laevastiku ohvitseride arreteerimine Tallinna sõjalaevastiku baasis, kirjanike ja luuletajate saatmine Siberi orjalaagreisse, teadlaste ja kindralite sulgemine hullumajja süstemaatsesse hoiaku pärast on nõukogude intelligentsis kasvava opositsiooni avaldused.

Riigis, kus ükski isik ei saa lasta endale trükkida tosinat nimekaarte ilma selleks siseministeeriumi trükiasjade peavalitsuselt kirjalikku luba saamata, on hakanud ilmuma põrandaalused ajakirjad. Mõned nendest, nagu "Kolokol", "Sfinks" j.t. on KGB poolt likvideeritud. Kuid juba 1968. a. aprillikuust saadik ilmub N. Liidus iga kahe kuu pärast väljaanne "Hronika Tekushtshihh Sobõtij" (jooksvate sündmuste kroonika), mis toob teateid protestiaktsioonidest rezhiimi vastu, arreteerimistest poliitilistel põhjustel ja muust nõukogude valitsusele ebameeldivast, mida tavaliselt avalikkuse ette ei lasta.

Kirjastajaks on "Samizdat" (omakirjastus), vastandina "Gosizdat'ile", mis teatavasti on riiklik kirjastus ja omab monopoli iga trükitud sõna jaoks. Et riikliku julgeoleku komitee, KGB, ei ole seda ohtlikku väljaannet kahe aasta jooksul paljastada suutnud, see on nõukogude valitsusele otse shoking!

Põrandaalused [illegible] on "letutshaja reda [illegible]ja" — lennusõlev toimetus, mis tähendab, et kord tehakse ajakirja number nõukogude nooremapõlve intelligentide poolt valmis Serpuhhovis, siis Dubnas või Novosibirskis. Siiski, siiski—et KGB ei saa opositsionääre kinni püüda, see näitab, et põrandaalune vastasrind on konspiratsioonikunstis palju juurde õppinud ja seega on muutumas järjest kardetavamaks. Eriti kui opositsioni saadakse viia laiadesse massidesse. See aga on kaugema tuleviku küsimus.

Tõnis Migagu
Keset kärestikku
Põnevusromaan tsaariaegsest Eestist. OKTO kirjastus.
Hind koos postikuludega $6.80.
V. E. S. talitus

Vera Grünthal-Poska
Jaan Poska tütar jutustab

Koos hulga seni avaldamata pildimaterjaliga on see teos huvitavamaid mälestuste kogusid.
244 lk. Hind 6.80 koos postikuludega.
VES talitus

Osavõtumaks: $10 viie päeva eest või $3 iga üritusе eest

KULTUURIPÄEVAD '70

NEW YORGIS

Keskkooliõpilastele vaba

Neljapäeval, 26. märtsil
Eesti Majas

5:00 Kunstinäitus, kokteilid, avamine: peakonsul E. Jaakson, K. Jõgise, dr. M. Valgemäe
8:00 Ooper: "La Traviata" ($5)
8:00 Teater: "Salvation" ($5)

Reedel, 27. märtsil
Irving Plaza Hall, Irving Place ja 15. tänava nurgal, Union Square'i vahetus läheduses

11:00 Dr. Virkhaus: "KRIIS KAASAEGSES MUUSIKAS"
2:00 Dr. Ivask: "PAUL-EERIK RUMMO LUULEMAAILM"
3:30 Dr. Rand-Maricq: "VAEVATUD VAIMUDE VÄLJENDUSI"
8:00 Teater: La Mama E. T. C. ($2)

Laupäeval, 28. märtsil

11:00 Dr. Kõressaar: "EESTI RAHVALUULE"
12:30 Dr. Puhvel: MÕTTEID VÕITLEVAST VABARIIGIST"
3:30 "EESTI PAGULASKIRJANDUS": Ivask, Karuks, Krants, Mikiver, Viirlaid
5:30 Kunstnik E. Kõks: "ABSTRAKTNE KUNST"
9:00 Sõpruspidu ($7.50)

Pühapäeval, 29. märtsil

2:00 Kirikukontsert (Gustavus Adolphus kirikus, 155 E. 22 tänav): Duesberg, Jürima, Täht, Villard. Virkhaus
5:30 Dr. Rebane: "PAAVSTI SUHTED EESTIGA"
7:00 "KUHU VIIB NOORSOO KRIIS?": Ainso, Jüriado, Miljan, Millert, Taagepera, Vaska
9:00 Lõpetamine: dr. Ainso

Esmaspäeval, 30. märtsil (kogunemine Eesti Majas) 11:00 e. l. Kunstigaleriid, 2:00 p. l. Moodsa kunsti muuseum (film)

Inglased väntavad orjalaagri filmi

STOKHOLM (EPL) — Norras, 200 müli põhja pool Oslot, metsikus metsamaastikus, valmistatakse praegu N. Vene kirjaniku Alexander Solzhenitsõni teose "Üks päev Ivan Denisoovitshi elus" järele filmi, mis peab andma tõetruu pildi elust N. Vene orjalaagrites. Soltzhenitsõn kirjutas selle teose teatavasti Hrushtshovi võimuatsemise ajal, mil kord N. Venes muutus liberaalsemaks ning kirjandusajakiri "Novõi Mir" pidas võimaliku kirjaniku käsikirja trükisõnas avaldada.

Inglise produtsent ja lavastaja Casper Wrede, kes juhatab filmi väntamist Norras, on võtnud kõik abinõud tarvitusele, et film oleks realistlik ja tõetruu.

Ta on tellinud ühelt Pariisis elavalt Stalini vangilaagrite endiselt elanikult terve rea joonisеid ja skitse, millede põhjal kujundatakse maastikule audentne sünge Siberi orjalaager.

C. Wrede näitlejate ansambl koosneb eranditult meestest, kes elavad filmi valmistamisel võrdlemisi primitiivsetes oludes, mis lavastaja arvates on vajank näitlejate hulgas vastava meelеolu loomiseks. Asjatundjad on välja uurinud, et filmimise asukoha loodus, valgus ja kliima sarnanevad peagu täpselt Siberis valitsevatele tingimustele.

Filmi väntamine algas kaks kuud tagasi ning selle aja kestel on temperatuur ainult mõned korrad tõusnud üle —5 kraadi. Kaamerad on ölitatud erilise õliga ning mootorid spetsiaalse soojendusseadmega, et luua eeldusi korralikuks töötamiseks.

Helimeister peab kogu aeg hoidma oma mikrofoni sukasääres, et summutada üle lumelagendike vihisevat tuult.

C. Wrede märgib, et Stalini orjalaagrites pandi välistööd seisma kui temperatuur langes alla 40 kraadi alla nulli.

Wrede ja filmi käsikirja koostaja on katsunud teose käsikirjast kinni pidada nii palju kui võimalik. Filmis ei ole suurejoonelisi keerdsõlmede lahendamisi, põgenemisaktsioone, tüdrukuid ega armastuslugusid, vaid siin kirjeldatakse ainult inimeste füüsilist ja hingelist võitlust tohutute raskuste vastu.

Wrede kinnitab, et ta paneb filmis suurt rõhku detailide väljatoomiscle — kuidas keegi saab kausitäie lisatoitu, kuidas mõni vangidest leiab poole sigaretti jne.

Filmi peosa mängib inglise näitleja Tom Courtenay, kes mängis revolutsionääri "Doktor Zhivagos". Ivanit mängiv näitleja lasi endal isegi kahe esihamba kroonid kõrvaldada, et luua usutlusväärsemat orjalaagri olaniku tüüpi. Näitleja võttis ka 7 naela maha oma 145-naelalisest kehakaalust ja nälgis enne kogu päeva kui ta läks kaamera ette. et esineda ühes steseenis, kus oritöölistele jagatakse süüa. Ta mainis, et ta suudab osa palju usutavamalt mängida, kui ta ise on näljas.

AJALEHE TELLIMISED, KUULUTUSED, aadressi muudatused ja raamatute-ajakirdete tellimised adresseerige VES talitusele: 243 East 34th St., New York, N. Y. 10016.

Torontos piketeeriti segakoori punategelase operetikatke pärast

Kui nädalapäevad enne Toronto Eesti Segakoori nimimet. "Lõbusat laupäeva-õhtut" Torontos avalikult teatavaks sai, et õhtu kavalisse ossa on võetud N. Eesti helilooja Boris Kõrveri operetist "Laanelill" pooletunni pikune katke, tekitas teade võrdlemisi laialdast tähelepanu. Pingeline olukord kandus küirelt võrdlemisi laialdastesse kaasmaalaste ringkondadesse. Ühelt poolt kritiseeriti teravalt segakoori sammu, teiselt poolt aga arvati, et asi polegi nii hull, sest "Laanelill" polevat poliitiline operett, kuna selle tegevus hargneb tsaariaegses Eestis. Kogu küsimuse raskuspunkt lasus enneköike selles, et kas meil tarvitseb oma üritustel esitada teost, mille autoriks on aktiivne N. Eesti helilooja ja partei-funktsionäär.

Üha laienev pinge "lõbusa laupäeva-õhtu" puhul jõudis haripunkti laup., 15. märtsi õhtul Eesti Maja ees piketeerimise näol. Seda teostati E. Rahvuslaste Kogu ringkonda kuuluvate kaasmaalaste poolt. Piketeerimisest enam kui kümne eesti- ja ingliskeelse plakatiga "Laanelille" ja ta lavastajate vastu võttis osa kaheksa meest ning oli seega esimeseks eestlaste piketeerimiseksseestlaste vastu.

Plakateid kandsid piketeerimisel E. Heine, V. Tooming, H. Hiiuväin, Ü. Jürima, H. Raigas jt. Plakateilt võis lugeda: "Laanelill — Kremli Trooja hobune", "Roman Toi, te talate põrmu eesti vabadusvõitluse", "Kompartei ajude pesukoja kohalik keskesindus Toi, Vohu, Kristal Ltd.", "Ärge rüvetage nende mälestust, kes andsid oma elu Vaba Eesti eest", "Toi kotti!" ja inglise keeles: "Stop Soviet Music in Estonian House", "Stop Red Music Premiere in Estonian House" jne.

Piketeerija V. Tooming kandis lisaks plakatile suurt tühja kotti, millele oli suurte tähtedega maalitud "Toi kotti!"

Piketeerimine algas kl. 6.15 ja lõppes pärast kl. 7 õ. ning sündmuskohal viibis ka kaks kanada politseinikku, kuna mööda Broadview Ave. liikuvad kanadlased ei pühendanud sellele erilist tähelepanu, sest piketeerimine on siin maal tavaline nähe.

Varsti pärast A. Sulevi orkestri poolt sissejuhatatud avavalssi algaski "Laanelille" operetikatke esitamine L. Vohu lavastusel ja R. Toi klaverisaatel. Umbes paarikümneliikmelises tegelaskonnas esinesid Lydia Kööp, Otto Pajur, Elna Libe, Aleks. Liipere, Karl Polli, Ivi Valgre, Paul Kristal, Linda Järvalt, Leida Karjamaa, Koidu Konze, Helmi Leemet, Aino Kassfeldt, Valdo Hommik, Edgar Höbe, Lecho Koost, Voldemar Nurm ja Ado Reiman ning mõned lapsed.

Operetikatke sujuvas ettekandes püüdsid asjaarmastajad anda oma parima ning nende esinemist kviteeriti mitmet puhku aplausidega, kusjuures aplausi kutsus esile, kuigi üsna nõrgal kujul, ka ühe tegelase tekstikohane lause, et "Kui isa koju tuleb õhtul, lööks ta pika piitsaga büüne segamini." Katkendi lavaletoomise eest said muusikajuht R. Toi ja lavastaja L. Vohu "Laanelille" tegelaskonnalt lilli.

Segakoori "lõbus laupäeva-õhtu" andis korralдajaile umbes 1000-dollarlise ülejäägi.

ÕPETAJA K. LAANTEE URUGUAISSE

Õpetaja mag. Karl Laantee, kes viibis kolm aastat Kirikute Maailmaliidu esindajana abistamisprobleemide alal Perus, on vastu võtnud uue määramise sama organisatsiooni ülesandel ja siirdub nuele töökohale Montevideosse, Uruguais.

Ta omab suuri, Kirikute Maailmaliidu poolt eriti hinnatud kogemusi ülesandeiks, milliseid ta täidab Ladina-Ameerika maades. kus ta on n.ü. maailmaliidu välissaadikuks. Tööülesandeis töötab ta lähedas kontaktis ka USA saatkonnaga.

Funktsionääri operett pole kooskõlas eestlaste põhimõtetega

Kanada eestlaste keskorganisatsiooni, Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu juhatus saatis Toronto E. Segakoori juhatusele kirja, milles tähelepanu juhiti, et okup. Eestis tegutseva helilooja Boris Kõrveri opereti "Laanelill" katkendite esitamine koori "lõbusal õhtul", mis toimus 14. märtsil Eesti Majas, ei ole kooskõlas eestlaste rahvuspoliitiliste põhimõtetega.

Saadetud kirjas juhib RVN tähelepanu sellele, et B. Kõrver on okup. Eesti tähtis funktsionäär. Teda on hinnatud kolhoosilaulude eest 1948. a. Stalini auhinnaga, 1955 ülendati ta Eesti NSV teeneliseks kunstitegelaseks, 1956 anti temale punalipu orden ja 1965 nimetati ta võimude poolt rahvakunstnikuks. 1953 nimetati ta Eesti Heliloojate Liidu juhatuse esimeheks asetäitjaks ja 1966 liidu esimeheks. (VE)

ÜLIPÕNEV

on kaasa teha

turismireis Kaug-Itta,

maailmanäitusele Jaapanisse, Osakasse,

külastada Tokiot, sealseid unustamata vaatamisväärsusi, käia Nikos ja Kiotos. Järgneb müstiliselt põnev Hongkong, siis Tai pealinn Bangkok, pärl Kaug-Ida pärlite reas, oma templite ja palju muuga. Unustamatuks jääb ka järgnev Manila külastamine Filipiinidel ja seejärele lend vabasse Hiinasse, Taipeisse. Sealt algab tagasilend koju . . .

Kogu 19-päevane matk, mis algab Los Angelesest 3. septembril, maksab koos lennupiletite, hotellide jne. ainult

$1375.

Kaasas eestlasest reisijuht. Kohtadel inglisekeelt kõnelevad giidid. Hind on sama neile, kes reisile asuvad Vancouverist, Seattlest, Portlandist, San Franciscost ja Los Angelesest.

Lähema informatsiooni saamiseks selle ülipõneva matka kohta kirjutage eesti või inglise keeles: **Mr. Steve Olen, Holmes & Son Tours, Inc., 211 N. Ervay Bldg., Suite 1118, Dallas, Texas, 75201.**

(Vaata lähemalt VES nr. 10. 5. märts 1970).

Rahvuskomitee töölbilanss

Kokkuvõte ERKÜ tegevusaruandest

ERKÜ Esinduskogu koosolekul möödunud laupäeval esitatud tegevusaruanne näitab 1969. a. osas üsna pingelist tegevust. Aasta algas ERKÜ seisukohtade teatavaks tegemisega kutele Kongressi liikmetele koos vastava selgitusmaterjaliga. Uksikasjalikuma kirja ERKÜ taotlustega sai aasta algul ametisse astunud president Nixon. EV aastapäeva eel taotleti NY ja NJ osariikides Eesti Päevade väljakuulutamist, et sellega suurtes keskustes Eesti küsimust viia avalikkuse tulipunkti. Senaatoreilt ja Esindajatekoja liikmeilt taotleti Eesti küsimuse ülestõstmist aastapäevaga seoses Kongressis.

Välisvõitluse alal astutud sammudest märkis aruanne teiste seas järgmist:

● Astuti samme Esindajatekojas palvuse pidamiseks E. V. aastapäeva puhul õp. R. Troosti pooli ning protestiti rea senaatorite juures Senati otsuse vastu, et seal keeldutakse palvustest väljaspoolt vaimulike poolt.

● Astuti samme Ameerika Hääle saateaja soodsamaks muutmiseks kuulajaile okup. Eestis. Eriti agaralt astuti samme saadete vähendamise kavade vastu, milleks koos läti ja leedu keskuste esindajatega esimees H. Leesment ja ERKÜ Washingtoni pesesindaja G. Buschmann käisid USA Informatsiooni Agentuuri direkori F. Shakespeari juures. Aktsioonid andsidki tulemusi. Saated jäid vähendamata.

● ERKÜ aseesimees ja välistoimkonna juhataja J. Simonsoni algatusel viidi ulatuslikumalt läbi Molotov Ribbentropi pakti sõlmimisest 30 a. mõõdumisel aktsioonid Baltikumi vabaduse huvides. Sama probleemiga seoses viibis Washingtonis esimees H. Leesment, taotledes koos G. Buschmanniga küsimuse ülestõstmist Esindajatekojas, mida rahvasaadik F. Annunzio ka tegi. Samuti anti välja lätlaste ja leedulastega koos eritrükis levitamisega ameerliklastele sama probleemi selgitamiseks okupeeritud maade huvides.

● Jatkati taotlusi ikestatud rahvastе postmargi saamiseks, ühes selkohaste aktsioonide organiseerimisega. Aseesimees J. Simonson jatkas lugejakirjade organiseerimist välistoimkonna töös, mis andis senisest palju suuremaid tulemusi.

● Tõe ja õiguse jaluleseadimiseks tuli ERKÜ-l korduvalt esineda protestikirjadega üksikutele väljaannete juures, millised avaldanud Eesti ja selle olukordade kohta ebaõigeid andmeid ("Reader's Digest", "The New York Times", H. Jõgise kiri "Christian Science Monitoris" jne.). "Time" sai protestikirja halvustava kirjutuse pärast lipuheiskamise kohta Los Angeleses. Selle kõrval avaldati aga ka tunnustust ja tänu õigete andmete ja omkordade kirjeldamiste eest, näiteks "Philadelphia Inquirer'ile", "News Map of the Week", Hammond, Inc. kirjastusele jne.

● Peeti kirjavahetust E. V. esindajatega Madridis Eesti Vabaduse Hääle saadete taastamiseks, ja kui see õnnestus, alustati aktsiooni saadete majandusliikuks toetamiseks.

● Välisvõitluslikus tegevuses oli ERKÜ-l rida kontakte teiste rahvusgruppidega. Uhendatud Balti Ameerika Komitee juhtimine anti üle rotatsiooni korras lätlastele.

● President R. M. Nixonile esitati pikem märgukiri, milles tema 3. nov. Vietnami küsimuses peetud kõnest lähtudes selgitati USA eestlaskonna seisukohti valitsuse poliitika ja kommunismivastase võitluse suhtes.

● Kommentaator R. Kirkile, kes on käsitanud ameerika ajakirjanduses Eesti ja Balti küsimusi. saadeti materjale Eesti kohta ja loodi temaga pidev kontakt.

Informatsiooni alal:

● Anti välja lühibroshüür "Ikestatud Eestiga suhtlemisest", paljundati Briti valitsuse ametlikku väljaannet kommunistlike maade külastamise kohta, telliti E. V. esinduselt levitamiseks 1000 eks. nende poolt koostatud broshüüri, mis käsitab USA poliitikat Eesti suhtes, paljundati arvukalt Kongressi raamatukogu materjalidest saadud saladokumente ("Nazi Soviet Relations 1938-1941") Molotov Ribbentropi paktiga seoses, telliti pooltuhat eks. "Stimme der Freiheit", kus ilmus E. Valdaste ülevaade Eesti kohta, hangiti Senati Sisemise Julgeoleku Komitee uurimistöö Brezhnevi doktriini kohta, samuti sen. Ellenderi poolt Senatile esitatud aruanne reisi kohta Venes, okup. Eestis ja teistes Balti vabariikides, telliti USA sellekohaselt uurimisasutuselt uurimus Balti mere ja selle piirkonna kohta. Paljundustest oleks märkida veel "Christian Science Monitori" korrespondendi Charlotte Saikowski ülevaadet okup. Eestis ja Contra Costa "Timesi" artiklit olukordadest okup. Eestis.

● Hangiti levitamiseks tekste seaduseelnõudest, mis puudutasid Eesti ja teisi Balti vabariike ja mis esitatud Kongressile üksikute Kongressi liikmete poolt. Lisaks on ERKÜ hankinud tööks vajalikud materjalid Kongressi protokollide, mitmet liiki ajakirjade jne. näol.

Eestluse viljelemise osas

● Loodi koostöö USA Eesti Kooli-toimkonnaga täienduskoolide probleemide lahendamiseks, jatkati "Emakeeleõpiku" levitamist, sidati korraldada noorte kirjandite võistlus, toetati skaute, gaide, skautlikku käsiraamatut, jatkati arhiivi saamise eeltöid ja arhiivimaterjali kogumist, viidi läbi Organisatsioonide Kongressi eeltöid, anti sptipendium Soomes edasiõppimiseks. Aseesimees J. Pleer organiseeris rea informatsiooni-koosolekuid Lääneranniku eestlaste keskustes jne.

Eestlaskonna esindamise alal

● Saadeti kaastundeavaldusi eestlaskonna nimel president Eisenhoweri ja sen. Dirckseni surma puhul presidendile, asepresidendile, presidendi abikaasale jne., õnnitleti poliitikategelasi valimisvõitude puhul, tervitati Ameerika Leegioni juubelipäeval, USA eesti organisatsioone nende juubelipäevadel jne. Võeti osa esindajatega Ikestatude Nädala puhul Kongressi liikmeile ja avalikkuse tegelastele Washingtonis korraldatud vastuvõtust. I. Pleer ning M. Kõiva vastuvõtust. I. Pleer ning M. Kõiva viibisid republikanide partei liikmeina selle etniliste gruppide vastuvõtul Valges Majas jne.

● ERKÜ ja selle Esinduskogu liikmete isikliku aktiivsuse alal märkis arunanne osavõttu teiste rahvusvaheliste organisatsioonide tööst, esinemist kõnedega E. V. aastapäeval, esinemisi ameerika org-ides kõnedega Eesti probleemidest. osavõttu CACEED-i ja ACA tööst, ikestatud rahvaste Chicago raadiosaate varustamist eestipoolse informatsiooniga A. Kõpu poolt jne. Esinduskoja liige E. Kuik Minneapolises viis Eesti küsimuse korduvalt raadiosse ja televisiooni.

Märkida tuleb veel, et ERKÜ peavolinik Washingtonis G. Buschmann organiseeris pealinnas ERKÜ büroo, esindades ühtlasi ERKÜ-d asjaajamistel riigiasutustes ja teiste rahvuste tähtpäevadel.

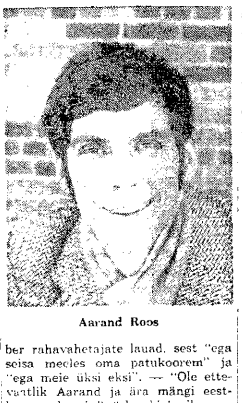
KIRJANDUS · KUNST · TEATER

"Eestlus on — südame, mõttekäikude keel . . ."

Kirjanik Aarand Roosi omaloomingu pealeõhuna Minnesota Eesti Majas

Kirjanik Aarand Roos, kes hiljuti siirdus tagasi Rootsi, esines lahkumise eelpäevadel Minnesota Eesti Majas omaloomingu pealeõhunaga, mis kujunes huvitavaks ja elamuslikuks ettekandeks. Esinemise korraldajaks oli Minnesota Eesti Maja. Ettekande oli raamistatud meeleolulise muusikaga hetkeks enne ja järgnenud kohvikulise koosviibimisega, mille kestel kuulati ka Aarand Roosi helilõlavõtteid Türgi eesti küla eestlaste jutustustest nende elust ja sündmustest. Sellest sai nagu kauge eestluse hääl teisest maadmanurgast.

"Millal sai sinust eestlane?" küsis Aarand Roos oma esinemise algul enesetäitlemise korras. "Aastal 1940," pihtis kirjanik, "siis kui pidin Rootsi koolis kirjutama rootsikeelse kirjatöö, et olen eestlane ja sündinud Eestis. Ja miks hakkasid kirjanikuks? Mitte selleparast, et otsisin üksindust, nagu mõned kirjanikud üteldakse olevat teinud. Olen üksi olnud juba lapsepõlvest peale, nuud olen püüdnud vaid oma üksildasi mõtteid ja nende kaudu tekkinud järeldusi kirja panna. Kirjutasin algul metsavendade võitlustest ja kõigest sellest, mis meie maad ja rahvast nii saatuslikult oli puudutanud. Minu esimeseks pikemaks tööks sai aga romaan "Lehmatapja". Miks? Tahtsin puuda vastust leida sellele, et kuidas kirjutada lihtsat ja põnevat romaani, harilikul ja realistlikul teemal. Nii siis vaatlesin kuidas, näiteks, vihma sajab ja parajasti keegi tappis metsatukas lehma, ja see ei ole mõeldud raamatuna "noorelt" noortele."

Aarand Roos

Näitena sellest lähenemismoodusest tsiteeris A. Aarand Roos niisugust lihtsat asja nagu lehma füsioloogiat ja — psühholoogiat . . .! Tekitatud atmosfäärilise realismi kaudu saab lehmast müüt ja tema tapjast hirmutis lastele. Kõitva isikulise huumoriga dramatiseeritud esinemises ütles Aarand Roos edasi, et ta on tahtnud just omapäraselt kirjutada ja sellepärast on ka üks tegelane "Lehmatapjas" kirjanik — et mitte kirjutada konventsionaalselt. Aga kes on see lehmatapja? Tahtsin tõssata neid lugejaid, kes vahest loevad ainult raamatu algust ja lõppu, tahtsin et lugeja loeks kogu raamatu ja sealjuures mõtleks. Kes on näiteks seal see Erikson? Ja kuidas siis see lehm tapeti? Mitte harilikul, arvataval moel! Selleks järgnevalt saatis kirjanik publiku hulka ringkäigule väikese pakendi, mis sisaldas hambaharja. Mõistatus muusika saatel? Mitte sugugi, sest lehmatapja kõditas lehma kurku hambaharjaga, nii et lehm lämbus naerust . . . Ka see on mõeldud mitte harilikuna, konventsionaalsena, vaid et tekitada huvi, põnevust, ja et omapära võib olla ja luua ka sellise lihtsa asja juures nagu lehmatapmine.

Järgmine teos "Tallermaa" oli algul kirjutatud huuleteosena. Hiljem sai temast jutustus. "Kuid romaan ta ei ole," ütles kirjanik, "sest temas on ainult 141 leheküljge ja romaani tuntakse ikka tavalise lugeja poolt palju paksemana." Lõpuks on "Tallermaa" ka kuuldemäng, kuid lavateos ta ei ole. Raamatus esinev mänedzher on materjalist, kuid autor ütles, et teda ennast häirib selles raamatus just kooliõpetaja tüüp, kes kogu aeg kõisib ja kamandab.

A. Roos tsiteeris edasi "Tallermaa" prologi, mänedzheri ja poeedi kahekõnet, mis käsitleb materjalismi ja filosoofilise maailmavaate kokkupõrget, nagu seda on varsakabi asfaldi vastu.

"Kolmandaks teoseks on "oma koli, oma voli", ja selles luuletuskogus vaatlen eestlust, mida varem vaatlemiseks liiga pühaks pidasin," ütles kirjanik edasi. Aga kui Helga Nõu kirjutas teose, mis pidi reflekteerima "nooremaid eestlasi", siis olles ise **e e s t l u r** — mõtlesin, et vaatlen ka ise midagi taolist. Mul ei ole erilisi lemmikuid maailmakirjanduses, nagu tavaliselt ikka mainitakse, kuid eesti kirjandusest muljestavad mind Gailiti "Toomas Nipernaadi" ja Tuglase "Felix Ormusson". Austan ka Karl Ristikivi, sest ka minu kolmes esimeses teoses ei esine nais-peakujusid."

"Mängin ilusa eesti keelega ja luulega, ja mu kolmandas kogus on ka isamaaluulet, nagu "Eestlur". Siin on personifitseeritud väljendusi, nagu "ka Eestis on rahvaste paabel" ja sümbolism, kui Kristus lükkas ümber rahavahetajate lauad, sest "ega seisa meeles oma patukoorem" ja "ega meie üksi eksi". — "Ole ettevaatlik Aarand ja ära mängi eestluse prohvetit," ütles kirjanik enesele, nagu seda vahel tavatsetakse kergelt utelda. "Kuid oma viimases ja neljandas teoses olen ma seda siiski ja sellest joaks saama mu peateos. Tahan nimelt selgitada ära "kogu eestluse" — tendents, mis ka vahel olemas. Selles teoses tahan sõnumuda nagu otsides eestlust. Kaasaja eestlane, ühõpilane ja ka viimane eestlane — see kes vastu peab ka siis, kui kõik teised on langenud."

"Mis kannab seda viimast eestlast? See on — eesti jonn! Ja mis saab siis, kui Kalev toesti tuleb? Jah — teen ettevalmistusi Kalevi tuleküuks selles mu järgmises teoses. See Kalev kõneleb seal kõige noodsamat eesti keelt novellis "Viimane eestlane", mis on allegooria eesti rahvale ja tema ükskliikmetele.

Aarand Roos lõpetas üleskutsuva rahvusluse ga: "Ja veel — miks kirjutad eesti keeles? Sellepärast, et see on kirjutatud südamest. See on ma südamekeel ja mu mõttekäikude keel. Ja veel ka sellepärast, et eesti keelel on suurepärased kõlalised võimalused väljenduslikult. Tahan tõestada, kui palju saab teha, väljendada, tunda ja läbielada eesti keeles. Sest olen eestlus ja mu ellusuhtumise keel elab ja kõneleb minus edasi."

Endel Kuik

RAAMATUID MEIE TEADLASTELT

Kolmel eesti teadlasel — Ilse Lehistel, F. Oinasel ja A. Raunal — on äsja ilmunud või ilmumisel teadusliku teosed nende erialadelt.

Dr. Ilse Lehiste keeleteaduslik uurimus "Suprasegmentals" ilmus käesoleval kuul Massachusetts Institute of Technology kirjastusel Bostonis.

Dr. Felix Oinase folklcori-alaliste uurimuste kogu "Studies in Finnic-Slavic Folklore Relations" ilmus mõni kuu tagasi Soome Teaduste Akadeemia väljaandel Helsingis.

Dr. Alo Rauna soome-ugri keeleteadust hõlmav uurimuste kogu "Essays in Finno-Ugric and Finnic Linguistics" on ilmumisel Indiana Ülikooli uural-altai seerias Bloomingtonis.

Kõik mainitud teoste autorid töötavad korraliste professoritena Ameerika ülikoolides: Ilse Lehiste — Ohio Riiklikus Ülikoolis Columbuses ja Felix Oinas ja Alo Raun Indiana Ülikoolis Bloomingtonis.

LÄTI KIRJANDUSTEADLANE ALEKSIS RANNITIST

Pealkirja all "Üks suure eestlane" (Lielaus Igaunis) on Torontos ilmuv läti kuukiri Daugavas Menesraksts nr. 2. 1970 avaldanud artikli läti kirjandusteadlase prof. dr. A. Rubulise sulest luuletaja Aleksis Ranniti ülle.

Dr. A. Rubulis, kes toimib võrdleva kirjandusteaduse professorina Notre Dame'i ülikoolis, Notre Dame linnas, Ind., vaatleb A. Ranniti intellektuaalset luulet kui vastandit ja paralleeli M. Underi "psühholoogilisele poeesiale". Autor rõhutab Ranniti suurt vormimeisterlikkust ja filosoofilist sügavust ning analüüsib tema esteetikat. Artikli juurde on toodud A. Ranniti foto ja tema kaks luuletust — "Joon" (kogust Suletud avarust) ja "Skiriitis" (kogust Kuiv hiilgus), mõlemad prof. A. Rubulise tõlkes.

HANNO KOMPUSE AUSTAMISÕHTU MONTREALIS

Montrealis, Hilton hotellis toimus 7. märtsil Hanno Kompuse 80-nda sünnipäeva puhul Eesti Korporatsioonide Liidu korraldusel pidulik eine ja austamisaktus, mille avas EKL esimees dipl. ins. Emil Kuhi. Sündmust vääristavana oli Aleksis Rannit loonud luuletuse "Prologi Hanno Kompuse austamisõhtule", mille esitas koos PEN-klubi õnnitlustega E. V. Saks. Juubilarile anti üle EKL-i auadress. Isiklikke tervitusi tõid Toronto ja Vancouveri EKL-i koondiste esindajad, korp! Vironia esimees, Montreali Eesti Seltsi esimees, korp! Fidentia poolt Dagmar Kokker, Estonia teatri veteranide nimel Silvia ja Teet Koppel Pikem pühendus kanti ette Asta Willmannilt. Pooleteist saja ümber oli tervitusi ja telegramme kogu maailmast, alates Marie Underi, A. Adsoni, H. Laretei, T. Kingi, O. Kersoni, A. Tattari, Riina ja Rudolf Lipu, korp! Vironia koondiste, maalinguist võisime imetleda möödunud aasta vabade ungarlaste kunsti sügisnäitusel.

Tuntumad Euroopa kunstimuuseumid püüavad end täiendada iga aasta Markose töödega. Tema maale on leida ülle kogu maailma. Markos on suur töömees, tema teemad on ammendamatud.

Kuna käesolevad read ei ole mõeldud mingi hinnanguna Markose senisest elutööst, vaid ainult ühe sündmuse märkimiseks, siis piirdume sellega. Eelseisval sügisel tuleb jälle avabade ungarlaste kunstinäitus, — oleks soovitav, et eestlased sellest rohkearvuliselt osa võtaksid ja lähemalt tutvuksid oma hõimuleste loominguga.

Olgu veel mainitud, et õhtust võtsa väga suur hulk ungari kunstnikke — tulvil saalitäiest rahvast oli kolmveerand noori. Mõnus on ungarlastega vestelda — nad on väga teadlikud eestlastest. Ungari kunstnike rühmast, kellega tekkis kõnelus, olid kõik kas kord või mitmekordselt käinud Eestis. Neist Maya Mezzaros tõendas, et Tallinn olevat olnud sama ilus kui Budapest. **Endel Loide**

JÄRELKASV VAJAB MEIE KÕIKIDE TOETUST:

Mõttesild Kultuuripäevade puhul

Kultuurfondi korraldusel New Yorgis toimuvad Kultuuripäevad '70 on meie Idaranniku noortele ja nende külalistele kaunoodatud võimaluseks tugevdada omakeelse mõttevahetuse traditsioone, mis on noorema sugupõlve ühendamisel seni väga häid tulemusi andnud Kesk-Läänes ja Kanadas — KLENK-i Sõpruspäevade ja Metsaülikooli kujul. Seda üritust võime keskealiste ja vanemate poolt soojalt tervitada kui uut tõendit, et meie nooremate ja noorimate generatsioon on jatkuvalt huvitatud eesti vaimuvara edasiarendamisest — asi, mis nüüd juba 27-ndal pagulasaastal ei ole sugugi nii endastmõistetav kui mõnedki võiksid arvata.

Täieliku ümberrahvustumise ja eesti maapõu-kultuuri peatse häämise ennustusi oleme pessimistide suust kuulnud juba üsna varastest pagulasaastatest peale. Teame, et säärased ennustused on osutunud valeks. Veerand sajandit on möödunud, ent täiesti uus kirjanike sugupõlv—nimetagem vaid prosaiste Helga Nõud, Aarand Roosi ja Elin Toonat — on lisandunud Asta Willmanni = Ilmar Talve = Arved Viirlaiu generatsioonile, ja sama on toimunud luuletajate, kujutavkunstnike ja muusikute rindel!

Siiski oleks sõge uskuda, et järgneva veerandsajandi pealekasv astuks esile nagu nõiakepi väel, iseenesest ja nii nagu see seni on toimunud. Teadmata, kui palju aega võib nõuda kommunismi täielik laostumine Ida-Euroopas ja N. Venes, ei tohi me käsi rüppe lasta ega oodata imesid, ei välispoliitiliselt ega ka oma kultuuririndel. Nüüd on aeg rohkem kui kunagi varem hoogu ja õhutust pakkuda neile noortele, kes veel täie innu ja armastusega jatkavad eesti kultuuriprobleemide arutamist ja eesti vaimuvara rikastamist maapaos. Õnneks neid noori on veel imeteldavalt palju.

Kui palju meist kesk- ja üle-sellealistest on teadlikud, et needsamad eesti noored kolledzhitest ja isegi keskkooli lõppklassidest, kes kodus räägivad oma ühtekuuluvusest pikajuukselise, plakateid kandva "hippiegeneratsioon'iga", võivad oma rahvustunnet demonstreerida üllataval, sõdantsoojendaval kujul, kui nad oma-ealistega "omal pinnal" koos on? Nende ridade kirjutajal ei lähe kunagi meelest hetked 1968. a. Metsaülikoolist . . .

. . . Kui möödumisel vahetati tervitus "Ae! — Ae-ae!", noorte endi nõudel sisse toodud uuendus ameerikaliku "hi" väljatõrjumiseks.

. . . Kui lauldavaimaks lauludeks osutusid kaks vana eesti rahvalaulu ("Ei tohi koju menna" ja "Pill oli helle"), kuigi rohkesti oli valida ka bopi ja rocki teisenduste ja tõlgete vahel.

. . . Kui filmide vaatamisel suurest saalist kostis üksmeelne sisin Mikojani ekraanile ilmumisel (tegemist oli eelmise laulupeo filmiga), kuid rohkeid imetlushüüdeid eesti talutare, Vana Tallinna ja kunstkäsitöö näitamisel.

On täiesti eluvõõras arvata, et meie kõige noorem noorus on kaotanud respekti oma vanemate kultuurilatete vastu. On ka eluvõõras süüdistada noori teadlasi, kes tegelevad Kodu-Eesti ainetega, selles, et nad ei suuda teha vahet loomistingimuste vahel vabas maailmas ja kommunistliku korra all. Sellele lisatuksse vahel veel teine süüdistus, et noorimad on meie Eesti Vabariigi õitseaja vastu liiga kriitilised ega kiida meie, vanemate, hääl mälestusi omarihikuse ajast. Loomulikult nad ei saa jagada mälestusi, mida neil ei ole. — olles üles kasvanud teiste maade koolides ja mänguväljakuil.

Need noored, kes praegu veel aktiivselt uurivad eesti kultuurilasadi nagu kirjandus, teater, ajalugu, kunst ja muusika, teevad seda oma vabast ajast, õppe ülesannete kõrval asukohamaade ülikoolide või muude asutuste juures. Neile peab kuuluma eestlaskonna üksmeelne tänu ja lugupidamine.

*

Kujutelgem vaid vastupidist olukorda: kui need noored oleksid meie kultuurile kaotsi läinud! Kui nad tegeleksid vaid oma muukeelsete õppeülesannetega; kui nad enam ei suudaks eesti keeles arutadagi ei koduega pagulaseesti luulet, teatrit, kunsti ega muusikat! Mis oleks see muud kui puhas võit Kremlile, kes meid kõiki, criti aga nooremat generatsiooni, nüüd 27-ndal pagulasaastal, tahaks näha ümberrahvustunud emigrantidena?!

Seda õnneks ei ole toimunud — ega toimu niipea, kui me jatkuvalt toetame Kultuuripäevade taolisi noorte üritusi. Seekordsel kokkutulekul New Yorgis, mis peab algusse andma uuele võimsale traditsioonile Idaranniku, kuuleme kahtlemata palju huvitavat eesti ajaloo, kirjanduse, rahvaluule, muusika ja kujutava kunsti kohta. Erilist tähelepanu pälvivad moodne psühholoogia ja tänapäeva noorte liikumine

Nii lai osavõtt meie noorema sugupõlve teadlaste poolt ainuüksi tagab juba, et kõnealused teemad ja küsimused — ülekõik siis kui julged ja kontroversiaalsedki — leiavad parima ja objektiivseima käsituse, milleks meie intelligentsi järelkasv on üldse suuteline. Andkem neile toetust ja jalgustust, sest need on m e i e noored ja peavad selleks jääma!

Ilmar Mikiver

Koguteos Austraalia eestlastest

Eesti Akadeemiline Koondis Austraalias annab lähemal ajal välja koguteose Austraalia eestlastest pealkirja all "Sõnas ja teos". Raamat sisaldab ligi 30 ladusalt ja kõigile arusaadavalt kirjutatud tööd eesti teadlastelt Austraalias. Need artiklid annavad läbilõikelise ülevaate eestlaste tööst teaduslikul ja rahvuslikul alal Austraalias ja kirjeldavad teaduse moodsaid saavutusi astronoomias, füüsikas, keemias, bioloogias, psühholoogias ning samuti õigusteaduses, teoloogias ja kunstis. Terve rida autorite töid käsitleb eestlaste ajalugu ja tegevust Aus[illegible] ja heidab isegi pilgu [illegible]vikku.

Teose toimetajad on mag. E. Laisk, mag. M. Meijusi. dr. H. Salasoo, prof. A. G. Parts, dr. I. Tammelo

Raamat sisaldab palju fotosid heal paberil ja omab kauni kaane, olles seega esinduslik kingitus. eestlastele teistel maandreil. Autoritest võiks mainida dr. E. Elbing, M. Hennoste, dr. K. Kruup, õp. E. Kiviste, mag. L. Karlov, prof. J. Köpp, mag. E. Laisk, P. Lindsaar, mag. M. Meiusi, Erna Mihkelson, dr. J. Oitmaa, A. Perendi, professor A. G. Parts, dr. A. Paal, R. Simmul, Tiiu Reissar, Silvia Salasoo, dr. I. Salasoo, Tiiu Salasoo, dr. H. Salasoo, dr. I. Tammelo, L. Trett, prof. E. Öpik jt.

Raamatu tellimised saata Eesti Akadeemilisele Koondisele aadressil: 141 Campbell Street, NSW, 2010. Sydney.

Rahasaadetised adresseerida "Estonian Academic Society" nimele. Teos maksab USA-s 5 dollarit.

Suur hõimlane oma kunstist ja kunstniku eluteest

Laupäeva, 7. märtsi pärastlõunal leidis aset ungarlaste õhingus (213 E. 82 St.) ülemaailmselt tuntud ungari maalikunstniku Lajos Markuse austamisõhtu. Markose nimi pole tundmatu ka eesti kunstiringidele. Ta sündis 28. septembril 1907. a. Budapestis, alates kunstniku eluteed üsna varakult. Kuningliku Budapesti Kunstiakadeemia lõpetas ta aga 1942. a., millal ta nimi Euroopas juba kindla tunnustuse oli võtnud. Nagu meiegi, nii lahkus Lajos Markoski kodumaalt 1944. a. vabasse maailma.

Õhtu avas kunstnik Michael Tokay, lühisõnaliselt tutvustades Markost kui suurt ungari kunstnikku, andes sõna Markosele endale.

Viimane pole ainult suur kunstnik, vaid ka hea kõnemees. Suure humorimeelega ja ladususega kõneles Markos napisõnaliselt oma küpsemisest kunstnikuks ja oma kunstniku eluteest mitte ainult Ungaris, vaid ka Itaalias, Prantsusmaal, mujal Euroopas kui ka laias maailmas. Ettekannet katkestasid sageli aplausid.

Laululises osas esines Markose abikaasa Maria Markos. Proua Markos on omaaegne Milaano La Scala ooperi sopran ja ta esitas oma laulud hiilgavalt, eriti väljaspool kava antud ungari helitööd. Aplaus oli maruline.

Vaheaja järele esitati Lajos Markose töid ja ka rohkesti diapositiivse tema töödest. Markos on üks neid ungarlasi, kellele ta rahvas võib olla uhke. Ta on jäänud truuks oma juba aastate eest väljendatud kunstilisele kreedole— klassikalisele maalimisviisile.

Selles suhtes on ta õelnud: püsima jääb vaid klassikaline kunst. Kõik muud voolud on kobamine plmeduses, kust jälle pöördutakse tagasi klassikalise kunsti radadele.

On võimatu öelda, milles on Markos suurem, kas portrees või kompositsioonis. Ta on mõlemais saavutanud hiilgavaid tulemusi.

Mainime protreedest vaid Pablo Casalsi oma, marssal Montgomeryt, Robert Kennedyt, tema oma naise, noore tütarlapse portreed jne. Hulk tema portreesid on ülemaailmselt tuntud. Aga unustamatud on ka tema kompositsioonid — paljud nendest samuti tuntud ülemaailmselt, nagu "Kuninglike vägede tankirünnak", "Enne tormi" (hobused pustas), "Ungari pusta" jne. Mitmeid tema

---

E. Naisülikõpilaste Seltsi ja teistega. Järgmisel päeval oli juubilari kodus vastuvõtt Montreali eesti seltskonnale.

Nõutlejatar Tiiu Haamer Göteborgist esines 1. märtsil Hollandis, Rotterdami eestlastele. Märtsis esineb ta oma õhe naise teatriga Eskilstunas ja aprillis Örebros.

Kultuuripäevad '70

SÕPRUSPIDU

Irving Plaza Hall

Irving Place ja 15. tänava nurgal (Union Square)

TANTS, EESKAVA, SÖÖK — $7.50

Kõik teretulnud! Keskkooliõpilastele vaba

Esinduskogu koosolek

(Algus 1. lk.)

guselt 1000 dollarit, noorsootööks ja noortele toetuseks $392, Eesti Vabaduse Hääle raadiole $400, arhiivi korrastamiseks $370 jne. Arhiivi chitamiseks on pangas erifond, kus Rahvuskomitee osa on $2000.

Eelarves oli palkade osa väiksem eelmisest aastast, kuna lackur J. Koort palus oma palka vähendada (!), saades nüüd $940 kuus. Sõnavõttudes toonitati palkade osas, et ERKÜ-l õnn omada palgalistena kogenud ja kompetentseid isikuid, kes töötavad väikese tasu eest. Ka peasekretär Ed. Vallaste töötab tegelikult ületundide koormisega, saab aga kuupalgana tegelikult nädalapalga.

Revisjonikomisjoni aruande kandis ette esimees E. Kirsimägi. Aruanne märkis et asjaajamine on eeskujulikult korras.

ARHIIV SAAB OMA MAJA

Pärast lõunavaheaega H. Visnapuu juhatusel jatkunud koosolek arutas ERKÜ tegevuskava, mis samuti oli Esinduskogu liikmeile kätte antud. Peasekretär E. Vallaste, avades sõnavõtuga läbirääkimised, palus teha sellele vajalikuks peetavaid täiendusi. G. Randvee tõstis üles küsimuse, et kui kaugel on asjad Eesti Arhiivi ruumide saamisega, millest on huvitatud ka arhiivi juhataja F. Kool.

Vastustest, mis andsid E. Vallaste ja A. Anderson, selgus, et ERKÜ juhatus on küsimust kaalunud ja pidanud kõige otstarbekohasemaks ehitada arhiivi ruumid Lakewoodi, eesti koguduse maa-alale. Ehitamiseks on summasid lubanud mitu organisatsiooni, milledest hoone valmisehitamiseks ei jatku. Ja vaja on veel lisasummasid.

H. Must, kes on ühtlasi Lakewoodi koguduse esimees, märkis, et koguduselt on lubadus, et arhiivihoone nende krundile võib ehitada. Eelarve hooneks on umbes $10.000. Vajalik on aga ka kalkulatsioon arhiivi ülalpidamiseks. Nüüd on vaja, et küsimus kõiges lõplikult otsustataks, mille järele ehitamine algaks.

Arutamisel kerkis küsimus, kelle le arhiivi hoone kuuluks ja muid praktilisi probleeme. E. Vallaste märkis, et ehitamise viib läbi Rahvuskomitee. Arhiivi omanikuks tulevikus võiks olla sellekohane sihtasutus. H. Leesment lisas sellele, et ERKÜ asub lähemal ajal kokkuleppe sõlmimisele kogudusega Lakewoodis. Sihtasutuse loomine võib toimuda hiljem. Läbirääkimised lõppesid seisukohale asumisega, et ERKÜ juhatus püüab asja voimalikult kiirelt lahendada, et saadaks ehitamisele asuda.

Tegevuskava juures selgitas E. Vallaste M. Kõiva küsimusele vastates, veel kava lähemasse koostöösse astumiseks saksa rahvusgrupiga USA-s, et meie küsimustes ka nende toetust saada. kuna see rahvusgrupp USA-s on arvukas. J. Simonson pidas vajalikuks asuda nende ameerika tegelaste hindamisele, kes osutanud huvi ja abi meie probleemide selgitamisel ja edasiviimisel, neile näiteks ikestatud rahvaste mälestusmedalite annetamisega, tuues näitena ajakirjanik H. Wolfet, kes aastaid kirjutanud Balti ja Eesti küsimusist.

Chicago organisatsioonide töökavast andis lähemat informatsiooni A. Köpp, märkides muuseas Esindajatekoja liikme R. Puciński poolt esitatud kultuuromavalitsuste loomise seaduseelnõud, millele vaja anda igakülgne toetus.

Sõnavõttudega edaspidiste töölesannete küsimuses esinesid veel I. Pleer, G. Randvee, E. Vallaste j.t., mille järele avaldatud seisukohti arvestades tegevuskava kinnitati.

Eelarve juures võttis sõna majandusjuht J. Koort, märkides, et revisjonikomisjon on selle tunnistanud reaalseks, kuigi annetuste summa on $1300 võrra suurem käesolevast aastast. Kõneleja puudutas lähemalt üksikuid kuluposte, nende seas ka haridusalast küsimust, mis puudutes täienduskoole. Sellega seoses arutati G. Randvee algatusel uue koolitoimkonna ellukutsumise küsimust, kuhu ERKÜ esindajana on määratud G. Randvee, kes ERKÜ esindajana on ka toimkonna kokkukutsujaks Organisatsioonide Kongressi sellekohasel otsusel.

M. Kõiva avaldas USA Eesti Skautide Malcva juhina ERKÜ-le tänu antud toetuse eest. H. Leesment märkis, et uues eelarves on tulude osas ka surma läbi lahkunud VEK esimehe A. Küti poolt pärandatud summa, mis pole veel küll jõudnud ERKÜ-ni, kuid milline penks pea kätte saadama. See on tõenäoline, et A. Kütt jatkab võitlust Eesti vabaduse eest ka veel pärast surma.

Läbirääkimised lõppesid eelarve vastuvõtmisega ühel häälel.

RAHVUSKOMITEE NIMELE UUS TÕLGE

Järgnevalt tuli arutusele ERKÜ inglikeelse nime muutmise küsimus. Sellekohases sõnavõtus märkis J. Simonson, et ta soovitab uueks nimeks "Estonian American National Council", kusjuures eesti keeles nimi jääks muutmata. E. Vallaste esitas seejuures E. Kuiki ettepaneku, mis otte nägi sama inglikeelse nime ilma "national" sõnata. Läbirääkimistel leidis J. Simonsoni seisukoht, millega ühinenud ka ERKÜ juhatus, pooldamist. kuna sõna "national" määrab, et tegemist on ülemaalise organisatsiooniga, nagu see inglise keeles kasutamisel taoliste organisatsioonide kohta. Hääletamisel otsustati küsimus J. Simonsoni seisukohta pooldavalt, kusjuures kirjavahetuses esialgselt kasutatakse sulgudes ka senist nime, sellega märkides, et tegemist pole uue nime all mitte uue organisatsiooniga, vaid juba üldiselt tuntuga.

Et ERKÜ juhatuse koosseisust J. Toomepuu on asunud töökohustuste tõttu elama välismaale. See tingib vajaduse uue juhatusliikme valimiseks või juhatuse liikmete arvu vähendamiseks seniselt 13-nelt 12-nele. Pärast läbirääkimisi otsustati juhatusliikmete arv vähendada 12-nele, millega uue liikme valimise vajadus ära langeks. Et J. Toomepuu oli juhatuse sekretäriks, tuleb juhatusel valida uus sekretär.

Koosolekul algatatud küsimuste juures tegi E. Vallaste teatavaks E. Kuiki kirja, mis käsitas märtsi lõpul korraldatud kultuuripäevi. Sellega seoses tekkis sõnavõtte. mis lõppesid ettepanekuteta, kuid selgitasid olukorra. Sõna võttis küsimuses ka E. Jaakson.

Läbirääkimiste lõppedes lõpetas H. Visnapuu koosoleku tänu avaldamisega Esinduskogu liikmeile asjalikult möödunud töökoosoleku osavõtmise eest, tänas E. V. esindajat E. Jaaksoni osavõtu ja kaastöö eest koosolekul, avaldas tänu ERKÜ juhatusele tehtud töö eest ja lõpetas koosoleku ühiselt lauldud Eesti hümniga.

KULTUURIPÄEVAD '70 EELOLEVAL NÄDALAL

Keskkooliõpilased vabastatud osavõtumaksust

Kultuuripäevad '70 algavad neljapäeval, 26. märtsil kell viis õhtul New Yorgi Eesti Maja suures saalis kokteil-vastuvõtuga. Samal ajal toimub Kultuurfondi kunstikollektsiooni väljapanek, mis võimaldab Kultuuripäevade avamisest osavõtjail nautida meie silmapaistvamate taidurite loomingut. Kultuuripäevad '70 avab päevade toimkonna esimees dr. Mardi Valgemäe, mille järele ütlevad tervitusi päevade aupatroon E. V. esindaja Ernst Jaakson ja Kultuurfondi esimees Karl Jõgise. Pärast ühist õhtusööki siirdutakse samaaegselt Metropolitani ooperisse "La Traviata!" ning ameerika teatrisse "Salvationi" vaatama. Piletite hinnad on $5. Piiratud arv pääsmeid on saadaval ainult ettetellimise korras.

Reedest alates toimuvad kõik Kultuuripäevade referaadid, sümpoosionid, seminarid ja diskussioonid Irving Plaza Hall'i mahukas loengusaalis. Irving Plaza Hall asub Irving Place ja 15. tänava nurgal, 3. ja Park avenüüde vahel ning 14. tänava (Union Square'i) allmaaraudtee sõlmjaama vahetus läheduses.

Reedene, 27. märtsi Kultuuripäevade kava on järgmine: kell 11 hommikul refereerib dr. Taavo Virkhaus teemal "Kriis kaasaegses muusikas". Pärast ühist lõunat Luchow's restoranis esineb kell 2 dr. Ivar Ivask loenguga "Paul-Eerik Rummo luulemaailm". Kell 1₃4 juhatab dr. Hildegard Rand-Marieq psühholoogia seminari, mille ta on pealkirjastanud "Vaevatud vaimude väljendusi". Suurreede jumalateenistuste ajal Kultuuripäevade tegevust ei toimu. Õhtul aga minnakse ameerika kultuuriürituste sarjas La Mama E. T. C. eksperimentaal-teatrisse. Teatripiletite hind on $2.

Laupäeval, 28. märtsil algab Kultuuripäevade tegevus kell 11 homm. Irving Plaza Hall'is dr. Viktor Kõressaare ettekandega "Eesti rahvaluule, tema olemus, kogumine ja avaldamine". Kell 1₂1 refereerib dr Jaan Puhvel teemal "Mõtteid võitlevast vabarüüst". Pärast diskussiooni (mis järgneb igale ettekandele) ning ühist lõunat Luchow's restoranis toimub kell 1₂4 sümpoosion teemal "Eesti pagulaskirjandus: kellele, millcks, kui kauaks?" Laudkonna moodustavad Ivar Ivask, Urve Karuks, Eduard Krants ja Arved Viirlaid. Modereerib Ilmar Mikiver. Kell pool kuus juhatab kunstnik Endel Kõks seminari "Abstraktse kunsti mõistmisest ja väärtustamisest". Õhtul kell üheksa toimub Irving Plaza Hall'is Kultuuripäevade Sõpruspidu tantsu, ceskava ning söögiga ($7.50).

Pühapäev, 29. märts on ülestõusmispüha, mis puhul toimub Kultuuripäevade kirikukontsert Gustavus Adolphus kirikus, 155 E 22 tänaval. Erakorralise jumalateenistuse sõnalises osas on rakendatud eesti koguduste praeguseid ja endisi leerilapsi. Muusikalises osas esinevad kunstnikud Maaja Duesberg, Epp-Karike Jürima, Jüri Täht, Jaan Villard ja Taavo Virkhaus. Juhtustab õp. Andres Taul. Palve on praost A. Hinnolt ja eestpalved praost R. Kivirannalt. Õhtul järgnevad loengud ja sümpoosionid Irving Plaza Hall'is. Kell 1₂6 ositab dr. Peep Rebane loengu "Rooma paavsti suhted Eestiga 13. sajandi algul" ning kell 7 on sümpoosion teemal "Kuhu viib noorsoo kriis?" Vestlevad Andres Jüriado, dr. Toivo Miljan, dr. Olaf Millert, dr. Rein Taagepera ja dr. Vootele Vaska. Modereerib dr. Heino Ainso. Kell 9 õht. on Kultuuripäevade ametlik lõpetamine päevade juhatuse liikme dr. Ainso poolt.

Ametliku lõppsõna peale vaatamata jätkub Kultuuripäevade tegevus esmaspäeval, 30. märtsil, mil koguneteakse kell 11 homm. Eesti Maja, et külastada ameerika kunstigaleriisid ning õhtupoolikul kell 2 siirdutakse Moodsa Kunsti Muuseumi.

Kultuuripäevade sisukast ning rohkest tegevusest on kutsutud osa võtma kõik eestlased. Osavõtumaks on $10 viie päeva eest või $3 iga üritluse eest (välja arvatud ülal märgitud eraldi maksustatud tegevus, nagu kõigud ooperisse ja teatrisse).

Kuna Kultuuripäevad on aga mõeldud meie järelkasvu arendamiscle, otsustas päevade juhatus vabastada kõik keskkooliõpilascd Kultuuripäevade osavõtumaksust. Samuti on neile noortele prii sissepääs laupäevaõhtusele Sõpruspeole.

Lavastusprotsess omakaitselaste üle Ruhjas

Hilinenult saab teatavaks, et Riia "kõrgema kohtu" väljasõiduistungil Volmaris on 24. detsembrist 12. jaanuarini, seega 20 päeva toimunud protsess, millel kaebealustena figureerinud Ruhjast pärinevad Karlis Kruminsh ja Artur Luks, kes nime järele võib olla ka eestlane. Nagu selgub Volmari lehest, olid mõlemad juba varem karistatud omakaitses olemise pärast.

Neid süüdistati, et seksa vägede saabumisel 1941 tulnud Ruhjas välja endised kaitseliitlased, asutanud omakaitse ja nagu süüdistusaktis öeldakse, tahtnud Ruhja omakaitselased kõiki enamlastele sümpatiseerijaid hukata. Mõned olevatki surmatud. A. Luksi süüks oli, et ta "lasknud maha ühe punase aktivisti". Millega see tõestati, seda leht ei märgi. Protsess oli jälle lavastusettevõtteks.

Kohus karistas Kruminshi 15-a. vangistusega, millest maha arvatakse 3 a. istutud aega. A. Luks mõisteti vangi 12 aastaks, millest maha arvatakse 7 aastat varem vangis oldud aega. Protsessil loetud ette rida Ruhja ja Naukshcni omakaitselaste nimesid, kellede üle ei saadud kohut pidada, kuna neid polnud kätte saadud. (VE)

Suurimas valikus EESTI RAAMATUID on saadaval "Vaba Eesti Sõna" talituses.

EESTLASI CONNECTICUTIS POLIITILISEL ALAL

Republikanide partei Columbia, Conn. linnakomitee liikmeks valituste seas oli ka ins. Mati Kõiva, kes on Connecticutis Eesti Republikanide Klubi esimees. Samal koosolekul valiti veel delegaadid celsiusvatele partei konventsioonidele osariigi ulatuses. Mati Kõiva valiti esindajana osariigi parlamendi 52. valimisjaoskonna konventsioonile. Samuti esindab ta parteid Columbia maakonna konventsioonil. Mati Kõiva on ka ERKÜ esinduskogu liige, mille kõrval ta agaralt osa võtab USA poliitilisest tegevusest.

Andoveri linnas. Conn. valiti samuti republikanide partei linnakomitee liikmeid. Valitute seas oli eestlasist ins. Ylo Anson, kes ka varem kuulus komiteesse. Teise eestlasena valiti tagasi ins. Erich Sismets.

EESTI HELIPLAATE suures valikus leiate VES talituses.

tõlgina. Pärast maa vabastamist kadus see vaimulik jäljetult, ja ka nitte kunagi hiljem pole läinud korda kindlaks teha, kas temas oli tegemist õige või valeprecstriga.

Mõnede poolt tõsteti üles oletus, et see K. olnud N. Vene ohvitser, kes pärast pikka ettevalmistust eri spionaazhikoolis Venemaal saadeti 1938. a. Itaaliasse. Tema kohta on kindlaks tehtud, et ta oskas pidada missat ja et ta valdas rea ida-euroopa rahvaste keeli.

Preester Graham on jutustanud ka veel ühest teisest spionaazhijuhust, millest tegelane olnud soomiane, kes ka spioneerinud Vene kasuks. Püha Tool oli 11. novembril 1941. a. saanud ühest usaldusväärsest allikast andmeid, et Itaalia salaluure mees oli kõnelnud ühe Itaalia välisministeeriumi vastutava ametnikuga märkinud, et Vatikani raadiosaatja valmistab salasaateid, mis on suunatud "teljeriikide" (Itaalia, Saksa, Jaapan. Toim.) vastu.

Arvatavasti oli selles tegemist N. Vene kasuks töötava soomlasega, kes oma teateid edasi andis raadio kaudu pikal lainel, mis oli nii lähedane Vatikani raadiosaatja lainele, et neid võidi pidada Vatikani saadeteks. Et ka asukohaga kõik klapiks, oli soomlane leidnud endale korteri Vatikani otsesesse lähedusse. Selega segati otsijatele jälgi.

Preester Graham seletanud veel, et noil aegadel olnud Roomas üks ameerika sõjaväie atashee, kes oma kuludega hankinud Vatikani koode ja pakkunud neid vastaväile ostjaile müüa. Hiljem äritsenud ta sellel tulutoval alal veel Jugoslaavia, Portugali ja teiste maade koodidega, kirjutab leht.

Võimuvahetus Kambodzhas

Riigipea Sihanouk tagandati — Vahekorrad Hanoiga teravnenud

Vietnami piirkonna sündmustele lisandas ootamatuse Kambodzha, mille pealinnast Pnom Penh'ist teatati raadio kaudu kolmapäeva hommikupoolel riigipea N. Sihanouki kõrvaldamisest ja parlamendi poolt määratud uue riigipea, Tsheng Hengi, asumisest maa valitsemisele. Kambodzha astus tulipunkti möödunud nädalal pealinnas toimunud suurte demonstratsioonidega, milles nõuti valitsuselt sammude astumist vietcongide ja Põhja-Vietnami vägede lahkumiseks maalt. Valitsus esitaski need nõuded Hanoile ja vietcongidele, andes vägede väljaviimise tähtpäevaks möödunud pühapäeva.

Vahepeal toimus Kambodzha üksustel isegi tulevahetus põhja-vietnamlastega, mille juures Kambodzha sõjaväelased pöördusid abi saamiseks Lõuna-Vietnami sõjavägede poole, kust alustatigi kahurituld kommunistidele.

Kuigi vahepeal oli märgata Põhja-Vietnami üksuste valgumist Kambodzhast Lõuna-Vietnami. Mekong Delta piirkonda, mis lubas oletada, et kommunistid täidavad Kambodzha nõuded, tentati cotamntult, et Põhja-Vietnami väed ei [illegible] Kambodzhast. Neid [illegible] sea, olevat vietcongideks organiseeritutega 40.000 kuni 60.000 meest. Hanoi nõudis veel, et Kambodzha tasuks demonstrantide poolt saatkonnale tehtud kahjud.

Senine riigipea, endine kuningas prints Sihenouk viibis väljaspool Kambodzhat, külastades Pariisi, Moskvat ja Pekingi. Milliseid leppeid ja lubadusi eriti Venes ja Pekingis tehti ja anti, pole täpsemalt teada. Samuti valitses toimetuse töö lõpul täielik ebaselgus Kambodzhas sündivast isegi oletamiseks. mis suunas sündmused seal võivad areneda ja mis saab Sihanoukist. Viimane oli tuntud muide ka USA vastasena.

E. V. ESINDAJA E. JAAKSON WASHINGTONIS

E. V. esindaja USA-s Ernst Jaakson viibis esmaspäeval ja teisipäeval Washingtonis. Tal oli seal ametialasi kohtamisi välisministeeriumis. Järgnevalt võttis ta osa Balti vabamiidе USA esindajate koosolekust, kus arutusel olid kõike kolme riiki puudutavad probleemid ja kus ühiselt kaaluti nende lahendamiseks astutavaid samme.

EESTLANE SPIONEERIS SÕJA AJAL VATIKANIS

Katoliku usu jesuiitide ameeriklasest preester Robert A. Graham on Roomas seletanud, et II maailmasõja ajal on salaluure tegevus olnud päris ulatuslik ka Vatikanis. Seal on saksa salaluure kõrval töötanud spionaazhiorganisatsioonid ka teistest maadest, nende seas USA, N. Vene. Itaalia j.t. Preester R. Grahami seletused tõi ära ühes jaanuarinumbris Frankfurter Allgemeine Zeitung. Meid huvitab neist osa seepärast, et preester R. Graham teateil Vatikanis spioneerimises tegev on olnud ka üks eestlane, ilmselt Venemaa eestlane, kes spioneerinud Venemaa kasuks.

Preester R. Graham tegeleb Vatikanis ühena neist neljast katoliku väimulikust, kes väljaandmiseks korraldavad II maailmasõja ajast pärinevaid Püha Tooli akte ja dokumente. Neist on senini ilmunud juba viis köidet.

Preester Graham märgib, et paljudkergem on oma kasutusse saada ja läbi uurida võidetute arhiive kui võitjate omi. Sellega on ta vihjanud asjaolule, et tema kasutuses pole seninii andmeid liitlaste salaluurelise tegevuse kohta olnud. See maksab ka USA kohta, mille Office of Strategic Security ja Intelligence Service (salaluure) tööd juhtis sel ajal kindral Donovan, ja kuigi teada on, et rida isikuid Roomas ja ümbruskonnas töötas neile organisatsioonidele.

Edasi ta on seletanud meid huvitavas osas:

Pärast sõda selgus, et üks preester ühest Baltimaast, arvatavasti eestlane, keegi Don Kurtna, tegutses sõja ajal Vatikanis Nõukogude Vene spioonina. Ta töötes ametlikult Vatikani ringhäälingu juures

Mida kirjutati Eestis Ameerikast pool sajandit tagasi

Väljavõtteid Esimese maailmasõja aegsest "Tallinna Kajast"

Hiljuti Torontos toimunud raamatunäitusel "Meie raamat vabas Eestis" oli esitatud ka arvukal hulgal trükiseid enne Eesti iseseisvust. Üheks tüsna haruldaseks väljapanekuks selles osakonnas oli 1915. a. Tallinnas ilmunud "pildidega nädalakirja" "Tallinna Kaja" aastakäik, mille 52 numbrit moodustavad enam kui 800-leheküljelise köite. "Tallinna Kaja" väljaandjaks ja vastutavaks toimetajaks oli Eduard Virgo, meie hilisemaid tuntumaid poliitikategelasi ja nimekamaid sulemehi I maailmasõja ja iseseisvuse ajal. Sellest olenevalt kuulub ka "Tallinna Kaja" oma-aja paremate ja mitmekülgsemate ajakirjade hulka Eestis, pakkudes tänapäevalugejalegi rohkelt huvitavat. Ajakirja lähimateks kaastöölisteks olid Ed. Vilde, A. H. Tammsaare, Henrik Visnapuu, Hugo Raudsepp, Juan Kärner, Marie Under, Juan Lintrop, Mait Metsanurk, Jakob Mändmets jt.

Esitades allpool "Tallinna Kaja", 1915. a. veergudelt kokkuvõtliku ülevaate, kuidas tol ajal Eestis Ameerika igapäevast elu nähti ja kirjeldati, olgu märgitud, et kõnesolev ajakirja aastakäik kuulub Torontos elunevale H. Haljasmaa perekonnale.

Järgnevast kokkuvõttest võib lugeja ise järelduse teha, kas Ameerikas on enam kui poole sajandi kestel midagi muutunud või mitte.

"Kõigepealt puutub Ameerikas silma meeletu kiirus, alati kuhugi ruttamine, vahetpidamata rühmamine, mis harjumata võõra otse segaseks võib teha. Isegi surnu matmiseks ei jätku seal aega, nagu reisija tähele võib panna.

Raske on ette kujutada midagi imelikumat meie silmadele ja peaajule kui Ameerika matuserong. Puusärki veetakse kahe hobusega valgel surnuvankril ja kutsar kihutab pika piitsaga hobuseid nii, et sugulased ja sõbrad (muidugi ka hobustel) vaevalt järele jõuavad. Kes vaesem on, sõidab jalgrattal.

Minutiks peatab neid tramvai või autobus, mil veel vähem aega kui surnul, ja jälle kihutavad kõik dollaritegija põrmuga igavese puhkepaiga poole. Surnu peab võimalikult kiireste teise ilma saatma, et jälle ruttu oma kontorisse tagasi saaks pöörata.

Dollarite tegemine — see on Ameerikas tõesti peaasi, ja ameerikalastel ei ole aega muu peale mõtelda. Kuid see on nende A ning O. ja muud ei ole neile tarvis. — Teie ei leia ühtki ameeriklast, olgu meeste- või naisterahvast, kellel kullast hambaid ei oleks. Meie paneme loomulist värvi kunsthambaid, aga ameeriklased ainult kuldseid. Kellel on üks, kaks või kolm hammast, kellel terve suu täis hambaid kullast, aga tingimata on kõigil kuldne naeratus. Kulla armastus on nende juures isegi nisuguse imelise kuju võtnud. Meie kauged järeltulejad saavad kord Ameerika surnuaedu nagu kullalademeid välja kaevama — kui aga kuld tolleks ajaks oma väärtust ei kaota ja siiski veel inimese peaaju ning hinge kaalu eest müüakse.

Ameeriklased põevad "kõige suurema" hullustust. "Kõige suuremad" aurulaevad, "kõige kõrgemad" majad, "kõige rikkamad" miljärdärid . . . Kui meie sagedasti eln mõtet otsime, siis on see ameeriklaselle selge — ettevõtted. Meie võiksime selle poolest ameeriklastest mõndagi õppida, kõigepealt nimelt tööd tegema ja aega kalliks pidama.

Palju huvitavat pakub Ameerika ajakirjandus, mille tehniline külg otse ärnestusveäriliselt on sisse seatud. New-Yorkis ei lepita enam nelja väljaandega päevas, seal tehakse värsket ajalehte iga poole tunni järele. Ajalehel "New York Times" on 160 telefoni ja 19 telegraafiliini, neist neli otsekohest ühendust Euroopaga. Nad on kõik saali kõrval, kus toimetaja istub, kes numbri välja saadab. Aparaatide juures ei tööta mitte telegrafistid, vaid ajalehe kaastöölised, ja minuti pärast on kõik juba ladumisel.

Samale ajalehele ehitati uus trükikoda, kus viis uut rotatsioonmasinat üles seati. Nende töövõime on otse muinasjutuline: nad ennavad 372 tuhat numbrit 16-leheküljelist ajalehte tunnis. Nummer, mis peaaegu terve naela kaalub, on ühtlasi valtsitud, tuleb masinast niisugusel kujul, nagu müügile läheb.

Mõnel raudteel käivad iseäralised vagunid-trükikojad. Numbri ladu valmistatakse New-Yorkis, seal valtsitakse ka stereotüübid, mida kiiresti trükimasinasse võib panna, mis vagunis üles seatud. Rong sõidab 120 kilomeetrit tunnis, lehte trükitakse vahet pidamata ja laotatakse jaamades laiali. Nõnda jõuab te kõigist väljaannetest ette, mis New-Yorkis trükitakse.

Ühes ajalehtede määratu kasvamisega kasvab Ameerikas ebamääraselt ka reklame. Amerika eriäripidajad kõnelevad, et nad kaotada võivad, kui ainult 20—30 tuhat dollarit reklame peale kulutavad. Kuid miljon dollarit võib selle peale igatahes suure kasuga kulutada.

Vahel avaldatakse võimatuid lugusid, terveid juttusid, ja lugeja ei aimagi, et sool lõpul, reklames peitub. Näituseks: "Rongid sõidavad telegrafisti süül, kes hulluks läinud, ühte teed mööda, üksteisele vastu. Nad kihutavad 120 kilomeetrilise kiirusega, kõigi reisijate hukkaminek on paratamata, mingi asi ei või aidata. Ja vaata, sel silmapilgul, kui vedurijuhid mõõdapääsemata kokkupõrkamist näeved, kui vedurid ainult mõni meeter üksteisest eemal on, viskab raudteevahi 6-aastane poeg mängides oma gummipalli ja see satub kahe veduri vahele. Vedurid põrkavad kokku . . . kuid libisevad üksteisest jälle eemale! Ja pall ei löhkenud, sest ta oli sellest ja sellest ärist!"

Ehk jälle: "Ma olen otsustanud oma elu enesetapmisega lõpetada ja müün sellepärast kõik oma kauba 60% finnaalandusega," kuulutab keegi kinnaste ja kaelasidemete kaupmees Chicagos.

"Ma tahan viibimata oma poega viisaka tütarlapsega paari panna, kes meie äris abiks võiks olla. Kaasavara ei ole tarvis, mu poeg on 100-tuhande dollari ainus pärija. Teda näha ja tema tuttavaks saada võib igapäev, peale pühapäeva, kella 12 kuni 6 päeval minu naisterahva valmisriietе ja puduasjade kaupluses seal ja seal." Kuulutus mõjus, sest kauplus oli alati, hommikust õhtuni, abieluhimulisi täis.

Hiljuti suri Pierpont Morgan, "10 miljardi mees". Ühele ajakirjanikule on ta ütelund, et ta juba 15 aastat ühtki kirja ei ole kirjutanud, vaid ainult tele-, kaabeli- ja fonogrammisid . . . "Ei ole aega ega põhjust praegusel ajal kirjasid kirjutada . . ." Kas tal lõbus oli ainult tele-, fono- ning kaabelgrammidega ja oma miljardiga elada — on raske ütelda. Ta suri kurvalt, talle võõras Roomas, piinavast soolehaigusest.

Ta suri nimelt kell 11,50 päeval, aga sadadele ajakirjanikkudele, kes võõrastemaja ees ootasivad, teatati surmast alles kell 3, kui juba Euroopa börsed kinni olivad pandud: selle kolme tunni jooksul võidi miljonite eest mitmesuguseid pabereid ära müüa . . ."

Mitmesuguste muudegi tolleaegsete "ameerikalike" elunähete vaatlemisel 55 aastat tagasi, lõpetas "Tallinna Kaja" oma ülevaate küllaltki "prohvetlikult" järgmise sõnastusega: "Kuid kes teab, et meiegi sellest edenemisejärgust, "amerikaniseerumisest" läbi ei käi. Võibolla peituvad selles tarvilised elemendid "tuleviku kultuurile"."

Lakewoodi teateid

SÕJAS "RAEKOJAGA"

olid mõned kaasmaalased, kes avaldasid koolieelarve vastu avaliku protesti siinses ajalehes, millele alla kirjutasid 16 isikut, peamiselt puhkepalgal-olijad. Igatahes kooli-eelarve lükati valijate poolt tagasi. Millisena ta vastu võetakse linnavalitsuse poolt, selgub hiljem. Kavas on nüüd eelarvet vähendada $150.000 võrra.

OMAVAHELISTEL BRIDZHI-VÕISTLUSTEL

veebruari auhinnale, tuli esimeseks J. Kangur - E. Tamm, teiseks jäi Daisy Kuusalu - A. Männik, kolmandaks J. Edor - V. Prima, neljandaks A. Ennoja - P. Treumuth ja viiendaks I. Kuusalu - M. Töötsov. Kokku mängiti nelja lauaI, osa võttis 8 paari.

ESINDAJAKS

Lakewood Housing Authority'sse on juhatuse poolt määratud juhatuse liigõe J. Madise. Nim. organisatsiooni üheks ülesandeks on Lakewoodi arenduskavade ja -plaanide väljatöötamine ja esitamine kinnitamiseks vastavatele kohalikele ja keskametasutistele.

KOGUDUSE NÕUKOGU

oma koosolekul moodustas koguduse juhatuse, kuhu valiti: Harry Must — esimeheks, Leo Haus — abiesimeheks, Kusta Kiudma — abiesimeheks ja kirikuvanemaks, Anton Männik — abiesimeheks, Arn. Ruubas — sekretäriks, O. Mandel — abisekretäriks, Enn Ardon — laekuriks ja tema abiks Edgar Tamm, kes ühtlasi on ka kirikuvanema abiks. Revisjonikomisjoni valiti R. Kasenurm, R. Poola ja M. Töötsov, sinodi saadikuiks Th. Verman. A. Prima ja R. Poola. Tegevuse paremaks korraldamiseks moodustati järgmised toimkonnad: noortetöö — dr. E. Pustrom, F. Rikka ja M. Töötsov, ehitus — L. Haus, R. Kasenurm, O. Mandel ja A. Männik, kirikuvanemad — K. Kiudma, O. Mandel, J. Paabo ja E. Tamm, jumalateenistuste kaunistamine ja muusika — H. Visse, R. Poola, koorijuht Ingrid Polikarpus ja E. Lüdig (koori esimees), informatsiooni korraldajaks — A. Prima.

Ehituse alal on kavas lähemal ajal õpetaja autokuuri ehitamine, millega juba alustati, kusjuures ehitusmaterjal on annetatud siinsete ehitusettevõtjate poolt.

Nõukogu koosolekul setgus, et koguduse majanduslik tegevus on rahuldav ja laekumised on normaalsed. Väärib märkimist, et kohalik elektrikompanii annetas $125.- uue elektripliidi sisseseadmise puhul koguduse kööki.

ÜHINGU PERENAISEKS

on käesoleval tegevusaastal Aino Nurk, kes ka varemail aastail on huviga ühingu tegevusest, eriti aga toitlustamisest, osa võtnud.

Elin Toona
Lotukata
Lõbus jutt dp-laagrist nähtuna lapsesilmadega.
Hind koos postikuluga $5.25.
VES talitus

SPORT

T. TROOSTI UJUMISVÕITE

Toomas Troost, ujudes Yale ülikooli freshman meeskonnas, on saavutanud hooaja jooksul mitmeid häid tagajärgi vabaujumisega, ning juhuslikult ka selili ja kombineeritud stilidega ujumises. Hooaja lõppvõistlusel Harvardi vastu võistledes saavutas ta oma parimad ajad, võites 200 jardi vahalt ajaga 1 min. 47,7 sek., võites kuulsat Watsonit Floridast, kes mõõdunud aastal oli Ameerika neljas pikas distantsis, kuid kaotas talle 500 jardis, siiski teles oma parima aja 5 min. 2,0 sek. Kahjuks on Yale karistatud kaheks aastaks keelduga mitte osa võtta ülikoolide meistrivõistlustest, mistõttu talvehooajale tuli varajane lõpp.

SPORTI RAUDEESRIIDE TAGANT

Venes on käimas praegu ülemaaline tennisevõistluste seeria, mille võistlused toimuvad mitmes linnas. Viimasel, mis toimus Kiievis, võistles kaasa okup. Eestist kohale saadetud Peeter Lamp, kes võitis mitmeid venne edetabeli mehi, tulles 6. kohale. Naiste paarismängus tulid esikohale Tallinna asunud venelannad, kelledest segapaarismängus võistles üks kaasa Hindrek Sepaga. Nad tulid 3. kohale. Kiievis puudusid okup. Eesti paremad — Toomas Leius ja Tiiu Kivi.

*

Ülevenemaalistel suusatamisvõistlustel Taga-Karpaatias võistles kaasa Tõnu Haljand, kelle hüpped seekord ebaõnnestusid (70 ja 76 m), jättes ta 21. kohale. Ta tuli aga esikohale 15 km murdmaa suusatamises ja see viis ta üldkokkuvõttes 5. kohale. Seetõttu pääses ta võistlema okup. Tshehhisse, maailmameistrivõistlustele.

*

Vene tennise sisevõistlustel Kiievis tuli okup. Eesti 2. kohale. Võistlesid Toomas Leius, Peeter Lamp ja Jaak Simson, kes finaalis võitsid moskoviite. Kaotasid Hindrek Sepp, Tiiu Parmas ja Anita Kree. Moskvalased võitsid ka paarismängud.

*

Kiievis läbiviidud tennisevõistluste lõpuspurdist ei saanud T. Leius haigestumise tõttu osa võtta. 3. kohale tuli seal aga Peeter Lamp. Naiste üksikmängus oli neljas Marie Kull ja meeskonna lohutusturniiri võitjaks tuli Hindrek Sepp. Paarismängus tulid 2. kohale Marie Kull ja Tiiu Parmas ning Maria Kull mängides veel Jaak Simsoniga saavutasid 3. koha.

*

Riias toimunud kergejõustiku sisevõistlusil esines ka eestlasi. Neist saavutas Tõnu Lepik esikoha kaugtõuppes tagajärjega 7.76. Teibas tuli esikohale Ülo Iller 4.60-meetra ja 500 m saavutas esikoha ajaga 1.17,6 Milde Kade.

Eestlasist häid tõstjaid

Königsbergis, mis Vene poolt okupeeritуna ristitud Kaliningradiks, peeti vene laevastiklaste tõstevõistlusi, milledest osa võttis ka tallinlane Mati Nuude, võisteldes teises raskekaalus. Ta surus 190 kg, mis on okup. Eesti rekordiks, rebis 142,5 ja tõukas 192,5 kg, saavutades kogusummaks 525 kg. Ka eelmine Eesti rekord surumises oli tema nimel. Mati Nuude on praegu 28 a. vana ja kaalus võistluste ajal 140,8 kg.

Mõisakülas toimunud tõstevõistlusil saavutas Viljandi koolipoiss Mati Luht keskkaalus surumises 127,5 ja kolme tõste kogusummas 387,5 kg. Mõlemad saavutused on okup. Eesti juunioride rekorditeks.

*

Nagu tagantjärele selgub, viibis Tshehhoslovakkias maailmameistrivõistlustel eestlasist Tõnu Haljand. Enne Tshehhi saabumist saatis Vene valitsus oma meeskonna võistlusteks ette valmistuma Shveitsi suusaspordikuurorti St. Moritzisse. Sinna pääses ka T. Haljand. Võistlustel ta kohale ei tulnud.

*

Gosaus, Austrias, peeti jaanuari lõpu ja veebruari alguse nädalavahetusel Euroopa juunioride meistrivõistlusi, kus esines ka Vene meeskond. Venelastega koos olid sinna saadetud ka kolm eestlast — Rutt Rehemaa Tartust ja tallinlased Tiit Tamm ja Kalju Polt. Neist on Tiit Tamm kahekordne Vene meister.

Võistluste tuli 16-a. Rutt Rehemaa neidude 5 km suusatamises 2. kohale ajaga 19.44, viies koju hõbemedali. Meistriks tuli soomlane H. Kuntola ajaga 19.36,7. Rutt Rehemaa võistles kaasa veel ka Vene naiskonnas teatesuusatamises, millnie ta saavutas 2. koha. Tiit Tamm tuli kahevõistlusel 10, suusahüppes 11 ja Kalju Polt murdmaas 16. kohale.

Eesti kunstnike maalid, laualipud, nahkkäsitööd, hõbeesemed jne. on müügil Vaba Eesti Sõna talituses.

Eesti keel Karmeli mäel

Rootsis, Jönköpingis toimunud E. V. aastapäeva aktusel aktusekõnet pidades jutustas ins. J. Siplane muuseas ka oma kokkupuuteist eesti keelega kõikidel mandritel, kuhu tuleda viinud ta reisid ja töötülesanded. Külastades Iisraeli, tutvustatud temale Karmeli mäel üht kibbutsit, kus teda ta suuremaks üllatuseks oli tervitatud sulaseliges eesti keeles.

Ins. J. Siplane märkis, et samas kibbutsis lugenud pärast üks proua saksakeeles tõlkes Heiti Talviku "Orjade koori", mis oli raskeil aastail ka meile lohutuseks ja mis ütleb: Suur prohvet, kunas küll viid sa, / Jehoova hingusest kant, / meid eemale orjapiitsa / ja orjaroogade mant? /

See näitab ja tõendab, kui hinnatud saab olla meie vaimutoodang kõrge kultuuriga ja intelligentse rahva juures, märkis kõneleja ja arvas, et ainult olukordade kurblooluse tõttu pole meie loomingut kroonitud Nobeli auhinnaga.

Külastatud kibbutsi kohta lisas ta veel, et korraldatud koosviibimine, millest ta osa võtnud, möödunud õlevas meeleolus. Seal tänatud Eestit, kes juudi vähemusrahvusele oli andnud kultuurautonoomia, mille eest Eesti nimi kanti nende kuldraamatusse.

Iraanis viibides oli ta kohanud eesti inseneri, kes seal 20 aastat oli üksikuna elanud võõraste hulgas, kes aga sellele vaatamata kõnelnud puhast eesti keelt. Brasiilias, Rio de Janeiros viibides oli ta raamatulaadalt ostnud eestikeelse Uue Testamendi. (EPL)

"Punane ja valge pulm" Adelaide Eesti Majas

EELK Adelaide koguduses laulatas õp. J. Aarik 21. dets. eestlanna, kutselt kooliõpetaja, austraallasest kooliõpetaja William Allan Fingeriga. See abielu on märkimisväärne selle poolest, et peigmehes on tegemist tuntud Austraalia kommunisti, dr. A. H. Fingeri pojaga.

Saatuse iroonia on, et kommunismivastase pagulase tütar astus abiellu Lõuna-Austraalia tuntud kommunistiliku tegelase pojaga. Märgitakse, et poeg ei jagavat küll isa vaateid ja et noorpaar abiellus kirikliku laulatusega.

Dr. Finger on muidugi "austraalia laadi" kommunist, kes usub vist veel praegugi teoreetilisse kommunismi, kuigi elu on näidanud selle põhjalikku läbikukkumist. Saatuse iroonia on seegi, et pulmad peeti Eesti Majas, kus viibis ka peigemehe isa dr. Finger. See on esimeseks juhtumiks, et auväärses majas viibis punaseid tegelasi. Dr. Finger oletvat järjekindlalt Adelaide sadamarajoonis kandideerinud Austraalia parlamendi valimistel, kuid ikka läbi kukkunud. (EPL)

Põgenikust sai repatriant

Vene võimu järjekindla "töö" tulemusena õnnestus nende Londoni käsilastel saavutada seda, et detsembri lõpul pagulaseks jäänud, Londonis UN-i teenistuses olnud Vsevolod Nadeinski lendas 23. veebruaril tagasi raudeesriide taha, Venesse. Teda olid Londoni lennuväljal "saatmas"kaks Vene agenti!

Nadeinski armus ühte inglannasse, ja see oli põhjuseks, et ta palus Briti võimudelt luba alatiseks Inglismaale jäämiseks. See "alatine" kestis vaid paar kuud.

Nadeinski töötas Londonis valitsustevahelises mereasjanduse komisjonis. Tema otsus Inglismaale jäämiseks puni millegipärast kihuma Vene saatkonna ja asjasse sekkus koguni saadik Smirnovski isiklikult. Olukorda lihtsustas see, et Nadeinski valis vabaduse mitte poliitiliste lahkuminekute pärast Vene rezhiimiga, vaid tingituna armuasjadest. Tal jäid Venesse naine, tütar ja oma, kes kõik Vene võimude poolt rakendati mehe Venesse tagasitoomiseks, abiks Vene Londoni saatkonnale.

Tütar saadeti Londoni ise koju kutsuma. Ema telefoneeris peagu iga päev, tuletades pojale meelde kohustusi perekonna ja muidugi ka "isamaa" vastu. Kahekuise surve tulemuseks oli nüüd mehe siirdumine tagasi Venemaale.

Arvatavasti jääb ta esialgu vabadusse, kuni asi "ununeb". Siis pannakse ta orjalaagrisse. Nii on senini juhtunud kõigi "repatrieerijatega". Pole põhjust oletada et Nadeinskiga käitutaks [illegible]

1969. A. 56.400 LIIKLUSÕNNETUSE OHVRIT

Ülerükliku liiklusnõukogu andmeil on 1969. a. USA teedel liiklusõnnetuste tagajärjel surma saanud 56.400 inimest, seega enam kui on üheksa aasta jooksul surma saanud Vietnami sõjas.

1968. a. sai liiklusõnnetustel USA-s surma 55.200 inimest. Seega on surmasaanute arv kasvanud aastaga 2%. Kardetakse, et käesoleval, 1970. aastal, tõuseb õnnetuste arv veelgi.

Kõige vähem on liiklusõnnetusi olnud Houstonis, Texases ja kõige kardetavam linn selles osas on Baltimore, Md., märgivad aruanded. . .

Kreml müüb okup. Eesti kaupa Inglismaale

Vene propaganda teateil on saadetud Tartu tarbijate kooperatiivist Inglismaale vagun tärklist. Lähemal ajal müütab Moskva sama kooperatiivi poolt kokku võetud kaubast veel Soomele porgandeid.

Õlirikas kääbusriik ja Kaug-Ida tüüld

Vietnami sõjategevus on igapäevane kõneaine, kuid üsna huvitav oleks pilku heita ühele majanduslikule kõrvalteguriile Kaug-Idas, mis näib kütkestavat suurriikide tähelepanu nii vaba maailma kui kommunistlikus leeris. Selleks on hügelsuured vedela tooröli maapõue-tagavarad Bruneis.

Kui heidame pilgu Kaug-Ida kaardile, siis torkab silma, kuidas Taga-India (Indo-Hiina) ulatab kaugele vastu Indoneesiale. Taga-India riigid: Tai, Kambodzha, Laos ja eriti Vietnam on praegu vaba maailma ja kommunistliku maailma sõjalise kokkupõrke keerises. Taga-Indiast üle mere lõunas asub Borneo saar. Nende vahel asuv Lõuna-Hiina meri on nagu sisemeri. See on läänest piiratud Malai poolsaarega, mille lõunatipus on Inglise Singapuri tugipunkt. Idas piiravad merd Filipiinid ja Formoosa, kus on USA tugipunktid. Põhjas on Vietnami pikk rannajoon ja lõunas Borneo saar. Strateegiliselt näib, et kes kord kontrollib Taga-India mitme tuhande miililist rannajoont, see ähvardab Lõuna-Hiina mere pooleks lõigata ja takistamatult oma huvid otse lõunasse Borneole suunata.

Borneo saarel Lõuna-Hiina mere kaldal asub tilluke Brunei sultaniriik. See on pindalalt vaevalt ½ Iisraeli riigist ja elanikke ainult 150 tuhat. Siiski too riik omab määratud maapõue õlitagavarasid. Nende õlide väljatoomiseks ja ümbertöötamiseks on ta antud pikemaajalised eesõigused terve reale USA suurfirmadele. Seal tegutsevad oma kapitaliga ja oma töölistega Ashland Oil & Refining, Sun-Õil Co ja vast kõige laialdasemalt Shell Oil.

Nende tööstuste õli- ja maagaasi toodang suuremas osas läheb Jaapani varustamiseks. Alles hiljuti teevis teade, et Jaapan sõlmis uue lepingu Shell Oil-ga, et osta 1,6 miljardi väärtuses maagaasi Bruneist järgmise 20-ne aasta jooksul.

Tuleb silmas pidada, et Jaapani tööstus sõltub suurel määral sisseveetavatest õlidest. Seetõttu pole ime, et Jaapan pärast II maailmasõda jõudis esiritnda hiigelsuurte tanklaevade ehitamisega. Ta vajab neid kõigepealt toorölide veoks iseenda varustamiseks. Brunei õli ja gaasi tagavarad asuvad transpordi mõttes suhteliselt Jaapani lähisel. Kui need tagavarad võiksid langeda kommunistide kontrolli alla, oleks see võrreldav praeguse Jaapani tööstuse elukäiinla kustutamisega.

Poliitiliselt Brunei sultaniriik on Inglise protektoraat. Sisemiselt teda valitseb praegu 22-aastane sultan. Ta on euroopaliku haridusega, sõidab ringi kallis sportautos, omab isiklikku lennuki ja mitmed head hobused, kes jooksevad tuntud võidujooksu radadel. Kui 1963 loodi Malai Föderatsioon, kuhu kuuluvad Malia ja Borneo saarel Sarawak ja Sabah, siis Brunei, asudes küll nende rüpes, keeldus nendega ühinemast. Tekkinud poliitiline vastasrind suruti tookord maha sultani poolt Briti üksuste kaasabil. Brunei jäi edasi Briti protektoraadiks, mis tähendab, et Briti on vastutav tema sõjalise kaitse ja välissuhete eest. Arvatavasti see jääb ka nii, vaatamata, et Briti kavatseb 1971 paiku Kaug-Idast välja tõmmata ja Singapuri tugipunkti likvideerida.

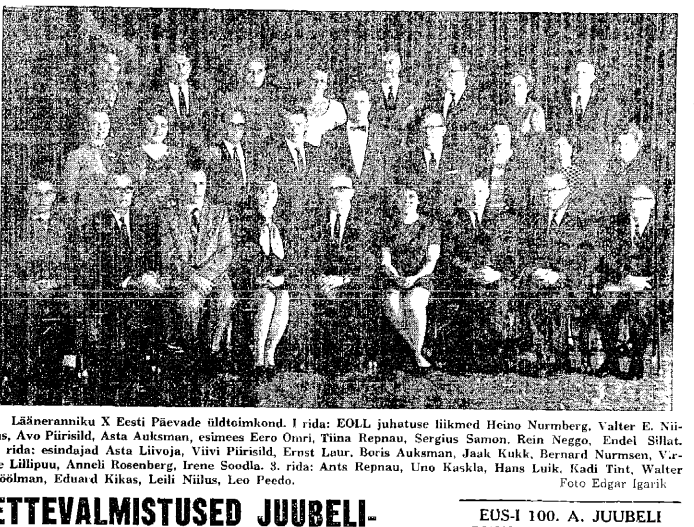
Brunei elab nendest preemiatest, mida USA õlikompaniid talle maksavad eesõiguste eest. Need on sedavõrd suured, et kogu elanikkond ei tunne ühtegi maksu. Brunei sissetulekud ühe isiku kohta on suhteliselt suurimad kogu Aasias.

Elanikkond aga koosneb väga erinevatest gruppidest. Sisemaal asuvad pärismaalaste suguharud, kes minevikus kunagi olid inimsöójad jahimehed. Ranna-aladel leidub hiinlasi, malailasi ja vast kõige rohkem muhameedlasi. Viimaste usk ja kombed domineerivad. Nad usuvad, et nad on kõik sultani järeltulijad ja on kaljukindlalt oma valitseja seljataga. Pealinn on Brunei ja see on oma 30.000 elanikuga kääbusriigi suurim linn. Mitmed linnaosad siin ei erine millegi poolest moodsatest kultuurlinnadest. Brunei linna lähedal asub suurem ja parem lennuväli kogu Kagu-Aasias. Neis linnaosades elavad enamasti valged.

Mõnikümmend miili sisemaal ja Brunei jõe kaldal elavad pärismaalased üsna primitiivsel kombel. Nende kodudeks on pikad majad, mis sageli mahutavad üle 100 inimese. Kombeks on nii, et kui uus perekond tekib, siis ehitatakse talle majas vastav osa juurde. Jõekaldal asuvad suguharud elavad ikka postide otsa vee kohale ehitatud majades, mis peavad neile kaitset andma. Õmeti hommikul paljud söidavad autodega või bussidega õlitöötsusse töõle. Jõekalda elanikud kasutavad puustöönestatud paate, millel aga on moodne päramootor taga. Sultanil on niipalju raha, et ta on rakendanud programmi, anda kõigile tasuta haenu ja muud abi elamute ehitamiseks rohkem sobivatesse kohtadesse. Kuid pärismaalased tõrjuvad kangekaelselt igasuguse abi tagasi, mis võiks neid nende "kodust" eemale viia.

Brunei on tõeline tsivilisatsiooni ja ürgaja kokkupuute paradoks, kuid oma hiigla maapõue õlitagavarade tõttu seisab see pisike riigike Kaug-Idas ühe kaudse tegurina ja põhjusena suurriikide sõjategevuse keerises kommunistide pealeturgi tagasitõrjel.

Jaan Ülesoo

Lääneranniku X Eesti Päevade üldtoimkond. I rida: EOLL juhatuse liikmed Heino Nurmberg, Valter E. Niilus, Avo Piirisild, Asta Auksman, esimees Eero Omri, Tiina Repnau, Sergius Samon. Rein Neggo, Endel Sillat. II rida: esindajad Asta Liivoja, Viivi Piirisild, Ernst Laur, Boris Auksman, Jaak Kukk, Bernard Nurmsen, Virve Lillipuu, Anneli Rosenberg, Irene Soodla. 3. rida: Ants Repnau, Uno Kaskla, Hans Luik, Kadi Tint, Walter Vöölman, Eduard Kikas, Leili Niilus, Leo Peedo.

Foto Edgar Igarik

ETTEVALMISTUSED JUUBELI-PÄEVADEKS LÄÄNERANNIKUL

1971. a. suvel toimuvad Los Angeleses X Lääneranniku Eesti Päevad, mis tähistavad lääneranniku eestlaskonna 20-aastast tööd eestluse säilitamisel. Kuna päevad kujunevad juubeliettevõtteks, siis kavatsetakse neid tähistada väärikalt, et nad kujuneks võimsaks eestluse elujõu avalduseks.

22. veebruaril oli Eesti Majas Päevade üldtoimkonna koosolek, kus koos EOLL'i juhatusega arutati eelseisvaid ülesandeid. Koosoleku avas Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul (EOLL) esimees Eero Omri, kes selgitas seni tehtud eeltöid. Esialgne kava on korraldada päevad nii, et need pukuksid huvi kõikidele osavõtjatele. Kavas on avaaktus koos tutvumise koosviibimisega, lipuheiskamine Los Angelese rackojas, teatriõhtu, kontsert-aktus, juubeli-ball, noorte koosviibimine, laste pidu, sport ja mängud, jumalateenistused, vaimulik kontsert, akadeemilised koosviibimised, erinäituse, linnavaatamine, ja lõpuaktus ning rahvapidu. Võib samuti veel mainida, et esmakordselt päevade ajaloos toimub ka näituse raamides marginaalitus ning rahade väljapanekud.

Esimees teatas, et läbirääkimisi on peetud mitmete kohalike esinduslike hotellidega ning pearõhk on asetatud võimalustele pidada päevad ühes kohas, et väliskülalistel, arvestades Los Angelese linna hiigelsuurusega, oleks lihtsam päevadest osa võtta. Samuti hõlbustaks see korraldajaid ning annaks nendele võimaluse anda oma panus eestlaste kokkutulekule ning mitte transpordi küsimuste lahendamisele.

Nagu ettekandest selgus, on kõige sobivamaks kohaks Ambassador Hotell, kus asub ka maailmakuulus Coconut Grove, mida oleks võimalik kasutada Päevade suurettevõtte kontsert-aktuseks. Hotell asub suurel maa-alal, ümbritsetud avaratest väljakutest, kaunistatud troopilise taimestikuga ja on üks Lõuna-California esinduslikem, mille euroopalik elegantsus on eriliselt silmapaistev. Samuti on hotellil otseühendus lennujaamadega ning ringreisude keskus, mis tutvustab kohalikke vaatamisväärsusi nagu Disneyland, Marineland, Knotsberry Farm ja filmistuudiosid. Lõheduses asuvad linna suurimad kirikud ja spordisaalid ning mõneminutilise sõidu kaugusel asub Los Angelese County kunstimuuseum ja ülimoodne ning hiljuti valminud linna muusikakeskus.

Järgnes sõnavõtt liidu laekur Heino Nurmbergilt ja peasekretär Walter E. Niiluselt, kes puudutasid liidu tegevusprobleeme. Selgus, et iga üritus korraldatakse vastava eritoimkonna poolt ning senini on liidu juhatus, esimehe ettepanekul, kinnitanud kohtadele ja toimkonna juhtidele järgmised isikud: informatsiooni ja reklaami toimkonda juhatab liidu abiesimees Avo Piirisild; majandustoimkonna juhataja liidu laekur Heino Nurmberg; muusikatoimkonna esimees Jaak Kukk ja abiks liidu abiesimees õp. Rein Negge; juubeliballi toimkonna esimees abiesimees Asta Auksman; rahvatantsude juht Virve Lillipuu. Eesti Päevade kava toimkonna esimeheks on liidu esimees Eero Omri. Kavatoimkond koosneb kõigi eritoimkondade esimeestest ja erialade juhtidest ja on erittevõtete üldkoordineerijaks ja läbiviijaks.

ÜLEMLIINNAPEA VASTUVÕTT DIPLOMAATIDELE

New Yorgi linnavalitsus eesotsas ülemlinnapea J. Lindsay'ga korraldab käesoleva nädala neljapäeval ametliku vastuvõtu siinsele konsulaarkorpusele koos UN-i juurde akrediteeritud saadikutega. Vastuvõtt toimub Metropolitani muuseumi ruumides. Sellest võtab osa E. V. esindusest konsul A. Linkhorst abikaasaga.

Mõõdunud nädala neljapäeval toimus New Yorgis järjekordne konsulaarkorpuse kokkutulek ja eine, millel E. V. esindust esindas ka A. Linkhorst.

EESTI TEADUSLIK-TEHNILISED KONVERENTSID

Käesoleva aasta sügisel korraldatakse teine kiirarvutuse konverents. Ajaks on Labor Day nädalalõpp. Kohaks on mõni eesti keskus Idaranniku. Samaaegselt toimub eelmisel aastal Lakewoodis arutatud kavade kohaselt ka Ookeanograafia (Maailmaruumi alane ühiskonverents).

Kummagi lühikonverentsi teaduslik-tehniline osa viiakse läbi ühe päevaga. Seltskondlikus osas on ettenähtud üritusi päevadel enne ja pärast konverentsi.

Käesolev palutakse võtta eeltoodena autoreile. Umbes 20-minutilise kestvusega ettekanded on teretulnud. Käsikirjad palutakse saata aegsasti aadressil: Eesti Tead.-Tehn. Konverentsid, P. O. Box 8734, Philadelphia, Pa. 19101, U. S. A. **Korraldajad**

Ernst Idla esindustrupp tuleb New Yorki

Eesti võimlemisjuht Ernst Idla, kes Rootsis teinud endale nime oma võimlemiskooliga, saabub laupäeval, 21. märtsil oma 15-liikmelise esindustrupiga New Yorki.

Idla võimlejate esindustrupi kutsus siia Eastern District Conference of the American Association of Health and Physical Education and Recreation (Ida regioonl võimlemisõpetajate ühing), millise kongress toimub eelseisval nädalal New Yorgis. Idla trupp kutsuti esinema kongressi ees, millest osa võtab mituthat inimest. Esinemine toimub Waldorf Astoria suures ballisaalis esmaspäeval kell 1.30 päeval.

Trupp saabub laupäeval. See õhtu on neil vaba. Nagu kuuleme, on neil pühapäeval peaproov enne esinemist. Tagasi Stokholmi lennatakse 25. märtsil. Kuuleme veel. et trupp kiirustab tagasi Stokholmi seepärast, et neil peatselt ees seisab reis maailmanäituselle Osakas, Jaapanis. kus esinetakse Rootsi paviljonis. New Yorki saabuv trupp koosneb rootslannadest.

EÜS-I 100. A. JUUBELI PUHUL ROOTSIS POSTI ERITEMPEL

Eesti Üliõpilaste Seltsi 100. a. juubelipidustuste puhul nõustus Rootsi postivalitsus lubama kasutada kolmel päeval posti eritemplit. Selleks avatakse Stokholmi Eesti Majas 10., 11. ja 12. aprillil postkast ja sinna viidud post tembeldatakse eritempliga.

Juubeli puhul on arhitekt dr. Edvin Puusepp kujundanud erimärgi, mida on võimalik osta tembeldamata kui ka tembeldatult. Margistamata tult on ümbriku hinnaks kr. 0,50 ($0.10). Ümbrikke võib tellida, paluda varustada sanja nimega ja mõõgiga ning templiga, misjuures hinnaks oleks koos margiga teise poti maadest saates kr. 2 ($0.40).

Kirjad ja tellimised palutakse registreerida eritemplite korraldaja Madis Üürikese, Eesti Maja aadressil: Regeringsgatan 24, III, Stockholm, Sweden. Tasu saata kas rahas või tshekiga. märkides ära millise päeva templit soovitad (10. 4. 1970, 11. 4. 1970 või 12. 4. 1970).

Filatelistidele pakub see ka huvi. Soovitav on tellimused ära võimalikult vara, et saaks kult ettevalmistustöid.

LIIKLUSÕNNETUS KAASMAALASEGA CONNECTICUTIS

Liiklusõnnetuse ohvriks langes möödunud nädalal Connecticutis, Newtoni ja Danburyi vahelisel teel kaasaegne väliseestlane, Pärnust pärit Margarete Luts, kelle elukoht Bethelis, Conn. Olles ühe kaasasõitnud vanema naistuttavaga ületamas suuremat teed vilkuva tule juures, sõitis Margarete Lutsu poolt juhitud autole küljelt sisse Newtoni poolt tulev auto, milles sõitis kolm naist.

Kokkupõrke hoog oli nii tugev, et Margarete Luts paisati teele, kuhu ta jäi lamama meelemärkuseta olekus. Ta tuli aga mõistusele enne ambulatsiooni kohaleiõõ . igasaanu toimetati h kaasasõitjaga Danbury haiglasse. Viimane oli saanud kokkupõrkes ribimurdeid ja põrutusi. Rasket põrutust konstateeriti ka M. Lutsu juures. Ajakirjandues ja raadios märgiti tema olukorda väga tõsisena. Ta viibis pärast õnnetust mõned päevad hapnikutelgis, on nüüd aga toibumas ja telgist väljas. Õnnetusest ta midagi ei mäletavat.

Teine auto, millega juhtus kokkupõrge, purunes täielikult ja selles sõitnud toimetati samuti haiglasse, kust nad peatselt koduselle ravile lasti. Kuidas õnnetus juhtus ja mis selle põhjustas, on politsei poolt selgitamisel.

Margarete Luts abikaasa Augustiga elavad USA-s juba üle 40 aasta.

Torontos tehakse ettevalmistusi koguteose "Hiiumaa ja hiidlased" väljaandmiseks. Teose käsikiri on juba valmis. Selle toimetajaks on luuletaja Elmar Vrager. Väljaandmise toimkonna esimeheks on J. Vihma ja koguteose hinnaks on $7.50. Seni- ni on saabunud 450 ettetellimist, neist Rootsist 300 ja Torontost 150. Tellimised saata tshekiga: Hella Leivat, 17 Conrad Ave., Toronto 4, Ont. Canada.

Chicago teateid

NEW YORGI EESTI MEESKOOR ESINEB CHICAGOS

New Yorgi Eesti Meeskoori juubeliaasta ürituste sarjas on üheks tähtsamaks juba aastaid kavatsetud kontsertreis Chicagosse, kus toimub kontsert-ball ning kirikukontsert 16. ja 17. mail.

Kontsert-ball toimub Chicago Eesti Segakoori korralduselt St. Demetrius Cultural Center Grand Hall'is, 2727 West Winona Str. (5100 North). Kontserdi ja ballil saal on heas rajoonis, heade parkimis- ja juurdepääsuvõimalustega ning kenam ja akustiliselt parim, mis senini on korda läinud siin leida. Einelaua ja baari korraldus on eestlaste enda kätes.

Pühapäeval, 17. mail annab New Yorgi Eesti Meeskoor kirikukontserdi Chicago Pauluse kog. kasutusel olevas hea akustikaga Luther Memorial kirikus, 2500 West Wilson Ave. Kontserdi algus on kell 1 päeval. Koor esineb 40—45-liikmelises koosseisus Valdeko Kangro juhtimisel. Abijuht on Maaja Duesberg, solistidena esinevad Heinz Riivald, Hillar Saareste ja Evald Pohl. Veel loota, et kirikuteenistusel teenib kaasa ka koorilüge õpet. Andres Taul New Yorgist.

E. V. AASTAPÄEV CHICAGO PAULUSE KOGUDUSES

15. veebr. peetud kirikuteenistus oli pühendatud E. V. aastapäevale. Altari katteks olid meie rahvusvärvid — sinine-must-valge. Kirikulisi oli rohkesti, teenis õp. E. Pähn, orellil R. Võhma. Pärast teenistust kiriku saalis kohvilaua (korraldas Salme Mägrakeni naisring) kõneles dr. Ilmar Merits teemal "Muljeid eesti vabatahtlikest Soome Jatkusõjas". Eesti vabatahtlikke oli kogunenud Soome üle 5000-nde, moodustades omaette rügemendi. Kõige muu võitlusegevuse hulgas oli kõneleja arvates tähtsaim eestlaste kaasalöömine võitlustes Soome Karjalas, kus bolshevikkel õnnestus Soome rindest läbi murda ja mille järele venelased esitasid Soomele nõudmise tingimusteta alistumiseks. Koondatud jõududega, ka eestlaste rügement nende hulgas, suudeti siiski läbimurre likvideerida ning selle tulemusena Soome pääses tingimusteta alistumisest, saades saades soodsamad, ehkki rängad, rahutingimused. Eesti rügemendi kaotused surnutena neis lahinguis olid suured.

INFORMATSIOONI CHICAGO PAULUSE KOGUDUSEST

Pauluse koguduse liikmemaks on $20 aastas, koos praostkonna ja Kirikuvalitsuse maksuga. Rahvuskaasla- sed, kes veel ühegi kogud. liikmed ei ole, võivad saada liikmeksastumise sooviavaldusi kog. õpetajalt ja nõuk. liikmeilt, ka kiriku saalis koosviibimistel. Koguduse majandus on hea ja see võimaldas ka liikmeks astumise 3 osatähega ühingusse Chicago Eesti Maja, kuhu koguduse alaliseks esindajaks valiti Ernst Hansson.

EESTI ELU NEW YORGIS

A/S EESTI MAJA PEAKOOSOLEK

toimub neljapäeval, 2. aprillil kell 6 õhtul Eesti Majas.

Koosoleku teade on saadetud igale aktsionaanikule posti teel ühes volituse kaardiga, mida igal osanikul, kes koosolekust osa ei võta, täidetult tagasi palutakse saata. Aastapeakoosoleku päevakord on põhikirjas ette nähtud ja toimub selle korra kohaselt.

Osanikud, kes mingil põhjusel peakoosoleku kutset pole saanud, palutakse käesolevat teadaannet võtta kutsena koosolekule.

A/S E. M. juhatus

LOENG ÜHISFONDIDEST

mis toimub täna, neljapäeval, pidi jätkuma ka järgmise nädala neljapäeval. Tingituna vaiksest nädalast jääb loeng neljapäeval, 26. märtsil ära ja peetakse neljapäeval, 2. aprillil kell 7 õht. Loengud on vabad kõigile. Need toimuvad Eesti Majas. Eesti Korporatsioonide Liidu ruumis.

TURNIIR BRIDZHIKLUBIS

NY E. Bridzhiklubi omavaheline paaristurniir, mis toimus möödunud pühapäeval Eesti Majas, lõppes tulemustega: 1. O. Kõnnussaar - P. Kangur 53,5 matshpunkti, 2. Helga ja L. Quirko 50.5 p., 3. T. Mäekask - E. Vaher 46 p., 4. Elconore Domingo - A. Tomberg 44 p., 5. E. Mikkelsaar - A. Jänes 43,5 p., 6. Nadja Oja - C. Oja 39 p., 7. M. Fischbach - A. Reinas 32,5 ja 8. N. Juuro - M. Mälgi 27 matshpunkti.

Järgmisena seisab klubil ees kohtamine karikaturniiril Lakewoodi Bridzhiklubiga, mis toimub 11. aprillil Lakewoodi Eesti Majas. Seal on võita karikas, mille New Yorgi bridzhimehed kaks korda on võitnud. Kui nad ka eelseisva turniiri võidukalt lõpetavad, jääb karikas alaliseks New Yorki.

FINLANDIA FOND AUHINDAS KULTUURITEGELASI

The Finlandia Foundation New Yorgi metropolitani piirkonna osakond korraldas 7. märtsil auhindade väljaandmise puhul Waldorf-Astorias Dinner Dance'u, millest Eesti Muu[illegible]sindajana osa võttis Felix Link. Aukülalisena viibis seal Soome saadik Washingtonis Olavi Munkki abikaasaga ja peakonsul New Yorgis Toivo I. Kala.

Auhinnatuteks oli postuumselt Columbia ülikooli ajaloo departmendi esimees dr. John H. Wuorinen, kelle kümne raamatu seas on ka "History of Finland" ja "The Finns at Delaware". Kadunu oli Helsingi ülikooli audoktor politiliste teaduste alal.

Teiseks auhinnasaajaks oli Aline Saarinen, tunnustatud autor, kolumnist, reporter, kunstikriitik ja kes on ka moderaatoriks NBC-s "For Women Only". Ta on maailmas hästi tuntud arhitekti Eero Saarineni, kuulsa Eliel Saarineni poja lesk.

Kolmandaks auhinnasaajaks oli David Hall, eriti muusikapõllul tuntud autor, kes on populariseerinud ka kaasaegset soome muusikat siin maal ja kogu maailmas. Ta on praegu Lincoln Centeris asuva Library and Museum of the Performing Arts'is Rogersi ja Hammersteini helipleatide arhiivi juhataja.

DAAMID, TÄHELEPANU!

Riia köösner pakub teile otse oma töökojast hulgimüügi hindadega uuemate modellide järele valmistatud närtsi, karakul, nutria, Alaska kotiku ja büsami nahast kasukaid, jakke ja keepisid.

Järelmaks võimaldatud.

Soodsad maksutingimused.

Võetakse hoiule karusmantleid aasta lõpuni $5.— eest.

ALEX DIMANT

150 West 28 Street, New York, N. Y. 10001. Tuba 501

Avatud iga päev 8—6 p. l. Alates 10. sept. avatud laupäeviti kella 8—4 p. l.

Tel.: CHelsea 2-1079.

Ülestõusmispüha jumalateenistus sõnas ja muusikas

PÜHAP., 29. MÄRTSIL KELL 2 P. L. GUSTAVUS ADOLPHUS KIRIKUS 155 EAST 22 STREET

Ülestõusmispüha erijumalateenistus on üles chitatud ristiusu peamotiividele maailma loomisest igavese eluni. Iga sõnaline osa on allakriipsutatud vastava muusikaga. Jumalateenistus toimub mõlema New Yorgis asuva eesti koguduse ja "Kultuuripäevade '70" ühisettevõttena. Sõnalises osas on rakendatud kristlikult mõtlevad eesti noored. Jumalateenistus on erakorraliselt kell 2 p. l.

Jumalateenistuse kava on järgmine:

Preludium: "Preludium ja fuuga c-moll" J. S. Bach — Maaja Duesberg.

Maailma loomine — loeb Rita Ilisson.

"Kõik taevad laulvad" Beethoven — Jaan Villard.

Pattulangemine — loeb Karl Juks.

Aaria oratooriumist "Loomine" Haydn — Epp-Karike Jürima.

Tõotatud maa — loeb Koit Ojamaa.

Kogudus: "Mu isamaa mu õnn ja rõõm".

Elu raskused — loeb Urve Kiik.

Praeludium — F. Couperin — Jüri Täht tshellol.

Kristuse sünd — loeb Toomas Sõrra.

Aaria oratooriumist "Messias" G. F. Handel — Epp-Karike Jürima.

Kristuse surm — loeb Pecter Hendrikson.

Kogudus: "Kõik lõpetud! Ja hinge heitnud on elu Issand".

Kristuse ülestõusmine — loeb Liina Keerdoja.

Arioso J. S. Bach — Jüri Täht tshellol.

Jutlus — õp. Andres Taul.

Eestpalved — praost R. Kiviranna.

Püha vaimu väljavalamine — Anne Pleer.

Neli variatsiooni ühel vanal eesti rahvaviisil — Helen T. Duesberg — Maaja Duesberg.

Usust ja kristlikust elust — loeb Rein Kurgvel.

Kogudus: "Üks kindel linn ja varjupaik".

Inimese surm ja Igavene elu — loeb Hele Leesment.

"Püha linn" S. Adams — Jaan Villard.

Meie Isa. Õnnistamine — praost Aleksander Hiinto.

Postlüüd.

"Kontrastid ja variandid magneetilisele lindile ja orelile" — Taavo Virkhaus. Esitab autor.

Jaan Villard

SOLIST BASS JAAN VILLARD LAULAB ÜLESTÕUSMISPÜHA JUMALATEENISTUSEL

Jaan Villard astus pärast keskkooli lõpetamist Estonia teatrisse ja ühtlasi Tallinna Konservatooriumi. Peale ooperites esinemist esines ta kvartetis "Heli Neli" ja Tallinna Ringhäälingus.

Inglismaal olles laulis koos inglastega "Faustis" Mefisto osa ja Verdi "Aidas" kuninga ning ülempreestri osi. Jaan Villard elab nüüd Torontos.

N. Y. E. EV. LUT. KOGUDUS

Palmipuudepüha jumalateenistus pühap., 22. märtsil kell 3 p. l. Lex. Ave. kirikusaalis. Jutlustab praost R. Kiviranna. Solistina esineb sopran Lydia Keerd. Õp. A. Taul peab pühapäevakooli tunni. Palutakse võtta lapsed kaasa kirikusse palmipuudepühal ja ülestõusmispühal. Leeritund kell 1.30. Piiblitund kell 2. Vaikne armulaud.

Suurreede jumalateenistus reedel, 26. märtsil kell 5.30 p. l. Lex. Ave. kirikus. Jutlustab praost R. Kiviranna. Armulaud. Muusikalises osas esineb koguduse segakoor ja tshellokunstnik Jüri Täht. Pühaõhtusöömaaega jagavad mõlemad õpetajad.

NEW YORGI PAULUSE KIRIK

Pühapäeval, 22. märtsil kell 4 p.l. (erakordselt kell 4 p.l.) palmipuudepüha kontsertjumalateenistus. Jutlustab külalisena õp. Karl Laantee. Kontsertosas esinevad sopran Linda Uusimaa, tenor Hillar Saareste, bariton Kalle Ruusunen ja koguduse segakoor Valdeko Kangro juhatusel. Orelil helikunstnik Helen Tobias-Duesberg. Jumalateenistuse ajal lastele pühapäevakool. Jumalateenistusele järgneb kiriku saalis koosviibimine kohvilauas. Koosviibimisel kõneleb õp. Karl Laantee teemal: "Pilte Lõuna-Ameerika elust".

Suurreedel, 27. märtsil kell 5.30 liturgiline jumalateenistus armulauaga.

Esimesel ülestõusmispühal, 29. märtsil kultuuripäevade puhul ühine jumalateenistus Lexingtoni Ave. eesti kogudusega. Sel puhul kirikus jumalateenistust ei ole.

MALVERNE KIRIKUS

on pühade jumalateenistus vaiksel laupäeval, 28. märtsil kell 7.30 õht. Pühapäevakooli tund kell 6.30 — õp. A. Taul. Solistina esineb bass Jaan Villard Torontost.

Eestlane röövlite ohvriks

Eestlane K. B. sattus möödunud nädala kolmapäeval Manhattanil röövlite küüsi. Tulles sõpra külastamast haiglast, tungisid talle 113. tän. ja Morningside Dr. juures allmaaraudtee trepil selja tagant kallale kaks neegrit ja tõmbasid ta pikali. Kolmas neeger pidas samal ajal allmaaraudtee sissekäigu juures valvet. Röövlid ei hakanud vaeva nägema taskude pahempidi pööramisega, vaid lõikasid ülikoonal ja mantlil taskud nugadega läbi. et kiiremini nende sisu kätte saada.

K. B. hakkas algul röövlitele instinktiivselt vastu, kuid ei suutnud siiski kahele mehele midagi teha. Vastuhakust ärritatud röövlid tekitasid temale kehalisi vigastusi ja lõikasid noaga haava ninale ja näkku. Ta viibis pärast seda mõned päevad haiglas.

Kallaletung toimus kella ½5 ajal p.l., seega suures valges. Mõned inimesed olid liinud enne B-d allmaaraudteele. Kui röövlid nägid, et B. liigub üksinda järele, tormasid nad talle äkki kallale. Peale taskus olnud dokumentide ta kaotas 110 dollari rahas.

Samale K B-le tungisid röövlid kallale paar kuud tagasi 2. ave. ja 5. tänava juures. Ta oli läinud ühte pakifirmasse pakki saatma, olles kaasa võtnud üle 200 dollari raha. Pimedas ja vihmas tungisid talle äkki kallale kaks hippit ja relvaga ähvardades võtsid ära kaasasolnud raha. Selles pürkonnas on praegu hippide kogumiskoht, mistõttu seal on isegi päeva ajal ohtlik liikuda.

Mõlema juhtumi korral politsei arvas, et röövleid on võimata tabada. Ohvril soovitati edaspidi ainult olla ettevaatlikum ja röövimise korral mitte vastu hakata, kuna siis võib see lõppeda kergesti isegi surmaga...

Meenutati Henrik Visnapuud

Naisklubi New Yorgis austas kadunud luuletaja Henrik Visnapuu mälestust seoses ta jaanuaris möödunud 80-aasta sünnipäevaga klubiõhtul, 2. märtsil täissaali publiku osavõtul. Klubiõhtu avas esinaise Juta Kurmani Euroopa-reisil olles abiesinaine Velly Kerjan, tervitades kogunenuid ka esinaise nimel ja tutvustades esinejaid.

Õhtu avas näitleja Kadi Tekkel-Taniloo Henrik Visnapuu noorusaja luuletusega "Kolmas kiri Ingile", mis on täis pulbitsevat kevadet. Mag. Mall Jürma algas oma ettekannet Visnapuust armastus- ja isamaaliürikuna Siuru ja Eesti riigi kevadega ning andis ülevaate Visnapuu luulesümbolitest, ta luule arengust ja soome-ugrilisest elulõsoofiast, tuues tihedaid näiteid luuletaja loomingust. Seejärel esitas Kadi Tekkel väikeste kärbetega Visnapuu ja eesti armastusliürika pärli "Talvine teekond" ning koduigatsust sisendava "Maarjamaa laulud" kuuenda.

Tenor Hillar Saareste esitas pianist ja helilooja Helen Tobiase klaverisaates kaks laulu Visnapuu sõnadele: Kasemetsa "Kas mäletad, Ing?" ja Evald Aava "Ainus palve". Kõik ettekanded said sooja vastuvõtu osalisees publikult.

Kava lõpus jutustas Mall Jürma lühikese mälestuskatke Henrik Visnapuu sünnipäevast Sindelfingeni haiglas Stuttgardi lähedal 1948, kuhu tema sõbrad sõitsid teda tervitama, üllatades teda põlevate küünaldega käes ta haigetoas ja lauldes talle kui südatalvelapsele laulu "Üks roosike on tõusnud". Ka kandis kõneleja ette temale seejärel Visnapuult tulnud kirja, mis tekitas kuulajaskonnas lõbusa meeleolu. Ta juhtis ka tähelepanu saalis korraldatud Visnapuu teoste näitusele koos tema käekirjas loodud paari luuletuse näitega. Välja pandud olid Visnapuu esimene luuletus, mis ilmus 1907 "Postimehes" pealkirjaga "Sügisele", ja luuletus "Karukellad", mille autor oli toonud 13. aprillil 1947 Geislingenis Mall Jürmale värskelt pärast selle kirjutamist koos kimbu enda nopitud karukelladega.

Luuletuse käsikirja külge oli kinnitatud üks neid kuivatatud karukelli. Publiku nõudmisel kandis Kadi Tekkel ette selle luuletuse ning Mall Jürma temale Visnapuu poolt saadetud südamlikult humoristiliku sünnipäevaluuletuse 1948. aastast.

Näitusel olid esindatud Henrik Visnapuu kõik Välis-Eestis loodud teosed ja Krusteni mälestusteos temast. Eesti vaibale asetatud väljapanekud leidsid publiku tähelepanu koos Visnapuu suure ülesvõtte ja ühe valge krüsanteemiga vaasis, mis on Visnapuu kui Siuru-vürsti embleem.

Kava lõpus jagas Naisklubi abiesinaine Velly Kerjan esinejaile värskeid tulipunaseid kevadetulpa ja avaldas neile tänu. Õhtust koos abikaasaga osavõtnud Leonhard Vahter improviseeris seejärel klaveril ning sai V. Kerjanilt tänutäkchs punase nelgi rohelisega.

Reporteri märkmikust

Eesti Üliõpilaste Seltsi Montreali koondis tähistas seltsi 100. a. juubelit aktusega Ritz Carlton hotellis 14. märtsil. Aktusekõne pidas **praost R. Kiviranna** New Yorgist. Muusikalises osas esines koondise laulumeeste grupp E. Kokkeri juhatusel ja **sopran Ellen Parve** Wilmingtonist, Del. **Dagmar Kokkeri** saatel. Praost R. Kiviranna jutustas ka järgmisel päeval Jaani kirikus aastapäeva puhul kogu jumalateenistusel.

Paarinädalaselt puhkusreisilt Euroopasse saabus Finnairi lennuki pardal pühapäeval tagasi New Yorki ja siirdus Washingtoni **mag. Jyri Kork**. Ta külastas Stokholmi, kohtas sealsete tegelastega, käis Helsingis, kohates samuti seal eestlastega ja saabus Taani kaudu tagasi USA-sse. Mag. J. Kork töötab NASA juures.

Euroopa-lendu alustasid täna, neljapäeval, Lawrence Harboris, N. J. elavad **Leida Anuskowitz** tütre **Mary Leega**. Nad peatuvad Roomas, käivad Kapril, Neapolis j.m. Reis kestab kümmekond päeva ja on mõeldud kingina Mary Leele kolledzhi lõpetamise puhul.

Chicagos elunev arhitekt **Jaak Viks** viibib ametiülesandeil Bahama saarestikus.

Portlandi lähistele, Oregoni siirdus käesoleval nädalal New Yorgis elanud **Juhan Toomepuu** abikaasaga. Ta asus läänerannikule alaliseks. Elukoha valisid nad Oregoni piiri lähedale Washingtoni osariiki, mitte kaugel Portlandist, olles sinna ostnud 10-aakrilise krundi, millele valmimisel maja. Portlandi lähistel elab J. Toomepuu tütar perekonnaga, kelle juures on neil ajutine peatus.

Lennuasjanduse **insener Jüri Kalviste** Los Angelesest **komandeeriti** kompanii poolt, kus ta töötab, Long Islandile, Grammani kompanii juurde. et ühiselt lahendada mõnigaid küsimusi. Ta saabus veebruari lõpus ja jääb siis veel poolteiseks nädalaks.

Insener F. Kanger, kes töötab Montrealis, Dominion Engineering'i juures vastutaval kohal, tegi äsja peatuse Honolulus, Havais, tulles reisilt, mis töökohtusis viis ta Tseiloni ja Bangkokki ning Tokioseŕe. Reis Tseiloni läks üle Pariisi ja Ateeni, kuna tagasiteis Tokioist toimub Honolulu ja Los Angelese kaudu.

San Rafael'is, Californias ilmuv "Daily Independent Journal", üle 100 a. vana leht, toob ära lugejakirja **ins. Waldmar Heiturilt** oma 24. veebr. numbris. Kirjutus käsitab E.V. 52. aastapäeva taustal. N. Vene ja Eesti vahel sõlmitud rahulepingut, Vene lubadusi ja nende brutaalset murdmist, andes lugejale kokkuvõtlikult pildi Eesti olukorrast ja meenutades selle maa, omaegse Rahvasteliidu liikme, vabaduse taastamise lootusi.

Kunstnik **Evald Voitk** Torontost koos Vancouveris cluneva puunikerdaja **E. Umelasega** siirdusid maalimismatkale Kalifornia kõrbesse. Tal oli hiljuti näitus Vancouveris ja Portlandis, Oregonis. Uued näitused on kavas San Franciscos ja Los Angeleses.

Eugenes, Oregonis elunev **Hilda Madsen** tellis möödunud aastal **helilooja Maimo Miidolt** tema helioomingu "Easter Halleluja", andes noodi edasi kohaliku kiriku koorijuht-organistile, kes helindi kohe võttis lihavõtte kavva ja see esitati võimsalt Emmause kogoduse koori poolt. Laul oli neile väga meeldinud. See tuleb ettekandele uuesti ka käesoleva aasta lihavõtteteenistusel.

Olaf Tammark, kes elab Lake Geneva's, Wisc. on agaralt tegev Eesti probleemide tutvustamisel amceriklastele, pidades tihti ettekandeid organisatsioonide ja koguduste kokkutulekuil. Möödunud laupäeval esines ta kõnega kommunismi ja vabaduse teemal Delavani linnas, Wisc. Walsworth'i baptistide ühingu poolt korraldatud baptistlike noorte konverentsil.

"SKAUTLIKEL ÕPPEVÄLJAKUIL" NR. 10/11 (19/20) ILMUNUD

Eesti Skautide Liidu Keskbüroo väljaandel ilmuv skaudi- ja gaidijuhtide õppeajakiri "Skautlikel õppeväljakuil" on taas kaksikunumbri väljas lasknud.

Gaidide l[illegible] junataja Virge Hint käsitleb skautluse kui moodsa noortelükumise võimalusi. E. Pihlberg Eesti ajaloo põhijooni (koos rohke pildimaterjali ja Eesti kaardiga). E. Saarniit ilmutab maleva laagri ettevalmistuse juhendeid. K. Koljo esitab oma "Lühihillevaates eesti kirjanduses" juba VII osa. R. Norvellilt on ülevaade celseivsast "Ühendaja" suurlaagrist Saksamaal. Noorte praktilisi alasid (esmaabi, loodus) käsitlevad E. Saarniit ja R. Kaselaan, noorteajakirja "Tulehoidja" kohta pikemalt G. O. Randveelt, ukse juhtidekogust A. Piirisillalt. ESL peasekretär H. Michelsonilt kolm pala: üksuse üritusi (lõpp), kokkuvõte küsitlusist noortelükeuste elust ja tööst, tänu ja hinnang "Lõunaristi" suurlaagri puhul. J. Reio käsitleb noortevüksuse korrakuisimusi. Rohkesti andmeid ja ülevaateid skaudi-gaidi liitude ja kohalike malevate elust ja tegevusest. Harukordselt pildirikas väljaanne, 56 lk. ja kaaned, kriitpaberil. Hind $1.

Saadaval noortemalevate aitadest, suuremates kirjanduse müügikohtadest. Otseselt võib tellida talitusjuhilt: Urve Põhi, 777 Bogert Rd., River Edge, N. J. 07661, USA.

Otsitakse: AUGUST KÄRNER, Karli poeg, sünd. 25. 3. 1914 Tartus. Nähtud enne sõja lõppu Saksamaal. Otsib Leidu Mällo — õde. Teatada sll.

EESTI LAUL JA EESTI MEEL, TRUUKS NEIL JÄÄME ELUTEEL!

Saalitäis rahvast oli kogunenud NY Eesti Meeskoori 20 a. juubeliaktusele Eesti Majja mööduvad laupäeval, et tähistada meie teovõimsama ja üldist poolehoidu võitnud organisatsiooni suurpäeva. Kogunenute seas võis näha E. V. esindajat E. Jaaksoni, siinsete eesti organisatsioonide esindajaid eesotsas UEKN esimche A. Andersoni, ERKÜ esimehe H. Leesmendi j.t. Torontost oli saabunud Toronto E. Meeskoori esimees Evald Tikenberg, lähedalt ja kaugelt koori toetavliikmeid, lauluvendade abikaasasid jpt.

Pidulik aktus algas koori lipu saali toomisega sellekohase auvalvega, mida jälgiti püsti seistes. Selle järele astus kõnetooli lv. õp. Andres Taul pidades palvuse, mis paelus aktusilisi momendikohasuse, südamlikkuse, isamaa-armastuse ja lauluvenduse märkimisega, lõppedes palvega juubilari edukaks tööks. Järgnes koori esimehelt E. Maldurilt tervituskõne, mis algas nende lauluvendade meenutamisega

kes 20 a. tagasi Eesti Majja kogunenuina leidsid, et võitlus Eesti vabastamise eest peab jatkuma ja selleks tuleb kasutada ka laulurelva. Samas andsid nad tõotuse, et "Eesti laul ja eesti meel, truuks neil jääme elu teel". Sellest peale on tänaseni katkestamata New Yorgis kõlanud eesti meeste laul.

Kiiduavaldused katkestasid sõnavõtu, kui kõneleja mainis, et koori asutamiskoosoleku kokkukutsujaks oli kauaegne väliseestlane John Oklman, kes viibis ise ka aktusel. Edasi ta meenutas esimest juhatust eesotsas esimche H. Kalda, koorivanema R. Pusträmi ja koorijuhi A. Ruudiga, kellede korralduslet toimus esimene lauluharjutus 8. veebr. 1950. Kolm nädalat hiljem esines koor juba E. V. aastapäeva aktusel 32 lauljaga.

Tänaseni on koor esinenud üle 100 korra, neist 58 iseseisvat kontserti. Kõnelcja meenutas koorijuhte, kelledeks olid A. Ruut 2, M. Loite 11. Endel Stafenau 4, P. P. Lüdig 1 aasta ja praegune koorijuht V. Kangro juba kolmandat aastat. Ta meenutas ka esimehi,

eriti välja tõstes asutamisest praeguseni kaasalauljaid teenelisi lv. H. Kaldat, K. Koljot, R. Pusträmi ja E. Pohli ning samal aastal koori tulnud E. Kärneri H. Leesmenti, J. Normetsa ja K. Protsinit, kellede püsivus on kõigile eeskujuks.

Praegu on kooril 59 tegevliiget ja 70 toetavliiget, neist 11 teenelist, kelledele kõneleja edasi andis tänu, tänades ka igat lauluvenda 20 a. jooksul ülesnäidatud lauluarmastuse ja eesti laulukultuuri viljelemise eest.

Esinetud 5 maal Euroopas, 2 kohas Kanadas ja 7 väljaspool New Yorki

Tenor E. Pohli poolt Maaja Duesbergi klaverisaates esitatud soololaulu A. Krulli "Tulge kokku Eesti pojad" esitamise järele, mis sai rohkete kiiduavalduste osaliseks, sai aktusekõneks sõna lv. H. Leesment. Selles andis ta tõhusa ülevaate koori möödunud aastate tegevusest, märkides neist väljatõstetult esinemist Valges Majas, 1957, siis Arlingtoni kangelaskalmistul kus pärja asetamisel tundmata sõduri hauale lauldi "Requiemi".

Väljaspool New Yorki on koor esinenud 9 kohas, neist kahes Kanadas — Torontos ja Montrealis. Euroopareisil esineti kuuel maal kokku 9 linnas. Ta meenutas esinemist Helsingi TV-s, millega ulatuti ka Kodu Eestisse.

Puudutades esinemiskohti New Yorgis ja lähikonnas, loetles kõneleja neid 34, nende seas esinemised Times Square'il, Catskillis ja maailmanäituscl.

Kaasa pole arvatud esinemised matustel. Viibides lennul kontsertmatkal Euroopasse, taheti teha laulu ka 17.000 jala kõrgusel, milline katse aga lõppeski katsega. See oli 5. mail 1960.

Käsitades koori suhteid teiste koridega, märkis H. Leesment ära kõigepealt need N. Y. Soome Meeskooriga ja nendega toimunud kolme ühiskontserdiga, siis sidemeid NY Eesti Naiskooriga, kellega on olnud korduvalt ühisesinemisi ning korraldatud 1952 üks ühiskontsert, kus solistiks oli Evi Liivak. Teiste meeskooridega on korraldatud ühiseid meeslaulu päevi, esimesena Torontos, kus koor esines rekordarvuliselt 78 lauljaga.

Neist päevist osavõtnud meeskoorid Baltimorest, Connecticutist, Montrealist ja Torontost on meeskoori sõpruskoorideks samuti nagu Stokholmi Meeskoor.

New Yorgis ollakse läbi-dasis sidemeis NY University Glee Club'i nimelise meeskooriga. Ühiskontsert oli ka Uppsala kolledzhi kooriga eesti üliõpilaste stipendiumifondi heaks sellcs koolis.

Meeskoori tähtsus ei piirdu aga mitte üksi muusikaliste saavutustega, vaid ulatub ka seltskondlikule alale populaarsete ballidega, milledest esimesel 1954. a. koorile annetati lipp toetavliikmete poolt.

Ainulaadse positsiooniga koor

Tehes kokkuvõtet, märkis H. Leesment, et NY Eesti Meeskoor on 20 aastaga saavutanud eesti ühiskonnas positsiooni, millist pole omanud ükski meeskoor Eestis, ja just seepärast, et vabas maailmas tegutsevad koorid on muusika viljelemise kõrval olnud rahvusliku vaimu süütajaiks.

Meie kooridel on tänapäeval palju enam ülesandeid. Neilt oodatakse paljus initsiatiivi eestlaste ühiskondlikus elus. Nad on kujunenud jõulisteks teguriteks eestlaste ühendamisel ja kooshoiul, nad on olulised võitlusorganid Eesti eluõiguste eest.

NY Eesti Meeskoor on seda olnud palju ulatuslikumalt kui vaid asukoha piirkond ja olulisemalt kui võinuks oodata ühelt laulukoorilt.

Lõpetades kõne, andis H. Leesment, kes on teatavasti ERKÜ esimeheks, koorile edasi kogu USA eestlaskonna tänu tehtu eest, ühes soovidega eduks järgnevaiks tegevusrohkeiks aastaiks.

Au neile, kes seda väärivad

Järgnes tenor H. Saarestelt Maaja Duesbergi klaverisaates J. Aaviku "Meie laulame karmi laulu", mis lõppes kiiduavaldustega ja millele järgnes auliikmete, teeneliste-, sõprus- ja emeagsete liikmete austamine.

Koori esimees E. Maldur tegi kiiduavalduste saatel teatavaks E. V. esindaja E. Jaaksoni valimise koori auliikmeks, kinnitades temale rinda sellekohase märgi tunnustusena 50-aastase töö eest E. V. heaks ja osutatud kaasabi eest meeskoorile, mille toetajaliige E. Jaakson olnud koori asutamisest peale.

Järgnevalt anti üle tegevliikmemärgid lv. dr. agr. E. Rubelile ja õp. A. Taulile. Edasi tegi esimees teataveks, et koor valis oma viimasel peakoosolekul sõpruslihkmeks Toronto Eesti Meeskoori esimche E. Tikenbergi, kooris varemalt kaasalaulnud ja korduvalt solistina esinenud tenor H. Riivaldi ning koori tegevust märkimisväärselt toetanud dr. pharm. V. Madise. Neile kinnitati kiiduavalduste saatel rinda vastavad märgid.

Teenelise lauluvenna märgid said kauaaegsed koori liik ned ja aastaid juhatustes töötanud Viktor Nigol, Oodu Koern ja sageli solistidena esinenud tenor Hillar Saareste ning bariton Harry Verder. Viiendana andis koorivanem U. Taps teenelise lauluvenna märgi üle ka Erik Maldurile.

Toetavliikmete märgid said Harry Must ja Taavi Roul. Kõikidele anti üle sellekohased märgid, millise toimingu aktuselised heaks kiitsid tugevate aplausidega.

Järgnevalt tegi E. Maldur teataveks, et uueks sõpruskooriks on valitud Bradfordis, Inglismaal tegutsev meeskoor "Koit", kellel suuri teeneid meeshulu viljelemisel Inglismaal. Ornitiuse sel puhul võttis vastu õp. A. Taul, kes Inglismaal olades ise kuulus "Koidu" liikmeskonda.

Järgnes aastamärkide väljaandmine.

Algusest tänaseni tegevliikmeina kooris olnuist said XX aasta märgi R. Pusträm, H. Kalda, K. Koljo, E. Pohl, J. Noormets, K. Protsin ja H. Leesment. 15 aastat tegevliikmeks olnuna sai sellekohase märgi K. Hallop, ja 10 aasta märgi V. Siirak.

Pidulikule protseduurile järgnes meeskoorilt V. Kangro juhatusel M. Härma "Nii tugevad kui kaljud..."

Tervitusi ja õnnitlusi

Tervituste osa avas E. V. esindaja E. Jaakson, õnnitledes koori ja tänades temale ülesnäidatud austuse eest auliikmeks valimisega. UEKN tervitused andis edasi A. Anderson. Toetavliikmete nimel õnnitles koori teeneline toetavliige H. Pärlin. Eesti Naiskoori nimel tervitas esinaine Olga Leik.

Toronto Eesti Meeskoori õnnitlused ütles E. Tikenberg, andes ühtlasi ülc hõbedase mälestuskilbi lipuvardale kinnitamiseks. Kingina juubelikoorile, keda seovad lähedased suhted Toronto Eesti Meeskooriga, andis ta üle viimase juhi R. Toi loodud kantaadi "Jeesuse sünd".

Võttes vastu kingi, tegi E. Maldur teatavaks, et juubelit tähistav koor on valinud oma sõpruslikmeks ka Roman Toi. Järgnevalt tervitas Bradfordi "Koidu" nimel selle endine liige, nüüd NY Eesti Meeskoori kuuluv õp. A. Taul,

lugedes ette Inglismaalt saabunud tervituskirja. lüües pärast seda "Koidu" nimel hõbedase hilbikese lipuvardale.

Asutajateliikmete poolt tervitas lauluvendi esimene esimees H. Kalda, ja Kultuurfondi poolt K. Jõgise. Haigestunud Haridusseltsi esimehe tervitused andis edasi E. Maldur, millega tervituste osa oli lõpenud.

Lõpuosa pidulikumaks momendiks kujunes kooris märkimisväärseid teeneid omavate austamine, milleks ette paluti astuda koorijuht V. Kangro, esimees E. Maldur, end. esimees O. Koern, koorivanem U. Taps ja eelmine koorivanem K. Hallop. Neile anti üle tänutäheks iv. R. Pusträmi poolt puusse lõigatud suured koori märgid.

Kohe seejärele sai Rein Pusträm. kes "varustanud" koori nende hinnaliste märkidega, olles juba kodumaa päevilt Tallinna Meestelaulu Seltsi liikmeks ja tänaseni truuks jäänud meeskoorile, ning seejuures veel eeskujulikumaks lauluvennaks, erilise austuse osalisleks.

Juubeliaastapäeva puhul annetas koor temale kuldkäekella.

V. Nigol, kes edukalt tegutses aktusel teadustajana, luges ette veel kirjalikud tervitused, millised olid saabunud Stokholmi E. Meeskoorilt, Toronto E. Segakoorilt. Montreali E. Meestelaulu Seltsilt. E. Helikunsti Keskuselt. Chicago praostkonnalt ja Lexington Ave. koguduselt, Meta Noorkukelt, A. ja H. Ruutilt, A. Laanelt Connecticutist j.t. Seejärele lõpetas ta aktuse, avaldades tänu koori nimel kõigile, kes nende tegevust toetanud, osa võtnud koori üritusist ja tänas juhatuse nimel laulumehi nende panuse eest nädal nädala kõrval. Aktus lõppes ühise hümniga.

Tunnisele vahealе järgnes juubelikocsviibimine, mis kujunes meeleolurikkaks, kestes hommikutundideni.

Eesti Meeskoori juubeliaktuselt. Koori esimees Erik Maldur kinnitab rinda märgi äsjavalitud auliikmele. E. V. esindajale Ernst Jaaksonile. Nende vahel näha koorivanem Uno Taps. Paremal äärel koori lipp, mille auvalvest näha koori varahoidja Robert Vänt. Foto Jüri Räägo

Heidi Männik, Eric Pallop ja Monika Kallas – paremad deklamaatorid

"Kaunis emakeele kõla — rahva vaimne hoone tala" — Kaks aastat tagasi selle juhtlausega pani alguse deklamatsioonivõistlusele N. Y. Täienduskoolis endine koolijuhataja ja pedagoog Eestis Richard Melts. 28. veebruaril tähistas N. Y. Täienduskool E. V. 32. aastapäeva õhtulugemisega. Saalitäis rahvast oli kogunenud Eesti Majja, et sellele sündmusele kaasa elada.

Aktus algas päivusega õp. A. Taulilt, kes rääkis kasvavast viinapuust. Et see head vilja kannaks peab ta eest hästi hoolitsema. Meil, eestlastel, on kanda suured kohustused oma maa ja rahva vastu. Selleks, et noortest võrsuksid head eestlased, on neil vaja kristlikku eesti kodu ja eesti täienduskooli.

Järgnes lasteaia ja I kl. õhtulaul "Mu koduke on kullake". Hästi ettekantud lühipalad "Mina olen väikemees" — Arno Pettailt (I kl.) ja "Tõotus Eestile" — Eti Ainsolt (lasteaed) võitsid kuulajaskonna südamed ja said tugeva aplausi osalisteks. Aktusekõne pidas VI kl. õpilane Lembit Kütt. Hästikoostatud ladusas ettekandes meenutas noor kõneleja Eesti Vabadussõja sangari Julius Kuperjanovi elukäiku ja ta teeneid Eesti vabaduse saavutamisel. Aktuse lõppsõna ütles koolijuhataja E. Kärner.

Järgnes õhtulugemisvõistlus. Esimesena esines I rühma (2. ja 3. kl.) finalist Monika Kallas (3. kl.), kandes ette "Kiiga, kaaga ..." Teisena keskmise rühma (4. ja 5. kl.) võitja Eric Pallop (4. kl.), deklameerides "Juku otsib ametit" ja "Uisutamas". III rühma (6. ja 7. kl.) parim Heidi Männik (6. kl.) kandis ette luuletuse "Distsipliin" ja katkendi Tootsi lugudest.

Kõik kolm finalisti olid tulnud esikohale oma klassis ja klasside vahelisel eelvõistlusel. Eelvõistluse žüriisse kuulus täienduskooli õppenõukogu ja teeneline näitekunstnik Ferdinand Pottai.

Kolm võistlejat köitsid kuulajaskonna tähelepanu hästi esitatud pealdega. Kuulajaskond oleks nautinud veel rohkemate õpilaste ettekandeid. Žüriis, mille koosseisu kuulusid Aale Oengo-Kingo, Velli Kerjan, Hilje Meelak, Lia Rääbis, Kadi Tekkel, Lydia Vahter, Viktor Kuriks ja Lembit Savi oli üsna raskes olukorras. Kõigi kolme võistleja tase oli hea ning selle lisandus veel suur varusevahe võistleva 3., 4. ja 6. kl. õpilase vahel. Mitmed žüriil liikmed jäid koguni orapooletuks. Pärast nõupidamist teatas žüriil esimees V. Kuriks otsuse: I auhind — Heidi Männik, II — Eric Pallop ja III - Kallas.

LVK esimees A. Jõks jagas välja auhinnad. Esimestena said need kolm peavõitjat: Heidi Männik, Eric Pallop ja Monika Kallas. Järgnesid semifinalistid, kes eelvõistlusel olid saavutanud teise või kolmanda koha:

I rühm: Monika Kallas, Karl Talts ja Hillevi Obet.

II rühm: Eric Pallop, Tiiu Kütt ja Siirike Truumees.

III rühm: Heidi Männik, Lembit Kütt ja Tiina Loite.

Nägusad sissegraveeritud auhinnad oli muretsenud LVK abiesimees Anna Kütt, kes ühtlasi oli ka tänavuse õhtulugemisvõistluse korraldaja. Kirjalikult tervitas võistlejaid Richard Melts, kes tervislikel põhjustel ei saanud isiklikult kohal olla.

Võistlusest võttis osa kokku 29 õpilast. Suur osavõtt näitab, et huvi taolise üritusc vastu õpilaste keskel on hea. Osa õppenõukogust on arvamisel, et tulevikus tuleks deklamatsioonide-võistlus läbi viia nõnda, et rohkem noori saaks osa võtta lõppvõistlusest.

Sündmustikust andis edasi reportaazhi ka Ameerika Hääl.

Kooli arhiivi jacks helilindistas päevakava koolijuhataja E. Kärner.

NY EHS Täienduskooli deklamatsioonivõistlusest osavõtjaid ja auhinnatuid. Seisavad 1. reas vasakult: Eric Tarien, Paul Vaher, Monika Kallas, Eric Pallop, Hillevi Obet, Karl Talts, Sirike Truumees, Tiiu Kütt, Karl Andres Sil ja Talvi Laev. 2. reas: koolijuhataja Ed. Kärner, Lembit Kütt, Tiina Loite, Heidi Männik ja Lastevanemate Komitee esimees Alfred Jõks. 3. reas: Elmar Vaher, Kalev Savi, Martin Kald, Jaan Ränk, Indrek Oruoja, Eric Puskar, Katrin Taps ja Hille Sork. Foto Jüri Räägo

AASTAPÄEV POUGHKEEPSIES

Rahvarohke osavõtuga vabariigi aastapäeva tähistamine toimus Poughkeepsies kohaliku võitlejate ühingu korradusel 21. veebr. Aktuse avas August Vari. Aktusekõne pidas Vabadussõja veteran ja ühingu auliige Reio Voolaine. Oma sisuka kõne vana sõjamees, meenutades rasket võitlust vabaduse eest, lõpetas sõnadega: "Eesti Vabariigi pojad ja tütred, seisame siin meie mineviku ja tuleviku välisvahipostil koos meie noorsooga, sest meie ajalugu ei ole veel lõpul."

Rahvuskoondise segakoor oma juhi Aug. Vari juhatusel esitas kaks laulu ja Hele Arens eesti luulet.

Lõppsõna ütles ühingu esimees Valdar Sellendi. Aktus lõppes eesti hümniga.

Järgnes seltskondlik osa. Saalis kustusid tuled ja laudadel asuvate sini-must-valge küünlatule valgus muutis saalitäie rahvast ühiseks pereks.

Kuna laulurahvast oli ka väljastpoolt rohkesti kohal, "komandeeris" koorivanem Alfred Luik ka need koorile lisaks ja ühiselt lauldi veel mitmed laulud. Sõbralik koosviibimine kestis hilisööni.

TÄHTPÄEVI

A. Veinberg 75-a.

Los Angeles lähistel, Garden Grove'is tähistas 13. märtsil 75-ndat sünnipäeva endine vandeadvokaat ja kohtutegelane Tallinnast Aleksander Veinberg. Sündinud Järvamaal talumaniku pojana ja lõpetanud linnakooli, alustas ta teenistust Tallinnas pristavi sekretärina. Vene revolutsiooni ja saksa okupatsiooniaja teenis mitmesugustel kohtadel, siirdudes Vabadussõja algades sõjaväkke. Pärast sõda vabanedes astus juubilar kohtuteenistusse, töötades rida aastaid Tallinna Ringkonnakohtus sekretärina. Samal ajal jatkas ta õpinguid, lõpetas Tallinna kolledzhi ja seejärele Tartu Ülikooli 1927 õigusteadlasena. Varsti pärast ülikooli lõpetamist lahkus ta kohtuteenistusest, siirdudes advokatuuri, töötades aastaid Tallinnas tuntud vandeadvokaadina, kuuludes ka vandeadvokaatide nõukogu koosseisu. Vene okupatsiooni saabudes võeti temalt advokaadi õigused. Aimates halba saatust siirdus ta sünnipaika Järvamaale, kus end varjamisega päästis küüditamisest. Sattunud koos metsavendadega venelaste haardesse, sai ta võitluses haavata, pääses aga õnnekombel eluga. Hiljem jatkas ta jälle Tallinnas tööd advokatuuris kuni 1944 põgenes perega Rootsi, kus oli arhiivitöös. 1950 asus Torontosse ja sealt 1962 tütre perekonda, Kaliforniasse. Kõikjal, kus võimalik, on juubilar püüdnud kaasa aidata seltskondlikus tegevuses ja võitluses Eesti eest. Akadeemiliselt kuulub ta üliõpilasseltsidest alates korporatsioon Revelia perre.

Dipl. ing. Arthur Wanderer 70

Brasiilias, São Paulos tähistab 23. märtsil oma 70 a. sünnipäeva dipl. ins. Arthur Wanderer. Ta sündis Virumaal, Porkuni-Assamallas talumaniku pojana. Lõpetas kõrgema Tallinna Tehnikumi Ehitusosakonna 1928.

Ehitusinseneri erialal töötanud Eestis: Riigikontrolli Teedeosakonnas revidendina, Raudteevalitsuse Ehitusosakonnas 6. liinijaoskonna juhataja abina. 1937-dal a. määrati Vabariigi Valitsuse poolt riiklike ehituste teostamiseks moodustatud Riigi Ehitusettevõtte "Ehitaja" abidirektoriks, ühtlasi direktori asetäitjaks, kus töötas 1941. a. veebruarini. Saksa okupatsiooni ajal töötas Eesti Raudteevalitsuse asedirektorina.

Paguluses töötanud: Saksa Elamuehitus Akadeemias Berliinis, ehitustegevuse mehaniseerimise ja uute konstruktsioonide arendusalal referendina ja Berliini Magistraadi Ehitus Peaametis samal alal dipl. insenerina. Pärast aastast viibimist IRO laagris Detmoldis, siirdus 1947. a. suvesti Saksa majandusse, ehitades tööde juhatajana "Maximilians hütte" Rauatehasele Baieris Sulzbach-Rosenbergis uued moodsad kaevandushooned 500-mehelisele meeskonnale ühes juurde kuuluvate töökodade ja saeveskiga.

1944. a. asus São Paulosse, kus tuli algul raskustega uut elu rajada, sest siis polnud veel São Paulos hoogne ehitustegevus alganud. Alates 1950 on juubilar siinses ehitus hiigelprogressis teostanud raudbetooni staatilisi arvestusi ja ehituste läbiviimise plaane ligi 300 r /bet. kõrgehitusele.

Väljaspool eriala tegutsenud Eestis: Üliõpilasühing "Valgma" liikmena ja Vil.-kogu esimehena. Ü. Valgma ühinemise järele Üliõp.-selts "Raimlaga", Ü. S. "Raimla" Vil.-kogu liige. Tallinn-Nõmme linnavolinik, Ehituskomisjoni liige ja Majaomaniku Ühingu esimees. Eesti Inseneride Ühingu liige, Eesti Inseneride Koja liige ja ehitusekspert.

JUUBILARE OKUP. EESTIS

"Sirp ja Vasara" teatel tähistas okup. Tallinnas 70-a. sünnipäeva teatritegelane ja teatripedagoog **Leo Kalmet**, kelle elust ligi 50 a. kuulunud teatritööle. Üle 250 näitleja võivad pidada end tema õpilasteks. Ta on lavastanud 160 tükki. Kirjutusest selgub, et L. Kalmet olnud mõnda aega halguse tõttu teatrist eemal. Tal olevat valminud 300-lk. memuaarteos. Olevail andmeil on Vene okupatsioonivõimud teda ka mõned aastad vangis pidanud.

Liikumisi läbi raudkardina

Okup. Eestisse jõudis tegasi pensionär Kornelie Tallmeister, kes viibis külas õe juures Red Bankis, N. J. Tagasi on ka Lakewoodis, N. J. ema külastanud Laine Kesküla.

Vancouveris külastas isa Rakveres elunev Viivi Eha ja venda Maria Sutt, elab Kihnu saarel. Ontarios, Kanadas elunevat õde külastas Mart Pelt Tallinnast.

Alatiseks pääses välja okup. Eestist, Pärnumaalt, Uulust Sinaida Mekrivee, kes jääb elama abikaasa juurde Rootsi.

Okup. Eestist pääses külastama New Yorgis elunevat venda Alide Põlluaas ja siin elunevaid sugulasi Naima Knuut. Miamis elunevat õde külastas Alice Malm ja Oklahomas elunevа õe juures käis Eha Murashov. Saaremaa mess Rein Tasa külastas oma ema Vancouveris.

Torontos elunevat õde külastas Auguste Vaheri Kadrinast. Quebecis elunevat isa külastas Rakveres elunev Elli Kruusement. Manitobas elunevat poega külastas pensionär Ernst August Anniko Türilt. Torontos elunevat tütart külastas pensionär Liide Juhandi Põltsamaalt.

Meile kirjutatakse

Föderaalne haiguskindlustus

Patsiendi seaduslikud õigused ja tegelikkus

Föderaalsel haiguskindlustusel on kaks osa: 1) haigla kulude kindlustus ja 2) arsti kulude kindlustus. Järgnevad read tegelevad ainult esimese osaga, mis on eriti tähtis vanemaealistele, keda tabab haiglaravi nõudev raske haigus. Kuna kindlustuspreemiad haiglate poolt nõutavaid kõrgeid tasusid ei kata, siis töötab see riiklik kindlustusharu suurte puudujääkidega. Nagu VES oma lugejaile on teatanud, on valitsusasutustes kaalumisel kavad haiglakulude kärpimiseks. Selline kulude kärpimine ongi juba teoksil. Seda saavutatakse sel teel, et Medicare Administratsiooni survel patsiente suunatakse raviasutustest lahkuma enne, kui nad täiesti tervenevad. Selle vääneb haiguspäevade arv ja Medicare poolt raviasutustele makstav tasu. Alljärgnevalt avaldame kirjelduse tema kogemustest ühelt kaasmaalaselt, kes hiljuti raske haiguse puhul viibis pikemat aega haigla ravil, selleks, et vanemaealised kaasmaalased teaks, mida neil analoogilisel juhul on oodata.

"M.a. 6. novembril juhtus mul ajurabandus, millele järgnes parema käe ja jala halvatus ja rääkimisvõime

SEDA JA TEIST

MAKSULINE TELEVISIOON rakendatakse USA-s käiku tõenäoliselt selle aasta lõpul. Arvatakse, et 1971. a. teisel poolel USA-s tegutseb vähemalt kuus maksulist tv-jaama. Võitlus maksulise tv pärast kestis pikka aega, kuni nüüd veebruari lõpul ülemkohus otsustas, et neid võib tegevusse rakendada piirkondades, kus tegutseb vähemalt 4 tv-jaama.

Maksulises tv-s on lubatud näidata kuni 2 a. vanuseid filme, teataviaid spordisündmusi, teatri- ja ooperietendusi jne. Maksulise tv "tellijad" saavad tv-jaamalt erilise elektroonilise seadeldise, mis võimaldab maksulist saadet vaadata.

Maksuliste saadete lainele on võimalik suunata iga tv-aparaati, kuid ilma seadeldiseta pilt on segane ja hääl ebaselge. Sellekohase seadeldise eest tuleb maksta umbes $3 kuus, millele lisandub ülesseadmise maks umbes 10 dollari suuruses. Seadeldis registreerib ühtlasi tv-jaamas, missugust saadet keegi parajasti vaatab. Iga maksuline tv-saade käib erimaksu alla. Näit. 2-tunnilise filmi vaatamine maksab 3 dollarit (kogu perekonnale). Maksulistes saadetes puuduvad reklaamid. Tv-jaam võtab iga kuu kokku iga abonendi poolt vaadatud saated ja saadab arve. Kuigi sel teel läheb tv vaatamine kaunis kulukaks, ennustatakse, et aastal 1980 on maksulisi tv-sid juba 12 miljonis kodus.

8,5 MILJONI DOLLARIT kulutati USA-s viimase 10 aasta jooksul vaesteagulite ehk nn. slum'ide uurimiseks. Pikaajalise uurimuse järele jõuti "N.Y. Daily News'i" teatel järgmistele lõpptulemustele: 1. Slum on kõige ebaibaldatavam osa linnas elamiseks. 2. Keegi ei taha elada slum'is, kui tema majandus võimaldab teisal elamist. 3. Ainus viis, kuidas slum'ist välja pääseda, on see, et töötatakse küllalt raskesti ja võidakse niipalju raha koguda, et suudetakse asuda elama mujal. — Selise lõppotsuse oleks võinud anda komisjonile igaüks ilma ühegi uurimiseta ja sada korda odavama hinnaga.

LÕBUSAT

Õpetaja seletab poistele koolis, et igaühel tuleb päeva jooksul sooritada vähemalt üks heategu. Pärast ettekannet ta küsib ühelt poisilt, kas ta on täna juba oma heateo sooritanud.

— Jah, vastab poiss. Kui ma hakkasin kooli tulema, nägin, kuidas ülks mees jooksis bussipeatuse suunes, kust buss oli juba lahkumas. Kui ma poleks oma koera härrale peale ässitanud, poleks ta iialgi bussi peale jõudnud.

Oma New Yorgis elunevat isa külastas dr. Helgi Laan. Pensionär Leena Laan oli siin külas pojal. Aberdenis elunevat tütart külastas ema, pensionär Amalie Ritson Viljandimaalt, Riidojalt. New Yorgis, õe juures viibis Heljo Reinberg, kes elab Arukülas.

kaotus. Mind paigutati rahvimiseks ühte kesklinna haiglasse Manhattanis. Rääkimisvõime tuli mõne päeva pärast tagasi. Käsi ja jalg jäid aga elutuks mitmeks nädalaks ja arstid ennustasid mulle pikemaajalist haigla ravi.

Olen 68-a. Seaduse järgi on mul pikemaajalist ravi nõudva haiguse puhul võimalus viibida haiglas 90 päeva ja tarbe korral selleks lisaks tarvitada osa oma 60 päevasest "elu kestuse reservist". Kui ma olin olnud haiglas 40 päeva, teatas mulle ülks haigla ametnik, et mul tuleb haiglast lahkuda ja minna järelravi asutisse — Nursing Home.

Olin sel ajal veel nii nõrk, et mitu inimest oli vaja minu voodisse ja voodist väljatõstmiseks ja mind pesti voodis nagu vastsündinud last. Minu protestil, et selline haiglast väljaviskamine oleks minu seadusliku õigusteje jäme rikkumine, oli nii palju mõju, et mind lubati veel üks kuu haiglas viibida. Siis viidi mind ambulantsiga ühte Manhattani järelravi asutusse.

Minu raske haiguse tõttu kindlustab seadus mulle 100 ravi päeva Nursing Home'is. Minu 24-ndal sealviibimise päeval aga teatas Medicare Washingtonist Nursing Home'ile, et nad selle päevaga lõpetavad minu arvel igasuguste kulude maksmise ja järgmisel päeval mu sõitsin koju. Minu tervisilukust seisukorrast minu väljaviskamise ajal järelravi asutusest annab pildi fakt, et nüüd viibin juba rohkem kui kuu aega kodus, kuid pole veel suuteline kõndima. Märgin veel, et olnuks minu ja naise panga arved kokku vähem kui 3100 dollarit, võinuks küsimuse alla tulla minu jäämine järelravi asutusse riikliku raviabi Medicaid arvel.

Kokkuvõttes: Seaduse järgi oli mul õigus arstlikule ravile haiglas ja järelravi asutuses kokku vähemalt 190 päevaks. Medicare kärpis seda 95 päevale, s.o. 50%. Sellest hoolimata tasus Medicare minu ravikulusid, kaasa arvatud arsti tasud, ligi 7000 dollarit."

A. K.

UUED EESKIRJAD

on nüüd maksvad ettemakstud tolliga pakkide saatmiseks N. Liitu. Lihtsustatud on esemete klassifikatsioon, muudetud tollid mõnedel asjadel, jne.

VANA USALDUSVÄÄRNE FIRMA

jatkab oma alati kasvava klientuuri teenindamist oma 40-aastase tegevuse traditsioonide kohaselt.

Kui teie olete üks meie tuhandeist rahuldatud klientidest, täname MEIE TEID teie patronaazzhi eest.

Kui teie seda veel ei ole, soovitame meie teil katsetada meie teenindusega ja TEIE tänate selle eest MEID.

POSTIGA SAABUVAD PAKID LÄHEVAD KÄIKU SAMAL PÄEVAL.

Uuema hinnakirja ja viimaste eeskirjade saamiseks pöörduge kohe

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

723 Walnut Street
Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: (215) 925-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE:
220 Park Avenue South
New York, N. Y. 10003
Tel.: (212) 982-8410

või mõne meie osakonna või esindaja poole:

PHILADELPHIA, PA. 19123
1013 N. Marshall Street
WA 5-8878

BALTIMORE, MD. 21224
3206 Eastern Avenue
DI 2-2374

SOUTH BOSTON, MASS. 02127
390 West Broadway
AN 8-8764

CHICAGO, ILL. 60632
4102 Archer Ave.
254-4144

BRANCH
CHICAGO, ILL. 60622
2242 W. Chicago Ave.
BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO 44119
787 East 185th St.
486-1836

DETROIT, MICH. 48210
6460 Michigan Ave.
TA 5-7560

ELIZABETH, N. J. 07201
956A Elizabeth Avenue
354-7603

HAMTRAMCK, MICH. 48212
11415 Jos-Campau Avenue
365-6350

KANSAS CITY, KANSAS 66102
18 S. Bethany
AT 1-1757

MIAMI, FLA. 33138
6405 Biscayne Blvd.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS, MINN. 55414
217 E. Hennepin Ave.
FE 2-4908

NEW BRITAIN, CONN. 06052
97 Shuttle Meadow Ave.
224-0829

NEW YORK, N. Y. 10003
101 First Ave.
OR 4-3930

OMAHA, NEBR. 68107
5524 S. 32nd St.
731-8577

PITTSBURGH, PA. 15222
346 Third Ave.
GR 1-3712

LOS ANGELES, CALIF. 90026
2841 Sunset Blvd.
382-1568

SAN FRANCISCO, CALIF. 94122
1236—9th Ave.
LO 4-7981

TRENTON, N. J. 08611
730 Liberty St.
LY 9-9163

WORCESTER, MASS. 01604
82 Harrison Street
798-3347

PARMA, OHIO 44134
5432 State Road
749-8033

ROCHESTER, N. Y. 14621
683 Hudson Ave.
BA 5-5923

VINELAND, N. J. 08360
Parish Hall
West Landis Ave.
609-691-8423

SEATTLE, WASH. 98103
1512 N. 39th St.
ME 3-1853

SOUTH RIVER, N. J. 08882
168 Whitehead Ave.
257-2113

HARTFORD, CONN. 06103
11 Charter Oak Ave.
249-6255

GLOBE PARCEL SERVICE, INC. on volitatud Podarogilts, Inc. poolt vastu võtma tellimisi Nõukogude kaupadele: autod, jääkapid, televisiooniaparaadid, mootorrattad, riided jne.

SAATKE RAHA

EESTISSE

RAHA, MIS SAADETUD

GRAMERCY

KAUDU, SAAB SAAJA KUI RAHA LÄBI VÄLISKAUBANDUSE PANGA KÄTTESAAMINE 2 NÄDALAGA. RAHA ÕN KASUTATAV IGAKS OTSTARBEKS SAAJA SOOVIL KOHASELT. ÜHTEGI MAHAARVAMIST.

TEIE OLETE KINDLUSTATUD AINULT LITSENTSEERITUD [illegible] MAGA ILMA VAHENDAJATETA POLE VARJATUD KULUSID ÜLE 20 AASTA XRIS OLEMIST GARANTEERIB TEIE RAHULOLU.

Kõik ülekanded täielikult garanteeritud ja kindlustatud. Litsentseeritud Dept. of Banking and Insurance poolt. Tegatud $20.000.-00-ndega. N. Liidu ametlik vastuvõtukviitung saajalt. Kättesaamine 2 nädalaga. Ühtegi mahaarvamist.

Tarif: 9 rubla $10.00 eest.
Saatekulu: Kuni $80.00 — $2.75
Üle $80.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

Nõudke meie tasuta hinnakirja riietusmaterjalide ja toitainete kohta.

GRAMERCY

118 E. 28 ST., NEW YORK, tel. MU 9-0598
(Asut. 1945)

PEREKONNA-SEISU TEATED

Pühapäeval, 15. märtsil ristiti Kennett Square, Pa. luterlikus kirikus õp. mag. Karl Laantee ja õp. John J. Keiter, Jr. poolt Clyde Ott, Gusten jr., Tiiu Jill ja Jaan Heino Lutter, Gusten ja Lorraine Lutteri lapsed, ning Karl Edward Saimre, Jüri ja Lillian Saimre poeg. Elektriinsener Gusten Lutter töötab osakonna juhatajana Du Pont suurfirma ühes katsejaamas ning majandusteadlane Jüri Saimre on rakendunud N. V. F. Company juures turuuurimisalal. Ristimis - koosviibimise puhul olid heisatud perekond Lutteri kodu lipuvardas nii USA kui ka Eesti rahvuslipud.

Seattles, Wash. sündis 2. märtsil Eva (neiuna Tibold) ja Karl Tähel tütar Andrea Carmen, teise lapsena perekonnas. Lapse isa, Karl Täht, on lennuasjanduse insener ja töötab Seattles Boeingi lennukitööstuses.

Ohio ülikoolis õppivail Patricia ja William Kenney'del sündis poeg William. Asjasündinuga sai vana-vanaisaks omaaegne eesti seltskonnategelane ja NY E. Haridusseltsi esimene esimees Karl Saar, kelle tütretütar on lapse ema.

Saksamaal on dr.med. Henning Bützow ja prakt. arstil Milvi Bützow il (n. Vares) sündinud teise lapsena poeg.

NÜÜD, AASTAL 1970
on paremad kui kunagi varem
KINKETÕENDID
(Gift Certificates)
EESTISSE
(US dollarites või soodustatud ruhlades)
AMETLIKULT TÄIELIKULT GARANTEERITUD
Tellige kinketõend oma omastele. Lisage 25% kõikide komisjonikulude katteks. See on parim kink teie omastele, mida nad ka kinnitavad.
Märgime siin miks:
SUURIM VALIK
Vneshposõltorg on oma laod ja kaupluse täitnud tüis kaupadega, nii, et teie omakseil on võimalik valida suurimast valikust toitu, rõivastust, riidematerjali, majapidamistarbeid, tööriistu ja palju-palju teisi artikleid.
VÄGA MÕÕDUKAD HINNAD
Mida iganes teie omakseid valivad, nad saavad kõike osta kõige mõõdukamate hindadega. Et seda tõendada, saadame teie soovil teile TAIESTI TASUTA uuema Vneshposõltorgi hinnakirja paljude artiklite kohta aktuaalsete hindadega, milliseid teie omakseid maksavad kinketõenditega.
KINKETÕENDID
(Gift Certificates)
ON PARIMAD
Kui teie kontrollite seda hinnakirja, teie veendute, et kinketõendid on parimad. Need on palju paremad kui pakid ja palju paremad kui sularaha. Teie omakseid saavad valida, mida nad soovivad ja seda kõike väga mõõdukate hindadega.
TELLIGE LÄBI
INTERTRADE EXPRESS CORP.
Tuhanded rahuldatud kliendid saadavad kinketõendeid INTERTRADE EXPRESS CORP. kaudu ja nende omakseid kirjutavad neile, kui õznelikud ja rahuldatud nad on. Kui teie pole kasutanud senini meie vahendust, teeme teile ettepaneku teha seda nüüd. Teie nõustute pärast seda, et meie teenindamine on kiireim ja usaldusväärseim.
TELLIGE NÜÜD
TELLIGE AINULT LÄBI
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Second Floor
New York, N. Y. 10010
Tel.: 982-1530
NÕUDKE MEIE TASUTA HINNAKIRJA
Tähtis
Meie võtame vastu tellimisi autodele.

Armast sõpra

Ülo Sassor'it

mälestab kurbuses

Olavi Malvre perekonnaga

Kallist sõpra

Leida Pärli't,

mälestab sügavas leinas

Hilda Pennert

Unustamatult armast

Olev Parlo't

tema 2. surma-aastapäeval, 21. märtsil mälestavad leinas

abikaasa
vennad perekondadega ja õed Kodu-Eestis

Oma armast vilistlast

Harry Tuberg'i

sünd. 1. augustil 1920 Eestis
surn. 23. veebruaril 1970 Austraalias

mälestab sügavas leinas

Korporatsioon Fraternitas Estica

Korporatsioon Fraternitas Estica lugupeetud vilistlast

Harry Tuberg'i

mälestab leinas

Eesti Korporatsioonide Liit

Armast

Helene Saberg-Toome't

mälestab leinas

Tallinna Linna Kommertsgümnaasiumi VII lend

Kapten Magnus Romman surnud

Kui meie jalutame oma rohtukasvanud mälestusradadel ja lehitseme oma märkmikku, milles on teateid Eesti purjelaevade ehitajatest ja endistest purjelaevade kaptenitest, siis jääme peaturna leheküljel, kus on kirjutatud: laevsehitajad Vihula rannas. Sealt näeme, et Rommanide perekond on olnud isa-isadest saati, üks suuremaid laevandusega tegelevaid perekond Vihulas. Ei olnud palju neid vanema põlve merimehi, kes ei tundud kapten Magnus Rommani, keda on nüüd Kõigevägevam ära kuttunud kõige pikemale mereteelle, kust ei ole enam tagasitulekut.

Kapten Romman oli üks esimesi Kunda laevade kapteneid, kes igal suvel oma laevadega Kunda, Kroonlinna ja Petrogradi vahel sõitis. Ka Eesti vabariigi ajal nägime kapten M. Rommani oma "Ariosega" Taani ja Soome sadamates. Hiljem proovis ta ka sõita aurulaevadel, kuid see ei meeldinud temale: ta oli põline purjelaevade mees.

Nüüd on see kiilupuu murdunud ja sellega ka langenud Vihula ranna purjelaevanduse viimaseid poste!

Meie, nooremad meremehed, oli-me alati uhked Sinu peale, et Sa Magnus nii kaua pidasid vastu, seal tuulisel tuulemaa rannal. Meie soov on, et Sa nüüd selle suure töö järele, mida Sa oled teinud Eesti laevandusele, rahulikult võiksid puhata Esku kalmistul oma abikaasa kõrval, armsa kodumaa mullas.

Puhka rahus, Magnus!

J. Labesaar

Ameerika eestlaste häälekandja on Vaba Eesti Sõna.

Meie kirik

NEW YORGI EESTI KIRIK
Lexington Ave. ja 88 St.

Koguduse kirjavahetuse ja praost Rudolf Kiviranna aadress: 166-12 Crocheron Ave., Flushing, N. Y. 11358. Telefonid: LE 4-5704 (büroo); FL 3-7861 (õpetaja). Õp. Andres Taul — 122 East 88 St., apt. 4. New York, N. Y. 10028. Tel.: 427-2174.

EELK NEW YORGI PAULUSE KOGUDUS
123 West 71st Street, N.Y.C.

Praost Aleksander Hinno ja kog. kantselei aadress: 7-03 147 Street. Whitestone, L. I., N. Y. 11357. INdependence 1-2939.

EELK PATERSONI PAULUSE KOGUDUSES

1. ülestõusmispühal. 29. märtsil kell 12.30 p.l. jumalateenistus armulauaga. Jutlustab õp. M. Saar. Laululehed. Esineb solist. Suurreedel jumalateenistust ei ole.

PÜHADE JUMALATEENISTUSED EELK CONNECTICUTI KOGUDUSES

Palmipuude pühal, 22. märtsil kl. 2 p.l. jumalateenistus Danburys, Immaanueli kirikus, 34 West tn. Armulaud. Koosviibimine kohvilauas.

Suurreedel, 27. märtsil kell 11 e.l. jumalateenistus Willimanticu Ebenezeri kirikus. Samal päeval, kell 5.30 p.l. jumalateenistus Hartfordi Kristuse kirikus, Broad ja Madisoni tn. Mõlematel jumalateenistustel armulaud.

Ülestõusmispühal, 29. märtsil kell 2 p.l. jumalateenistus Hartfordi Kristuse kirikus. Samal päeval, kell 6 p.l. jumalateenistus Danielsoni Congregational kirikus. Laulab Danielsoni Eesti Naiste Ringi naislauljate grupp Paula Virgase juhatusel. Mõlematel teenistustel esineb orelil helikunstnik Leo Virkhaus. Kõikidel jumalateenistustel teenib õp. A. Abel.

JUMALATEENISTUS ROCHESTERIS

Vaiksel laupäeval, 28. märtsil kell 7 p. l. jumalateenistus Rochesteri Kristuse kirikus, 382 Central Park. Armulaud. Teenib õp. A. Abel.

VARAHOMMIKUNE JUMALATEENISTUS BUFFALOS

Ülestõusmise pühal, 29. märtsil kell 7 hommikul jumalateenistus Kolmsinu kirikus, 1080 Main tn. Teenib õp. A. Abel.

JUMALATEENISTUS BOSTONIS

Pühapäeval, 5. aprillil kell 3 p.l. jumalateenistus Bostonis, Cambridge Faith Luth. kirikus, 311 Broadway. Armulaud. Teenib õp. A. Abel. Orelil helikunstnik Leo Virkhaus. Koosviibimine kohvilauas.

EELK CHICAGO ESIMENE REFORM KOGUDUS

Jumalateenistus armulauaga on palmipuudepühal, pühapäeval, 22. märtsil kell 3.30 p.l. (Church of Our Savier), endine Norra Luteri kirik, 2624 North Fairfield Ave. (Schubert St. ja Legan Blvd. vahel). Kirik asub üks blokk California Avenue'st ida poole ja Diversey bussist kaks blokki lõuna-ida poole. Ta asub kaks blokki endisest eesti kirikust California Ave. poole või lääne poole. Jutlustab õpetaja Johan Teras. Jumalateenistusele järgneb pühade koosviibimine kirikusaalis.

INDIANAPOLISE PAULUSE KOGUDUS

peab ülestõusmispüha puhul Indianapolise ja ümbruskonna eestlastele pühapäeval. 29. märtsil algusega kell 3 päeval Pennsylvania ja Walnut St. nurgal asuvas First Lutheran kirikus jumalateenistuse armulauaga. Teenib prof. dr. A. Võõbus, orelil D. A. Brown. Pärast jumalateenistust on kirikusaalis koosviibimine kohvilauas.

EESTI BETAANIA NELIPÜHI KOGUDUS
150 E. 62 St. N. Y.C. (Methodisti kirikus)

Laup., 21. märtsil kell 7.30 õhtul jutlustab ja näitab valguspilte oma äsjalõppenud maailma misjonireisilt evangelist Helmut Rüdmik.

Pühap., 22. märtsil kell 1.30 p.l. palmipuudepüha jumalateenistus. Jutlustab evangelist Helmut Rüdmik ja toob tervitusi Austraalia, Türgi, Rootsi, Saksamaa ja Inglismaa eestlastelt. Laulab noortegrupp. Teenistustel kaastegevad Lembit Saarmann ja Leevi Kiil.

EESTI BAPTISTI KOGUDUS
251 E. 61 St. NYC. Jumalateenistus igal pühapäeval kell 1.30, palvetund kell 1.

Palmipuude pühal, 22. märtsil laulujumalateenistus. Esineb koguduse laulu- ja keelpillikoor. Jutlustab koguduse vanem L. Heinmets. Pärast koosolekut koguduse tund.

Vaiksel neljapäeval, 26. märtsil kell 7 õ. p.l. etund.

ATwater 9- 5844 8775
Autod kõikideks juhusteks
EDWARD F. BECKER
LITSENTSEERITUD MATUSEBÜROO
Büroo direktor
EDWARD W. BECKER, mänedzher
1740 Second Ave. New York, N.Y. 10028
90 Streeti ligidal

"VABA EESTI SÕNA" talitusele
P. O. Box 123
New York, N. Y. 10016

Palun mulle saata "Vaba Eesti Sõna" ..... alates ... kuu peale.

Tellimisraha $..... saadan siinjuures/tasun esimesel võimalusel

Nimi .....
(Kirjutada loetavalt, võimalikult trükitähtedega)

Postiaadress .....

.....

.....
(Allkiri)

"VABA EESTI SÕNA" tellimishinnad:

	12 kuud	6 kuud	3 kuud
Kiripostiga	19.50	10.—	5.50
Trükitööna	13.50	7.25	4.—
Õhupostiga USA-s	23.50	12.—	6.25
Trükitööna välismaale	14.—	7.50	4.—

Tshekid või money orderid kirjutada The Nordic Press, Inc. nimele.

Aadressi muutmine 25 senti.

†

Ootamatult lahkus minu unustamata armas ema

ALLY ILISSON

sünd. 20. augustil 1916 Pukas, surn. 16. märtsil 1970 New Yorgis

Mälestab kustumata leinas

tütar

Mõnd kallist südant kaot'sin
Mis järel nuttes leinasin.
Aeg andis teised tagasi:
Ei ema südant — iialgi!

Lahkus meie armas õde, tädi ja sugulane

†

Ally Ilisson

Mälestavad sügavas leinas

õde ja õemees lastega New Yorgis
õde ja omaksed Kodu-Eestis

Muld ei mälestusi
matta suuda . . .

Avaldame siirast kaastunnet Rita Ilissonile tema ema

Ally Ilisson'i

surma puhul

Gaidlipkond "Linnutee"
Eesti Gaidide Malev USA-s

Armast ema, vanaema, õde ja sugulast

Helene Toome

sünd. 22. märtsil 1903 Pärnumaal
surn. 15. märtsil 1970 New Yorgis

mälestavad sügavas leinas

tütred Maret ja Anne
lapselaps Christina
õed Alma, Martha ja Marie
õemees John
vennapoeg Hillar Saareste perega
Mari Ramus

Armast

Ally Ilisson'i

mälestavad vaikses leinas

Vally Kaldve
Rudolf ja Elle Kulleste
Fanny, Jaan ja Harry Kuuse
Aino ja Albert Laurson
Helene Seim
Vaike Türi poegadega

Sina viid inimese jälle põrmu, ja ütled:
"Tulge tagasi inimeselapsed!" Ps. 90, 3.

---

2. märtsil 1970 Stokholmis surnud

Harald Vellner'it

mälestavad leinas

vend Elmar abikaasaga
Mall Blumfeld abikaasaga

Armast

Ally Ilisson'i

mälestavad kurbuses

August Aint
G. Kattai perekonnaga
Hedwy Kriisa
Liivi Lepik
Elisabeth Mendik
Mall Müürma
Salme Oja
Maria Peil
Salme Täht lastega

Armast

Adolf Stafenau'd

sünd. 5. juunil 1881
surn. 1. märtsil 1970

mälestavad leinas

minia pojaga
ja omaksed

Jehoova on mu karjane. Ps. 23.1.

Armsat

Ally Ilisson'i

mälestavad leinas

Eugen Ankro perekonnaga
Egon Aalberg perekonnaga
Dagmar Borga

Seltsi liiget

Anton Lond'i

mälestab

Chicago Eesti Selts

LEINATEATEID

† Stokholmis suri 7. märtsil **Bertha Alviine Kiidermaa** (neiuna Veide), sünd. 1889. a. Seliste vallas.

† Göteborgis suri 7. märtsil **Alvine West**, sünd. 1909. a.

† Hamburgis suri 7. märtsil kaugesõidukapten **Ferdinand Tamvelius**, sünd. 1908. a. Kolgas.

† Austraalias suri 23. veebruaril **Harry Tuberg**, sünd. 1920. a.

† Austraalias suri 6. märtsil **Alide Ots**, sünd. 1912. a.

† Sydneys suri 27. veebruaril **Mart Wapper**, sünd. 1884. a. Saaremaal.

† Torontos suri 9. märtsil **Olga Alma Solom** (neiuna Keller), sünd. 1889. a. Kavastus.

TÄNUAVALDUS

Tänan Seabrooki "Sõprusringi" liikmeid, õpetaja Hans Rebast ja sõpru Philadelphiast, kes mind rõõmustasid heade soovide, lillede ja kinkidega mu 85-a. sünnipäeva puhul.

Ida Tuul, Seabrook, N. J.

Meie südamlik kaastunne Raul Männile tema ema

Ella Männi

surma puhul

Vaige Sügiste
Malle Algma
Marta Talv
Rannar ja Helgi Sillard
Eug. ja Asta Roolend
Mare ja George Ashford
Helge ja Tõnu Kangur